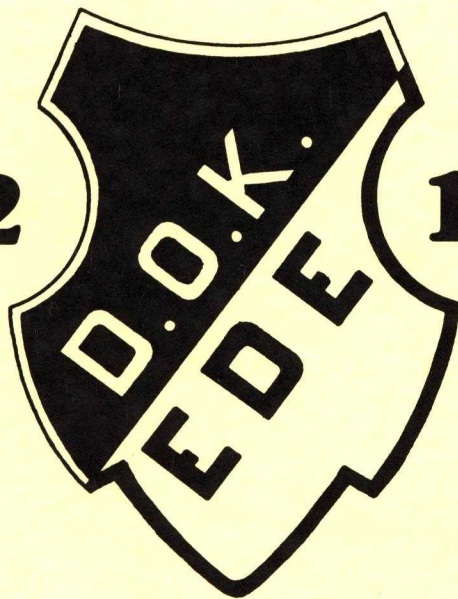

1982.9

D.O.K. - Joen:

1922

1932

Christelijke Gymnastiek Vereniging Door Oefening Kracht
Opgericht 6 maart 1922 te Ede

Museum "Oud-Ede"

geschonken door de

Chr. Gymn. Ver. "D.O.K."

augustus 1982

Inhoud

Voorwoord	2	8. „Het gaat Excelsior!” (1927-1931)	38
Samenvatting	3	8.1. 1927	38
Met dank aan	3	8.1.1. Toetreding tot het N.C.G.B.	38
1. Inleiding	4	8.1.2. G.O.G. – wedstrijden in Apeldoorn	39
2. Ede – anno 1922	5	8.1.3. Installering van de propaganda-commissie	39
2.1. Ede en de kerk	6	8.1.4. Allerlei	39
2.2. Ede als garnizoensplaats	8	8.2. 1928	39
2.3. Ede en de kunstzijdefabriek	8	8.2.1. Jaarvergadering	40
2.4. Sportbeoefening in Ede, in het bijzonder de gymnastiek	9	8.2.2. Derde openbare turnavond	40
3. Wat er aan de oprichting vooraf ging	11	8.2.3. Uitvoering in Bennekom; D.O.S.	42
3.1. Alles klaar voor de start?	11	8.2.4. Wedstrijden	44
3.2. De eerste stap	12	8.3. 1929	44
3.3. Voorlopige vergadering en voorlopig bestuur	13	8.3.1. Vierde openbare turnavond	45
3.4. Mannen van het eerste uur	13	8.3.2. Jaarvergadering	46
4. De oprichting	16	8.3.3. Wedstrijden en demonstraties	48
4.1. Wat de secretaris erover schreef	16	8.3.4. Afscheid Hartog	48
4.2. Kanttekeningen bij de notulen	19	8.4. 1930	49
4.3. De eerste statuten	20	8.4.1. Uitvoering	49
4.4. D.O.K. – Ede een feit	22	8.4.2. Leiderswisseling	49
4.5. Oefengelegenheid	22	8.4.3. Jaarvergadering	50
5. Het prille begin (1922-1924)	23	8.4.4. Wedstrijden en demonstraties	50
5.1. Bestuurswisselingen	23	8.4.5. Ten slotte	54
5.2. D.O.K. groeit	24	8.5. 1931	54
5.3. D.O.K. actief	25	8.5.1. D.O.K., uitsluitend mannenvereniging, of . . . ?	54
5.4. Vergaderingen 1922-1924	28	8.5.2. Openbare turnuitvoering; Ere-leden	56
6. Moeilijke tijden (1925-1926)	29	8.5.3. Jaarvergadering	57
6.1. Achteruitgang	29	8.5.4. Wedstrijden, demonstraties en marsen	58
6.2. Een korfbal-onder-afdeling	30	8.6. Vergaderingen 1927-1931	60
6.3. Wedstrijd met E.L.S.	31	9. D.O.K. - 10 jaren jong (1932)	61
6.4. Derde openbare turnavond	31	9.1. Ledenvergadering	61
6.5. Erop of eronder	31	9.2. Tweede lustrumuitvoering	62
6.6. Gemeentesubsidie	33	9.3. Niet de gezelligste vergadering	62
6.7. Toch stoppen of doorgaan	33	9.4. Jaarvergadering	63
6.8. Vergaderingen 1925-1926	34	9.5. Al zeven afdelingen	64
7. „Aanhouden Doet Overwinnen”	35	9.6. Wedstrijden, demonstraties en marsen	64
7.1. De oprichting	35	9.7. Vergaderingen in 1932	69
7.2. En daarna?	36	Bronnen/Literatuur	70
7.3. Oefenterrein	36	Bijlagen:	
7.4. A.D.O. kwam, zag en . . . verdween	37	1. Statuten	71
		2a. Financieel overzicht 1930-1931	75
		2b. Financieel overzicht 1931-1932	75
		3. Groefgrafiek	76
		4a. Leiders en Ere-leden 1922-1932	77
		4b. Bestuursleden met hun functies	78
		Persoonsnamenregister	81

Voorwoord

Er zijn mensen die het een nutteloze bezigheid vinden zich te verdiepen in de geschiedenis. Belangrijker dan het vertoeven in het verleden is het bezig zijn met wat zich heden voordoet en het zich richten op de toekomst wordt van nog groter belang geacht.

Hoe nutteloos zullen deze mensen het schrijven van zo'n „kleine geschiedenis” als die van D.O.K. – TOEN dan wel niet vinden.

Voor zover het schrijven van geschiedenis uitsluitend gebeurt om een weemoedig terug verlangen naar vroegere tijden op te roepen meen ik dat ze het gelijk aan hun kant hebben. Maar het zich verdiepen in of zich bezighouden met de geschiedenis kan ook andere betekenis hebben. Wij denken vaak dat de manier waarop wij dingen doen, tegen bepaalde dingen aankijken nu ook **de** manier is, waarop dingen gedaan moeten worden.

Wij zijn soms zo intens bezig met bepaalde zaken, dat we menen dat **onze** problemen, in **deze** tijd en op **deze** plaats de problemen zijn voor iedereen, in alle tijden en op alle plaatsen. De geschiedenis leert ons dat dit niet het geval is. We leren de zaken betrekkelijk te zien.

Ook leert de geschiedenis dat het heden opgevat moet worden als „dat wat geworden is”, in een langere of kortere periode. Maar ook dat wat geworden is het uitgangspunt of basis is voor het toekomstige.

Voor zover ik Peter Heij, de schrijver van dit manuscript en sinds kort ook archivaris van onze vereniging, meen te kennen is het niet de nostalgie die hem enthousiast in de geschiedenis deed duiken. In dit boekje vinden we dan ook geen weemoedige terugblik. Het gaat niet om wat het was, maar om dat wat geworden is.

Naar ik meen is het Bernard van Clairveaux, de edelman die monnik werd, geweest die ons heeft vergeleken met dwergen, gezeten op de schouders van reuzen; wij zien meer dingen dan zij hebben gezien en wij zien verder dan zij.

Meer en verder. Maar dankzij anderen! De schrijver heeft de vereniging een dienst bewezen door het besef op te roepen dat hetgeen wij doen, ook in de toekomst, gedaan wordt op de schouders van anderen. En het is fijn te weten wie het waren die ons nu nog dragen.

P. Meerdink (voorzitter D.O.K.).

Samenvatting

Dit werkje probeert de belangrijkste gebeurtenissen weer te geven, die in D.O.K. plaatsvonden gedurende de periode 1922 tot en met 1932. Belangrijk is natuurlijk een relatief begrip en daarom subjectief bepaald. Bij het selecteren, naar wat wel en niet „belangrijk” was, hebben we geprobeerd rekening te houden met ondergenoemde doelgroepen.

Dit deeltje is bedoeld als het eerste deeltje in een serie, waarin steeds een bepaald tijdsbestek be-

schreven gaat worden. Het is bedoeld voor leden en oud-leden, die deze periode persoonlijk meegemaakt hebben en aan de hand hiervan herinneringen aan deze lang vervlogen tijden kunnen ophalen. Het is evenzeer bedoeld voor hen, die van het verleden kennis willen nemen om te leren, relativiseren en interpreteren van wat nu is en wat komen gaat. Ook is het bedoeld als een eerbetoon aan hen, die het mogelijk maakten, dat D.O.K. kon worden wat het nu is.

Met dank aan

In de eerste plaats wil ik het bestuur van D.O.K. danken voor de geboden mogelijkheid om deze kleine geschiedenis uit te geven. Daarnaast dank aan de heren Das, gemeente-archivaris van Ede, en Nijenhuis, auteur van verscheidene boekjes en vertellingen over Oud-Ede, voor het doorlezen van het hoofdstuk over Ede. Dank ook aan de heer H. Bussink, mede-oprichter en ere-lid van D.O.K., voor de verscheidene interviews en het doorlezen van het hoofdstuk „Wat er aan de oprichting vooraf ging”. Bedankt ook Herman Jansen, bondsbureau K.N.C.G.V., voor hetgeen hij met betrekking tot D.O.K. uit het K.N.C.G.V.-„archief” te voorschijn heeft weten te krijgen. Heel veel dank aan al diegenen, die niet met name genoemd worden, maar toch een rol bij de

totstandkoming van dit werkje en z'n inhoud gespeeld hebben. Voor het typen op het juiste formaat wil ik Winny, Henk en Henk hartelijk danken.

Ook de heer Arendsen van de Edese Drukkerij en Uitgeverij b.v. wil ik danken voor de prettige en deskundige wijze, waarmee hij heeft geholpen deze uiteindelijke uitgave te realiseren.

Ten slotte wil ik Nelleke noemen, die op meer dan één manier heeft bijgedragen aan de kwaliteit van dit werkje, en die heel veel geduld en begrip heeft weten op te brengen als ik, òf weer eens op pad was, òf eindelijk thuis gekomen weer achter m'n bureau verdween om te schrijven en te pluizen.

Ede, februari 1982

1. Inleiding

„Een geschiedenis die aan alle feiten hetzelfde belang toekent, is niets anders dan een opsomming van gebeurtenissen; zij schiet tekort in haar taak de gebeurtenissen in een zinvol verband te brengen.

Geschiedschrijving betekent altijd geschiedenis interpreteren. De vraag is alleen of de geschiedschrijver zoveel kennis van en respect voor de feiten heeft, dat hij het gevaar kan vermijden bepaalde gegevens uit te kiezen om een vooropgezette stelling te staven.” (Fromm, 1977²)

Met bovenstaande stelling voor ogen heb ik geprobeerd één en ander te beschrijven, verban-

den te leggen. Of ik hierin in enige mate geslaagd ben is aan u om te beoordelen.

Veel citaten en verslagen zijn gebruikt met als doel iets van de sfeer weer te geven, om daardoor beter te kunnen begrijpen, wat zij, die voor ons waren, deden en vooral waarom zij het op die manier deden. Geprobeerd is alles zo waarheidsgetrouw mogelijk weer te geven. Dit neemt niet weg, dat onvolledigheden, vergissingen en dwalingen voor kunnen komen. Hiervoor bij voorbaat mijn excuses.

Voor aanvullingen, op- en/of aanmerkingen, die de kwaliteit bedoelen te verbeteren, houd ik mij van harte aanbevolen.

2. Ede – anno 1922

Om de oprichting van D.O.K. en hetgeen hieraan voorafging beter te kunnen begrijpen is het noodzakelijk ons in gedachten te verplaatsen naar het Ede van het begin der twintiger jaren.

Het Ede rond 1922 was een woelig Ede. Eigenlijk was alles sinds de eeuwwisseling snel, veel te snel gegaan. Neem bijvoorbeeld de groei van het aantal inwoners. In 1880 telde het aantal inwoners van de gemeente Ede nog maar 11.462. In 1920, aan de vooravond van D.O.K.'s oprichting, was dit aantal verdubbeld tot 22.265, waarvan 7.874 inwoners in de plaats Ede. (Informatiegeds Ede '81/'82 en gegevens van het gemeentelijk sociografisch bureau Ede).

Deze grote groei zette zich voort, zodat de gemeente in 1932 al 31.824 inwoners telde, waarvan zo'n 14.000 in de plaats Ede. We zien dat het

plaatselijke inwonersaantal in 12 jaar verdubbeld (!) is. Ook in financieel opzicht veranderde veel. Zo steeg het eindcijfer van de gemeentebegroting van f 73.000,- in 1900 tot f 208.000,- in 1910. De grote veranderingen en de algehele crisis, ook elders in het land, leidden er uiteindelijk toe, dat in het begin van de dertiger jaren de begroting niet meer sluitend gemaakt kon worden, zonder een bijdrage van het rijk, waardoor Ede een noodlijdende gemeente werd. Dat dit ook, vooral in financieel opzicht, op de verenigingen terugsloeg (o.a. subsidies) is niet meer dan een logisch gevolg. („Geschiedenis van Ede", Arnhem 1980²).

De kalmte en de rust, die ons heidedorpje ooit zo kenmerkten, zijn voorbij. Hiermede deels ook de

Panorama Ede vanaf de Paasberg.

gemoedelijke omgang van de dorps- en buurtgenoten onderling. De breuk in de Ned. Hervormde Kerk (in 1886) en de gevolgen daarvan op plaatselijk niveau, de intrede van het garnizoen (in 1906) en de vestiging van de kunstzijdefabriek (in 1922) onder andere, hadden het leven van de Edenaren en daarmee de Edenaren zelf veranderd. De gezellige avonden van het „vetpriezen” (vetprijzen) zijn voorbij. Ook de zaterdagavonden, dat moeder met wit zand figuren op de grond maakte zijn voorbij en haast vergeten. Een nieuwe tijd heeft zijn intrede gedaan. Van boeren tot fabrieksarbeiders en van armoede tot welvaart.

In dit licht en in deze tijd moeten we het ontstaan en het prille begin van D.O.K. plaatsen. De tijd en de achtergronden verstaande zal de oprichting veel meer een logisch gevolg van de tijd zijn, dan een gebeuren, dat zomaar uit de lucht kwam vallen.

Hier volgen, iets uitgebreider, de belangrijkste factoren, die hebben bijgedragen tot de grote veranderingen, die Ede rond de eeuwwisseling heeft ondergaan en die directe en indirecte invloed hadden op het ontstaan en het vervolg van de Chr. Gymn. Ver. „Door Oefening Kracht”.

2.1. Ede en de kerk

Gebeurtenissen in en rond Ede zijn niet los te denken van het kerkelijk leven van haar bewoners. De Veluwe heeft van oudsher een streng Protestantse bevolking en Ede maakt als deel van de Veluwe hierop geen uitzondering. De inwoners van Ede behoorden vroeger vrijwel allen tot de „Nederduits Hervormde Kerk”.

Het volgende overzichtje toont de kerkelijke verhoudingen in procenten op drie verschillende tijdstippen (v. Eck, 1938):

	Ned. Herv.	Geref.	Chr. Afgesch.	Luth.	R.K.	Isr.	Doops Gez.	Rem.	An-dere	Geen Kerk
1879	97,8	—	0,1	0,3	0,9	0,2	—	—	0,2	—
1889	81,7	14,7	1,1	0,3	1,1	0,3	—	—	0,6	—
1920	76,4	14,6	1,3	0,4	0,4	0,05	0,3	0,3	2,8	1,3

Eind 19^e eeuw was het op landelijk niveau vooral de „Doleantie”, die Ede deed opschrikken. De gevolgen hiervan bleven nog lang merkbaar.

De Doleantie was de kerkelijke beweging, die in 1886 onder leiding van Abraham Kuypers verzet aantekende tegen de synodale inrichting van de Nederlands Hervormde Kerk en de daar heersende belijdenisvrijheid. Hoewel, aanvankelijk ongewild, leidde dit tot een tweede breuk met de Ned. Herv. Kerk (de eerste breuk vond plaats in 1834). Th. Delleman schrijft hierover in zijn boek „Kerken in Nederland” (Aalten, 1949²): „De kerken der Dolerenden heetten: Ned. Geref. Kerk (Dolerend). Doleren wil zeggen: beklag doen, nl. wegens onrecht. Het onrecht waarover de Dolerenden klaagden bestond h.i. hierin dat de kerken, welke het verband met „de synodale hiërarchie” verbraken en terugkeerden tot het vóór 1816 vigerende kerkverband, kerkgebouwen en andere kerkelijke goederen moesten loslaten. Daarom ging men „in doleantie” d.i. diende zijn klacht in bij de rechter. Toen deze ten hunnen nadele beslist had liet men de bijvoeging (Dolerend) weg.”

Ook in Ede veroorzaakte deze afscheiding grote indruk en tweestrijd. Onderstaande uitspraak geeft de vijandige sfeer duidelijk weer:

*„Ik heb de klompen laten klampen,
om de dolle dood te trampen.”*

Hieronder wordt met klampen het verstevigen van de klompen bedoeld. „Dolle” was de (scheld-)naam voor de dolerenden, waarmee gesuggereerd werd, dat dezen een dwaalleer volgden. Het volgende citaat van H. J. Nijenhuis uit zijn boek „Oud Ede” (Zaltbommel, 1979) verduidelijkt één en ander nog eens: „De afscheiding bracht, zoals overal elders, ook in ons dorp heel wat gekrakeel en ruzie. Eigenaardig dat juist christenen elkaar zo in de haren kunnen vliegen. Mensen die tot voor kort goede vrienden waren geweest keerden elkaar nu de rug toe; hele fami-

lies werden in twee vijandige kampen verdeeld. Een bakker of kruidenier behoefde er voortaan niet op te rekenen nog iets te verkopen aan een

dolerende of omgekeerd. Als gereformeerde kinderen op het plein rond de kerk wilden spelen, werden zij door andersdenkende jeugd rap afge-ranseld. Een dolerende haalde het niet meer in zijn hoofd een geit op het gras van het oude kerkhof te laten grazen; het dier werd subiet losgemaakt en weggejaagd.”

De rust was in Ede in die dagen ver te zoeken! De verschuivingen (zie overzichtje op pag. 6) zijn hoofdzakelijk veroorzaakt door de niet-oor-spronkelijke boerenbevolking. De Gerefor-meerden vindt men vooral onder de kleine middenstanders en in mindere mate onder de arbeiders. Hoewel de boeren op materieel ge-bied erg vooruitstrevend waren, was men op geestelijk gebied erg conservatief. De over-gang naar de Gereformeerde Kerk was im-mers een stap, die veel moed en initiatief vereis-te.

De kerk neemt in het leven der bevolking in Ede (en de Veluwe in het algemeen) een zeer be-langrijke plaats in. Haar invloed is dan ook erg groot. Het punt „zondagsrust” heeft hoge prio-riteit en keert telkens op allerlei terreinen weer. Ook bij de oprichting van D.O.K. heeft zij een rol gespeeld. Hoewel de Gereformeerden v.w.b. het punt zondagsrust in grote lijnen op hetzelfde standpunt staan als de Hervormden, nemen ze, zoals bij meerdere zaken, toch niet zo'n streng standpunt in.

Het kerkbezoek in de dorpen van de gemeente Ede was zeer goed te noemen, wat echter niet

gezegd kon worden van het verdere kerkelijke leven. Godsdienstonderwijs en verenigingswerk lieten in eerste instantie veel te wensen over. In later tijd verbeterde dit, o.a. door voorbeelden in andere plaatsen, maar ook als een gevolg van concurrentie, waarbij men bang was, dat ande-ren de jeugd met hun instellingen zouden trek-ken. De nieuwe bevolking, die zich hier om-streeks de twintiger jaren vestigde, met o.m. vele Katholieken en onkerkelijken, vertoonde op verenigingsgebied een vrij grote activiteit.

H. J. v. Eck beschrijft deze gang van zaken in zijn dissertatie „Boeren en Fabrieksarbeiders – een sociografie van de gemeente Ede” (Amsterdam, 1938) als volgt: „Zo kwam er ook in de Hervormd kerkelijke kringen verandering en ging men daar het werk van de jongelingsverenigingen en an-dere jeugdgroepen meer bevorderen. (. . .). De Gereformeerden die voor een veel groter deel dan Hervormden uit personen die van buiten kwamen bestaan, zijn meer vrij van traditie, gaan niet zo in de oude sleur steeds voort en vertonen meer ondernemingsgeest. Door de tegenstelling tot de verdere bevolking, die vroeger echter van meer betekenis was dan nu, sloten ze zich nauw aaneen.”

De invloed van de kerk, o.m. de zondagsheiliging en de (meer vooruitstrevende) Gereformeerden zullen later bij de oprichting van D.O.K. en het-geen hierop volgde en voorafging, duidelijk(er) worden.

Kazerne 22e Reg. Inf. – Ede.

2.2. Ede als garnizoensplaats

Eén van de meest belangrijke gebeurtenissen, die hebben bijgedragen tot de grote veranderingen in het dorpsleven van de Edenaren aan het begin van de twintigste eeuw, was de komst van de militairen in Ede.

Het begon allemaal met het Koninklijk Besluit van 30 maart 1905, waarin tot oprichting van het 4^e Regiment Veldartillerie werd gelast; drie batterijen hiervan zouden in Ede gelegerd worden. Dit was de eerste maal, dat Ede als garnizoensplaats vermeld is. In 1906 kwamen de eerste militairen daadwerkelijk naar Ede.

Lang niet iedereen was daar destijds enthousiast over. De tegenstanders schilderden een beeld van rauwe knapen, zoals men die destijds (vooral in huurlegers) kende. Geen mens zou meer veilig over straat kunnen. Om over het gevaar voor het vrouwvolk nog maar niet te spreken. Gedaan zou het zijn met het rustige dorpje Ede. Daar kon niets goeds van komen!

Voorstanders echter voorzagen grote voorspoed voor Ede en z'n inwoners. Het „daarpje” zou uit

z'n isolement verlost worden. Zij kregen gelijk. De bevolking breidde zich uit, waardoor de middenstanders hun omzet zagen stijgen. Ook de invoering van een waterleidingnet was aan de komst van de militairen en hun afname te danken, zodat langzamerhand de eigen waterpomp afgedankt kon worden.

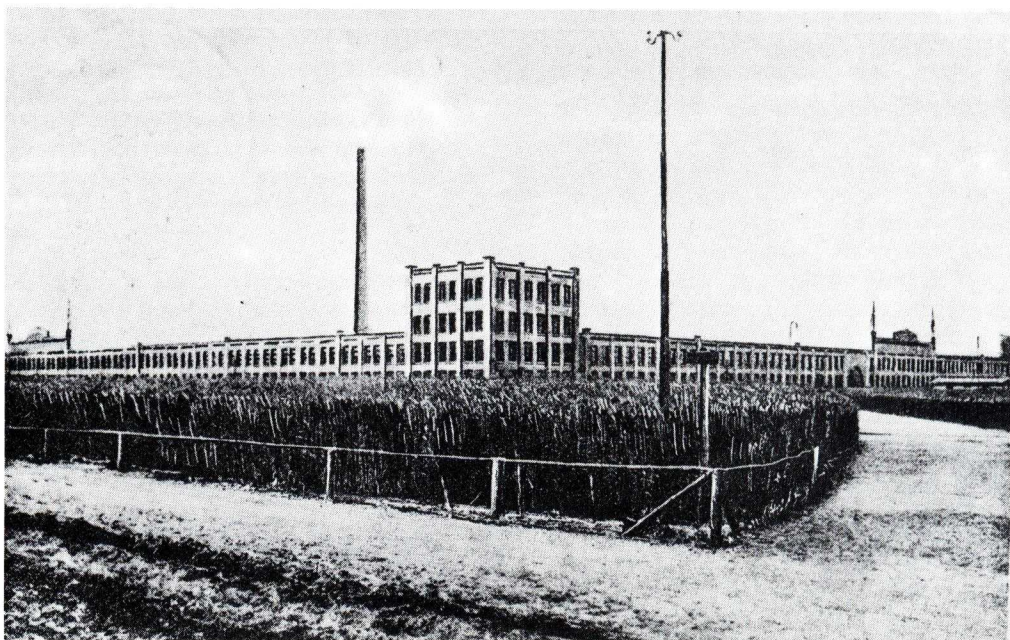
Ede groeide en bloeide!

Het waren de beroepsmilitairen, die destijds voor een goed contact met de burgerbevolking zorgden. Behalve het zakelijk voordeel, dat de komst van het garnizoen met zich meebracht, hebben zij de sport en de cultuur enorm gestimuleerd. Ook D.O.K. zou, behalve de mentaliteitsverandering, die de komst van het leger teweeg bracht, in meerdere opzichten voordeel van het leger genieten zoals verderop zal blijken.

2.3. Ede en de kunstzijdefabriek

Een andere gebeurtenis, waarvan de gevolgen voor Ede kolossaal zijn gebleken, was de vestiging van de kunstzijdefabriek „ENKA”.

Ede – Kunstzijdefabriek.

De kunstzijdefabriek „ENKA” te Arnhem floreerde omstreeks 1919 zo goed, dat haar leiding besloot uit te gaan zien naar uitbreidingsmogelijkheden. Hoewel meerdere gemeenten hun best deden deze vorm van industrie binnen hun grenzen te halen, viel de keuze van de „ENKA” uiteindelijk op Ede. Het water van Ede heeft hierin een beslissende rol gespeeld. De kwaliteit was uitstekend geschikt voor de fabricage van kunstzijde. Hierdoor kreeg Ede, dat tot op dat moment nauwelijks industrie kende, in 1922 de grootste fabriek van Gelderland binnen haar gemeentegrenzen.

De plaats, waar dit fabriekscomplex verrees, was iets ten zuiden van het station Ede S.S., op een droog en zanderig stuk heidegrond met de sprekende naam „Schraal jammer”. Deze plaats van vestiging was in zoverre belangrijk, dat de buurt ten zuiden van de spoorlijn Arnhem – Utrecht, genaamd „Park Manen” hierdoor enorm zou uitbreiden. Zo kwamen er in „t Park” scholen en werden er veel huizen en winkels gebouwd.

De „ENKA” betekende voor Ede werkgele-

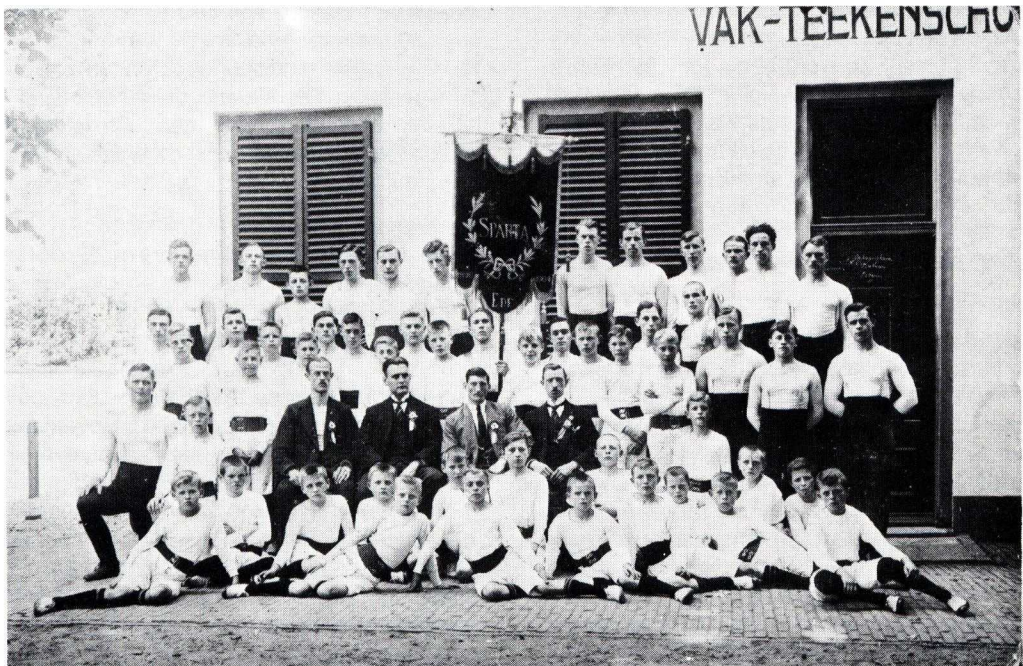
genheid in directe en indirecte zin, meer inwoners en dus grotere omzet voor de winkeliers, grote belastingopbrengsten voor de gemeentekas, enz.

Een belangrijk bijverschijnsel was weer (evenals bij de komst van het garnizoen) de verandering in houding en mentaliteit van de inwoners. De inbreng van de vele immigranten en hun contacten met de conservatieve, autochtone inwoners had grote gevolgen. De gemeente Ede werd meer en meer een moderne gemeente, althans voor Edesche begrippen.

2.4. Sportbeoefening in Ede, in het bijzonder de gymnastiek.

In het begin van de twintigste eeuw liep men in Ede (nog) niet zo warm voor sportbeoefening. Wanneer we ons de situatie van de Edenaren rond de eeuwwisseling indenken, is dit ook helemaal niet zo verwonderlijk. Voor deze „lauwigheid” t.a.v. de sportbeoefening waren een aantal redenen (v. Eck, p. 203). In de

„Sparta” bij haar 25-jarig jubileum in 1921.

eerste plaats heersten hier Calvinistische opvattingen, die zich o.m. verzetten tegen veel vormen van ontspanning. Daarnaast was het zo, dat het merendeel der Edesche bewoners destijds in de landbouw werkzaam was (in 1909 was dit 46,8% van de mensen met een beroep) en na een lange arbeidsdag nauwelijks hunkerde naar extra lichaamsbeweging. Ten slotte nog was het zo, dat indien men toch nog zin had in een andere vorm van beweging, hiervoor éénvoudig de tijd ontbrak, daar men na de dagtaak dikwijls nog het eigen land moest bewerken. Het begrip vrijetijdsbesteding kende men in die tijd nauwelijks onder de „gewone” bevolking.

De enige soort sportvereniging die in veel dorpen voorkwam, was de schietvereniging, zo ook in Ede. Toch was men in het zeer conservatieve Ede op sportgebied zeer vooruitstrevend. In die zin, dat reeds in 1896(!) een (neutrale) gymnastiekvereniging opgericht werd. Dit kwam zo: In Ede bestond in die dagen een kostschool, waar o.a. les werd gegeven in lichamelijke oefening. Tot deze lessen werden tevens enkele jonge onderwijzers toegelaten, om hun kennis op dit gebied te vergroten. Na opheffing van deze kostschool besloten de onderwijzers, aangevuld met enige sympathisanten een plaatselijke gymnastiekvereniging op te richten. Zo werd begin juli 1896 Ede's eerste gymnastiekvereniging een feit. Haar naam: „Sparta”. De grootste problemen in die dagen waren: geschikte oefengelegenheid, financiële middelen en dames, althans het ont-

breken van een damesafdeling (deze kwam pas in 1921). Dat Sparta's eerste jaren ook moeilijke jaren waren blijkt uit het feit, dat in 1910, 1915 en 1920 over opheffen gesproken is (Steenstra, P., Ede, 1946). Toch werd er telkenmale doorgezet en heeft „Sparta” een verdiend bestaan onder de Edesche bevolking verworven als één der oudste sportverenigingen. In latere tijd is het aantal verenigingen hier, zoals overal, erg uitgebreid. Verenigingen op de meest uiteenlopende gebieden verzezen als paddestoelen uit de grond. Hun aantal is vooral uitgebreid, toen de kerk zich met het verenigingswerk ging bemoeien. Door het verschijnsel, dat (vooral kerkelijke) groeperingen „op alle terreinen van het maatschappelijk leven steeds zijn aanhangers in eigen organisaties probeert te verenigen om hen op deze wijze aan zich te binden” (v. Eck), ontstonden er veel Christelijke naast reeds bestaande neutrale verenigingen.

Voor wat betreft de herkomst van de leden der gymnastiekverenigingen constateert v. Eck in zijn sociografie van Ede, dat zij vrijwel allemaal uit middenstands- en arbeidersgezinnen stamden.

Tot zover de informatie vooraf, die de oprichting en het vervolg van D.O.K. logischer en begrijpelijker moet maken. Dit was de situatie van Ede, inclusief de sportbeoefening, rond de twintiger jaren. Een situatie, die in 1922 leidde tot de oprichting van een **Christelijke** gymnastiekvereniging naast de reeds aanwezige neutrale.

3. Wat er aan de oprichting vooraf ging

De belangrijkste gebeurtenis in de D.O.K.-historie is ongetwijfeld de oprichting geweest. Immers, zonder de oprichting was de vereniging er nooit geweest. Over de oprichting weten wij vrij veel, vooral door het verslag van de oprichtingsvergadering, waarmee het eerste notulenboek begint.

Belangrijk en interessant is ook om te weten, wat er aan de oprichtingsvergadering is vooraf gegaan. Wie heeft/hebben het eerste initiatief genomen? Waarom beginnen een aantal jongemannen een **Christelijke** gymnastiekvereniging naast een reeds bestaande neutrale gymnastiekvereniging? Hoe kwamen de leden van het eerste bestuur bij elkaar? Vragen, die deels te beantwoorden zijn, deels ook niet. In dit hoofdstuk proberen we antwoorden op de gestelde vragen te geven, met andere woorden, dit hoofdstuk is het resultaat van onze speurtocht naar de gebeurtenissen, die aan de oprichting van D.O.K. op 6 maart 1922 zijn vooraf gegaan.

3.1. Alles klaar voor de start?

D.O.K.'s oprichting is het gevolg van een samenloop van omstandigheden. De omstandigheden, die de oprichting mogelijk maakten, waren de tijd en plaats van handeling, Ede – anno 1922, en het initiatief en de inzet van een aantal personen.

Voor wat betreft de tijd en plaats volgen hier slechts een paar kanttekeningen, daar we hierover in hoofdstuk 2 al uitgebreid geschreven hebben. Belangrijk was o.m. het feit, dat Gereformeerden zich op allerlei terreinen aanéénsloten. „Op heel het maatschappelijk terrein kwamen groepen mensen naar voren, die om erkenning vroegen van de reformatorische opvatting aangaande de maatschappij. Christen zijn betekende voor hen (zoals ook nu nog

voor ons) metterdaad „op alle terreinen des levens”. Gezien de harde weerstand destijds koos men dus voor eigen organisaties, wat zeker niet altijd en overal in dank werd afgenomen” (Deunk, D.J., Aalten 1979). Hierdoor ontstonden veel verenigingen, wat andere instanties weer stimuleerde zich ook in verenigingen te groeperen. De twintiger jaren staan in Ede, zoals ook elders in het land, bekend om de vele verenigingen, die in deze periode met eerste levenslicht aanschouwden. Op het gebied van sport was ook een langzaam veranderde houding te bespeuren. Nadat in 1896, als één van de eerste sportverenigingen in Ede, de gymnastiek- en atletiekvereniging „Sparta” was opgericht, ontstond er nu in de twintiger jaren een situatie, waarin ook mensen van Christelijke huize minder afwijzend tegen lichaams oefeningen werden. Men ging het „lichaams oefening is tot geen enkel nut” anders uitleggen.

Het aloude „mens sana in corporae sano” (een gezonde geest in een gezond lichaam) won weer aan populariteit. Vooral onder een aantal actieve jongemannen van Gereformeerde, maar ook wel van Hervormde afkomst, werd de behoefte aan een Christelijke gym, naast de reeds bestaande neutrale gym, steeds groter.

Vooral ook het punt zondagsheiliging speelde hierbij een grote rol, zoals één der oprichters, dhr. A. te Slighte vertelde. Het oefenen van „Sparta” op zondag, dat als extra voorbereiding voor wedstrijden weleens voorkwam, was voor sommigen een doorn in het oog. Naast de factoren tijd en plaats waren het de verdiensten van een aantal (jonge-)mannen, die de oprichting van D.O.K. mogelijk maakten. De genen, die hier vooral bij betrokken zijn geweest, waren: Derk Pereboom (mentor) en de leden van het voorlopige en later definitieve

eerste bestuur. Dit waren: Reind Haverkamp; Hendrik Bussink; Willem Hartog; Antoon te Sligte; Dirk van de Bospoort; Adrianus de Haas en Gerrit Dirk Jansen. Iets verder in dit hoofdstuk komen we nog uitgebreid op deze figuren terug.

3.2. De eerste stap

Een vereniging ontstaat niet vanzelf. Daar is behalve een geschikt moment en een geschikte plaats, een initiatief voor nodig. Het gaat er hier om, wie dit initiatief voor D.O.K. heeft/ hebben genomen, evenals het hoe, waar en wanneer. Het is erg moeilijk antwoorden op deze vragen te geven. Te meer, omdat een groot aantal van de betrokkenen destijds, op het ogenblik van dit onderzoekje (in 1980) niet meer in leven waren. Anderen wisten zich weinig of niets van de gebeurtenissen van toen te herinneren. Nog moeilijker werd het, toen men elkaar op belangrijke punten ging tegenspreken. De ware toedracht was geenszins onthuld, integendeel, de zaak was vager dan ooit te voren.

Als uitgangspunt voor verder onderzoek namen we een manuscript van dhr. Bussink (gedateerd: 20 februari 1980), met zijn versie van hetgeen zich vóór de daadwerkelijke oprichting heeft afgespeeld. In dit stuk stond o.a. het volgende:

„De Chr. Gymnastiekvereniging „Door Oefening Kracht” is niet op een sportveld, in een gymnastiekzaal of bij gelegenheid van een Koninginnefeest opgericht, maar in een . . . kerk, in de gereformeerde kerk Noord te Ede.”

Toelichting (P.H.): De Gereformeerde jongelingsvereniging Amos 5 : 6a „Zoekt den Heere en leeft” had de gewoonte daar bijeen te komen. Er werden tijdens deze bijeenkomsten enkele voordrachten gehouden, waarna een bespreking volgde. We vervolgen nu weer het citaat van Bussink, die zoals duidelijk mag zijn, ook lid van deze jongelingsvereniging was.

„In de bespreking, die, zoals gewoonlijk op dit onderwerp volgde, zei H. Bussink, dat het tijd werd over te gaan tot de

oprichting van een tweede sportvereniging (gymnastiekvereniging; P.H.) te Ede, een Christelijke. De voorzitter, (. . .), vond, dat men over deze vraag op zondagavond niet verder kon discussiëren, waarop Bussink met degenen, die het met hem eens waren, besloten na de sluiting van de vergadering samen te komen ten huize van laatstgenoemde in de toengeheten Bospoortstraat. Dat gebeurde en zo kwam D.O.K. toen tot leven.”

Een verhaal met een tot dan toe nieuwe wending, nl. het initiatief vanuit de jongelingsvereniging. Hoewel, toch niet geheel nieuw, daar de naam Amos bij D.O.K.'s 50-jarig jubileum al in enkele kranten opdook.

Zekerheid over Bussink's verhaal konden we alleen krijgen, als we kans zouden zien de belangrijkste punten uit zijn verhaal te verifiëren, of tegenbewijzen aan te voeren. Op zoek dus naar de notulen van Amos. Deze vonden we, na lang zoeken, op de zolder van het bijgebouw van de Gereformeerde Noorderkerk.

Bij het verslag van de samenkomst op zondag 19 februari lezen we aan het slot van de gezochte passage over Bussink's initiatief:

„Nog meende vr. (= vriend; P.H.) Bussink een opwekking te moeten doen hooren voor een op te richten gymnastiekvereen., waarop door onderget. capsji (=aanmerking; P.H.) werd gemaakt. Verschillende vrienden voeren hier nog het woord over.” (Amos-notulen '22-'24).

Amos had dus wel degelijk een rol gespeeld bij de oprichting. Van nog een geheel andere kant werd het verhaal van Bussink bevestigd. Bij het 25-jarig jubileum van D.O.K. in 1947 schrijft het ere-lid dhr. A.C. Smits, die wegens ziekte niet bij dit feest aanwezig kon zijn, een brief aan het jubilerende bestuur. We vonden de inhoud zo belangrijk met betrekking tot het huidige onderwerp, dat we een gedeelte hieruit weergeven.

„Na lezing van de courant van j.l. Zaterdag kwam mij nog eens levendig voor den geest wat er voor 25 jaar gebeurde; het was al in febr.: van dat jaar, dat er op de Jongelingsvereniging over gesproken werd om een Gim op te richten op Chr. Grondslag.

Het was toentertijd wel een waagstuk, want ik weet nog goed, dat de Voorzitter der J.V. er bezwaar tegen had dat er op de J.V. over geboomd werd. Toch werd er doorgezet en werd er vergaderd bij den Heer Bussink aan huis, en werd er besloten om een vergadering uit te schrijven op 6 maart in „Ons Huis” om tot oprichting te komen het welk lukte; die avond waren er een 40-tal jongelui aanwezig en werd door den Heer Pereboom geleid en daar werden het reglement en statuten vastgesteld.”

Uit deze brief wordt nogmaals duidelijk, dat de eerste stap voor de oprichting in Amos gedaan is. Tevens wordt Bussink's rol hierin nogmaals bevestigd.

3.3. Voorlopige vergadering en voorlopig bestuur

Tijdens de bespreking bij Bussink aan huis na de Amos-bijeenkomst werd aan het idee om een christelijke gymvereniging op te richten meer gestalte gegeven. Waarschijnlijk is vooral over het nut en de noodzakelijkheid van een christelijke gymclub gesproken. Een vereniging oprichten heeft heel wat voeten in de aarde. Ten eerste moeten er leden zijn, tegelijkertijd echter ook een bestuur. Ook moeten er statuten en reglementen gemaakt worden, die de identiteit van vereniging aantonen.

Op dinsdag 28 februari werd een „Voorlopige

vergadering” gehouden. Hierin zijn waarschijnlijk de diverse bestuurstaken verdeeld en de concept-statuten en -reglementen opgesteld, zodat alles gereed was voor de oprichtingsvergadering in „Ons Huis”, die uitgeschreven werd op 6 maart 1922.

3.4. Mannen van het eerste uur

Zoals we in de vorige paragraaf zagen, was Bussink niet de enige, die aan de oprichting heeft bijgedragen. Voor dit gebeuren was een heel (bestuurs-)team nodig, waarvan we de leden wat nader onder de loep zullen nemen.

In die tijd werden veel initiatieven in het maatschappelijk leven door vreemdelingen genomen en het kwam vaak voor, dat deze dan als leider optraden. Mensen van buitenaf hebben vaak meer moed en initiatief om de leiding van iets op zich te nemen. Dit komt, omdat ze meer gezien hebben en niet zozeer aan tradities en gewoonten gebonden zijn als de oorspronkelijke bewoners. In het geval van D.O.K. slaat dit vooral op Reind Haverkamp, afkomstig uit Aalten en sinds 1 februari 1922 ingeschreven in Ede. Op 5 februari reeds werd hij lid van de eerder genoemde jongelingsvereniging Amos. Zijn komst zou weleens de doorslaggevende stoot betekend kunnen hebben voor Bussink's initiatief, in ieder geval wist hij na dit initiatief de zaak goed aan te pakken. Hij had de „know-how” om een gymnastiekvereniging op te richten. In 1919 behoorde hij tot de oprichters van de Christelijke gymnastiekvereniging „Door Oefening Kracht” te Aalten. Niet voor niets was hij **voorzitter** van het oprichtingsbestuur van D.O.K.-Ede. Willem Hartog vermeldt in zijn openingswoord van de derde lustrumuitvoering in 1937, dat Haverkamp de stoot tot

Het voorlopige bestuur was als volgt samengesteld:

Voorzitter: Reind Haverkamp; 20 jaar
Secretaris: Dirk van de Bospoort; 19 jaar
Penn. meester: Willem Hartog; 17 jaar
Alg. Adjunct: Hendrik Bussink; 24 jaar
Commissaris: Antoon te Slighte; 23 jaar
Commissaris: Adrianus de Haas; 19 jaar
Commissaris: Gerrit-Dirk Jansen; 18 jaar.

de oprichting gegeven heeft. Hartog kon het weten, hij was er immers bij geweest. Tevens had de „sluier des tijds” in 1937 de feiten nog nauwelijks aan kunnen tasten. Ook het feit, dat Haverkamp na zijn spoedig vertrek in 1922 ere-lid gemaakt werd, duidt op zijn verdiensten vóór of bij de oprichting. Kort daarna immers moest hij wegens werkzaamheden elders, D.O.K. verlaten. Overigens kreeg niet iedereen, die bij de oprichting actief geweest was zo'n benoeming; Haverkamp had dus wel degelijk iets extra's gedaan. Misschien niet louter toeval, dat reeds enkele weken nadat Haverkamp zich in Ede vestigde, de zaak hier aan het rollen kwam.

Naast Haverkamp kwamen ook Hartog en te Sligte van buitenaf naar Ede. Willem Hartog werd op 25 juni 1921 vanuit Loosdrecht in Ede ingeschreven. Hij was echter al vanaf 4 juni 1921 lid van Amos. De derde „immigrant” was Antoon te Sligte, evenals Haverkamp, afkomstig uit Aalten. Hij werd 4 september 1920 al te Ede ingeschreven en op 9 januari 1921 lid van Amos. Evenals Bussink waren de bovengenoemde drie lid van de Gereformeerde jongelingsvereniging Amos 5 : 6a. Allen hebben zij ook aan de oprichting bijgedragen; de één nadrukkelijker dan de ander, maar het feit alleen al, dat ze lid van het eerste bestuur waren duidt hierop. Ze maakten zich daarmee erg kwetsbaar. In Aalten was te Sligte al lid van D.O.K. aldaar geweest. Nadat hij naar Ede verhuisd was, werd hij lid van de (neutrale) gymvereniging „Sparta”. Toch was hem, zoals al eerder vermeld, het oefenen op zondag een doorn in het oog. Vooral hierdoor was hij een groot voorstander van een eigen op te richten Christelijke gymclub. Ook Hartog, werkzaam bij en gestimuleerd door D. Pereboom, zag een gymvereniging op Christelijke grondslag goed zitten en verleende dan ook, ondanks zijn jeugdige leeftijd, graag zijn medewerking.

Om een vereniging op te richten is echter een groter bestuur nodig, om de zware lasten, vooral in het begin, te verdelen. Maar ook diende het bestuur een breder draagvlak te hebben. Men wilde immers een **Christelijke** vereniging oprichten, niet een louter Gereformeerde. Daarom werden naast genoemd vier-

D. Pereboom, Ere-voorzitter.

tal nog drie (Hervormde) jongemannen gevraagd in het voorlopige bestuur plaats te nemen. Dit waren: Dirk van de Bospoort (ook door zijn functie als part-time journalist erg waardevol), Adrianus Bernardus de Haas en Gerrit-Dirk Jansen. Deze drie kenden elkaar waarschijnlijk van de Hervormde jongelingsvereniging.

Met deze combinatie zou men sterker staan tegen de reeds bestaande gymnastiekvereniging en tegen de weerstand in vele Christelijke gezinnen tegen lichaamsoefeningen. Het is nog interessant om te bekijken, hoe de zeven leden van het eerste bestuur bij elkaar gekomen zijn, ten minste voor zover dit te achterhalen viel. Haverkamp, Bussink, te Sligte en Hartog kenden elkaar in ieder geval van de jongelingsvereniging. Daarnaast, of beter daarvoor, kenden Haverkamp en te Sligte elkaar nog vanuit Aalten, wist dhr. te Sligte ons te verzekeren. Ook kan het zijn, dat Haverkamp die bij Zomer & Keuning in Wageningen.

werkte, Hartog daar wel eens ontmoet had, die daar, in verband met zijn werkzaamheden voor Pereboom, ook kwam.

Dhr. G. D. Jansen herinnerde zich desgevraagd nog, hoe hij via Bussink in het bestuur terecht is gekomen. Bussink was in die tijd klerk op het toenmalige politiebureau aan het steegje tussen de Bospoortstraat en de Notaris Fischerstraat (toen Grootestraat). Jansen, die toen bij een aannemer aan de Telefoonweg werkte, kwam altijd door dit steegje op weg naar z'n werk. Op een dag stelde Bussink hem daar voor om met nog wat anderen 's avonds bij elkaar te komen, om te proberen een Christelijk gym te krijgen.

Dan was er nog de rol van Derk Pereboom. Pereboom was een promotor van Christelijke sportbeoefening. Hij was van mening, zoals hij meerdere malen uitgesproken heeft, dat kinderen van christelijke ouders hun lichamelijke opvoeding moesten krijgen in een eigen milieu, zonder dat de zondagsheliging in gevaar kwam, en waar excessen, onzedelijke taal en

ongepaste kleding vermeden werden. Pereboom was dan ook afkomstig uit een streek, waar men niet zo conservatief was als in Ede. Daar Pereboom wat ouder was (33 jaar) dan de leden van het oprichtingsbestuur en omdat hij hoog aanzien genoot onder de Edenaren, was zijn steun aan de op te richten vereniging van kapitaal belang. Zo'n mentor kon in een dergelijke situatie van doorslaggevende betekenis zijn. Hij heeft D.O.K. (ook later) op velerlei manieren gesteund, onder andere door adviezen, advertenties en financiën.

Een aantal feiten en een aantal vermoedens restten ons na dit onderzoekje. Toch zijn er nu zoveel stukjes van de legpuzzel aanwezig, en zijn ze zodanig geordend, dat een logisch geheel zichtbaar wordt: D.O.K.'s voorgeschiedenis. Een voorgeschiedenis, waarin een aantal jongemannen, gesteund door hun geloof en overtuiging, besloten een vergadering te beleggen, waarin een **Christelijke** gymnastiekvereniging opgericht zou moeten worden. En zo geschiedde het!

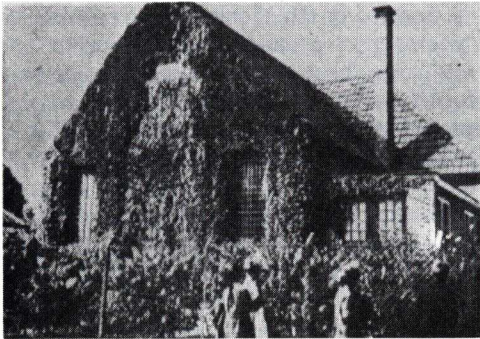
4. De oprichting

In de vorige hoofdstukken hebben we kunnen lezen, hoe Ede en de oprichters in gereedheid waren voor de oprichting van een Christelijke gymnastiekvereniging.

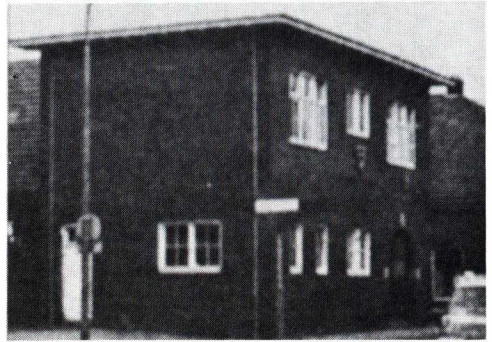
Hier dan nu de gebeurtenis, waar het allemaal om ging: DE OPRICHTING. Hoe zouden we deze beter kunnen weergeven, dan door de secretaris van toen aan het woord te laten middels de notulen, die over de oprichtingsbijeenkomst gemaakt zijn. Deze notulen zijn overigens in de volgende vergadering ongevizigd goedgekeurd. Na deze letterlijke weer-

gave zullen we nog enkele kanttekeningen hierbij plaatsen. Tot slot zullen we nog enkele zaken weergeven uit de statuten, zoals deze tijdens de oprichtingsvergadering vastgesteld zijn.

Als u gereed bent, gaan we nu een reis door de tijd maken. We belandden in 1922, op 6 maart. Het is 8 uur 's avonds en we bevinden ons in „Ons Huis”, het verenigingsgebouw van de Hervormden aan de Telefoonweg. We moeten nu stil zijn, want Reind Haverkamp staat op. Het gaat beginnen!

„Ons Huis” ten tijde van de oprichting.

„Ons Huis” in later jaren.

4.1. Wat de secretaris erover schreef

*Vergadering op Maandag 6 maart
1922 des avonds acht uur in: „Ons Huis”*

*Deze vergadering, die, volgens aankondig-
ging in de plaatselijke pers, in het openbaar zal
plaats hebben, werd door den Voorzitter van het
voorsloepig Bestuur, priester Haverkamp geopend
met gebed, waarna hij de aanwezigen, waaronder de*

Heer Perekoom en het persvertegenwoordiger Overheek,
welkom heet.

Han brengt de secretaris verslag in van de
op dinsdag 20 Februari gehouden voorloopige verga-
dering,evens nog eens wijzende op het nut en de
noodzakelijkheid van een Ehr. Eijner. Vereen.

De secretaris wordt bedankt, waarna aan
de orde is de vaststelling van den te kiezen naam.
Voorgesteld wordt deze te doen zijn; "Voor Oefening
Kracht", waartegen geen bezwaren, inkomens, hoewel
met algemeene stemmen besloten is dien naam te
voeren.

Het volgende punt der agenda, de vaststelling
van Statuten en huish. reglement, kan volgens den
Heer Perekoom niet plaats vinden in een openbare
vergadering, hoewel in overweging wordt gegeven
over te gaan in huishoudelijke bijeenkomst en
daarom diegenen, die niet direct definitief toe-
heden als lid, te verzoeken hun te gaan.

Een der aanwezigen merkt op, dat met hem,
men een half uur een beslissing kan worden gene-
men, en vooral niet, omdat nog zoo weinig bekend
is van de op te richten vereeniging.

De secretaris wordt dit bezwaar alleszins
gewettigd en het noemens. doet en voorgenomen
werkwijze in betwijfel hij voorlezing doet van de
Concept. Statuten en het ontwerp Reglement.

Men wordt ieder geacht volduende op de hoop te zijn en in de gelegenheid gesteld liet te worden of heen te gaan.

Een drietal aanwezigen treden nog, terwijl anderen de zaal onder protest verlaten, voor als led.

De Voorzitter Mr. voorloopig Bestuur acht thans de taak van dat Bestuur als afgedaan en verzoekt den Heer Perboom de leiding voor het verder deel van den avond te nemen

Hiervan wordt voldaan en onder applaus constateert de leider dat velen aan de oproeping gehoor gaven en onder het inspreken van den mensch, dat God zeges op het werk der jonge vereniging, moge rusten, verklaart hij de Ehr. Mijnn. Meeren: „A. V. H.“ definitief geconstitueerd. Waarmede feliciteert hij allen en in is bijzonder het voorloopig Bestuur en de initialig nemers.

Op zijn voorstel wordt het voorloopig Bestuur bij acclamatie definitief gekozen. Het Bestuur is dan samengesteld als volgt:

R. Maverkamp, Voorzitter, A. van de Paspoort, Secretaris, M. Pussink, algem. adj., Mr. Hartog, Oenningmeester en A. te Blicke, A. M. de Klaas en G. D. Jansen, Commissarissen.

Men wordt het reglement artikels gewijze in behandeling genomen en behoudens enkele kleine wijzigingen, vastgesteld overeenkomstig het ontwerp.

De behandeling van het huish.-regl. wordt om des tijds wille, uitgesteld tot een volgende vergadering.

Nog wordt de eerste oefeningsavond vastgesteld op Vrijdag 14 maart. Het Bestuur hat voor dien bephoeven een leider te vinden.

De vrienden G. J. Jansen, J. Schuring en A. te Slichte hebben hunnen voor aankoop.

Nog wordt even gesproken over de wijze van sluiten der bijeenkomsten, welke bij reglement is geregeld, waarop de heer Berthoos door den Voorzitter wordt bedankt voor zijn diensten, en voorzitter Haverkamp sluit met gebed.

De Voorzitter,
H. B. Bunnik.

De Secretaris,
W. J. J. J. J.

4.2. Kanttekeningen bij de notulen

Dat voor de naam „Door Oefening Kracht” gekozen werd, verwondert geenszins gezien het feit dat Haverkamp en te Slichte uit Aalten kwamen, waar, zoals reeds eerder vermeld, in 1919 een gymnastiekvereniging met dezelfde naam opgericht was (met Haverkamp als één der oprichters). De afkorting D.O.K. werd 6 maart reeds geïntroduceerd.

Het aantal aanwezigen op die bewuste 6 maart-avond vinden we in de notulen niet vermeld.

Hartog en A. C. Smits noemen in resp. 1937 en 1947 bij de oprichting het aantal van 40. Steinmeier noemt in 1937 een aantal van 16 heren. Zeer waarschijnlijk slaat het getal 40 op het

totaal aantal aanwezigen die avond, terwijl 16 het aantal opgegeven leden voorstelt.

De schrijfwijze van commissaris „A. W. de Haas” berust op een vergissing van de secretaris. Bedoeld wordt A. B. de Haas, een zoon van A. W. de Haas.

Opvallend tenslotte is, dat de eerste oefenavond vastgesteld wordt, maar dat een leider nog gevonden moet worden. Leidersproblemen zijn er dus altijd al geweest, al vanaf de oprichting.

Zeer spoedig werd een leider gevonden, en wat voor één! D.O.K. mocht zich gelukkige prijzen, dat de heer L. Stoorvogel bereid bleek de leiding op zich te willen nemen. Stoorvogel was sergeant militaire politietroepen. Als zodanig had hij de toestemming nodig van de

Secretaris

Dirk v.d. Bospoort

Voorzitter

Reind Haverkamp

Penningmeester

Willem Hartog

Alg. adj.

Hendrik Bussink

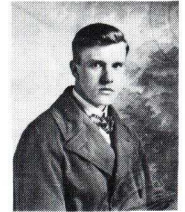
Commissarissen (3 x)

Antoon te Slighte

Gerrit Dirk Jansen

Adrianus de Haas

D.O.K. – Oprichtingsbestuur – 6 maart 1922

minister van oorlog. Minister J. J. C. van Dijk zette inderdaad zijn handtekening om het Stoorvogel mogelijk te maken „dat stelletje burgers” gymles te geven.

4.3. De eerste statuten

In de notulen lezen we, dat de statuten, behoudens enkele wijzigingen, vastgesteld worden. Enkele belangrijke zaken uit deze statuten geven we hier weer. Voor de letterlijke weergave verwijzen we naar bijlage 1.

Het belangrijkste artikel was ongetwijfeld artikel 2, waarin staat:

„De grondslag der Vereeniging is de erkenning der Heilige Schrift als Gods Woord en onzen Heere Jezus Christus als de Ware Zaligmaker geopenbaard in het vleesch.”

Direct daaropvolgend in belangrijkheid is het derde artikel, met de uiteenzetting van het doel van de vereniging:

„De Vereeniging stelt zich ten doel de beoefening der gymnastiek in alle hare takken om daardoor de volksgezondheid, en volksweerbaarheid te bevorderen en tracht dat doel te bereiken langs wettigen niet met Gods Woord strijdigen weg door:

- a. het geregeld houden van oefeningen;*
- b. het geven van en deelnemen aan uitvoeringen;*
- c. het uitschrijven van en deelnemen aan wedstrijden;*
- d. de toepassing van andere wettigen middelen, welke aan het doel bevorderlijk zijn kunnen.”*

Behalve grondslag en doel bevatten de statuten nog veel meer bepalingen, waarvan men dacht dat ze noodzakelijk waren voor een goed reilen en zeilen van de vereniging. Bijvoorbeeld: Om adspirant lid te worden, moet de leeftijd van 12 jaar zijn bereikt, echt meetellen deed men echter pas vanaf 16 jaar. Dat was de leeftijd, waarop men lid werd. Een ieder, die zich bij de vereniging aan wilde sluiten, moest wel van „onbesproken gedrag” zijn en onvoorwaardelijk instemmen met de statuten.

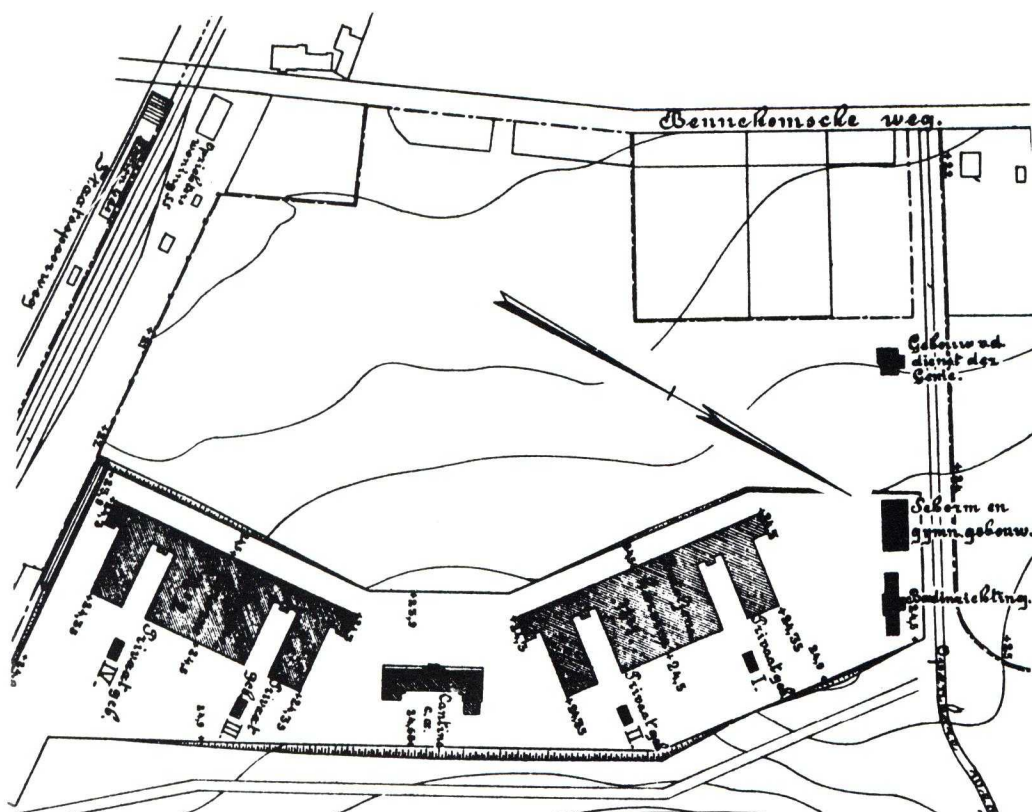
In de statuten vinden we ook de contributies vermeld. Deze bedroeg voor gewone en „kunstlievende” leden 25 cent per week en voor adspirant leden minstens 3/5 van bovengenoemd bedrag.

Aan de directeur, zo noemde men destijds de oefenleider, werden eveneens enige artikelen gewijd. Hij werd door het bestuur, na overleg

met de leden, benoemd en . . . ontslagen. Later zullen we zien, dat dit ook in praktijk werd gebracht. Ook lezen we, dat de directeur in vergaderingen een adviserende stem heeft. Dit advies zou echter wel van grote invloed blijken op de besluitvorming van anderen. Het advies van de directeur was van groot gewicht.

Terecht! Voor wat betreft het gebed werd bepaald, dat alle vergaderingen hiermee geopend en gesloten dienden te worden. De oefenavonden werden in dit verband niet als vergaderingen beschouwd, lichtte men toe. Belangrijk lijkt nog het feit, dat de vereniging ontbonden zou worden, onder andere, wanneer het ledental zou dalen tot beneden de 12.

Overigens is **het stencil** met deze statuten, gezien de ondertekenden, pas later gemaakt (omstreeks 1923).

4.4. D.O.K.-Ede een feit

De oprichting is voorbij. Ede heeft haar Christelijke gymnastiekvereniging. De initiatiefnemers en overige betrokkenen hebben ongetwijfeld een zucht van verlichting geslaakt. Het was gelukt, „Door Oefening Kracht” is een feit, een idee is werkelijkheid geworden. De ouverture, de opening, zit erop. Maar hoe zal het stuk verder verlopen. Zal de jonge vereniging ooit een geaccepteerd en gewaardeerd onderdeel van het Edesch verenigingsleven worden?

Met zekerheid kunnen we terugblikkend stellen, dat de zojuist geboren spruit, na deze zware bevalling, nog een zeer kritieke periode zou gaan doormaken. Hoe het ook zij, we zullen de initiatiefnemers

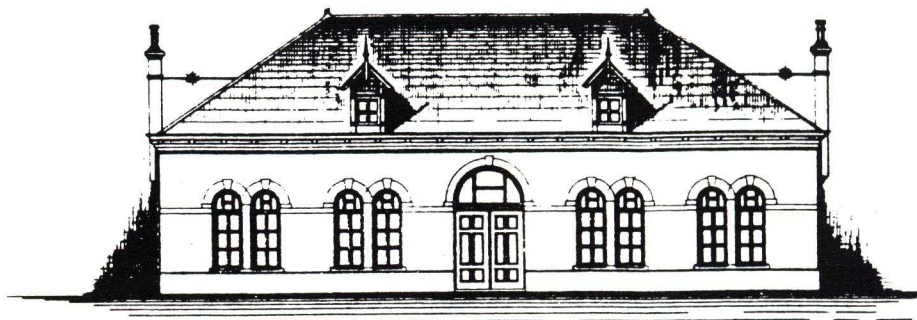
en de mensen van het eerste uur altijd dankbaar blijven voor datgene, dat zij op die zesde maart van het jaar 1922 gerealiseerd hebben. Het waren gewone mensen, net als wij, maar met de moed om de stap te wagen, waaruit de Christelijke gymnastiekvereniging „Door Oefening Kracht” ontstond.

4.5. Oefengelegenheid

Eén van de grootste problemen in die tijd was het vinden van een geschikte „oefenlokaliteit”. Middels connecties in het D.O.K.-bestuur kreeg men al zeer spoedig de beschikking over de schermzaal van de Infanteriekazerne aan de Berkenlaan.

Het plattegrondje en de bouwtekening (beide uit 1904) geven een beeld van de ligging en de aanblik van deze zaal.

Genie.
1904.
Bestek N° 216.
4^e Commandement.
Ede.

5. HET PRILLE BEGIN (1922-1924)

In dit en nog een tweetal hoofdstukken beschrijven we hetgeen in drie achtereenvolgende perioden gebeurd is. De periode vanaf de oprichting tot omstreeks 1924 kenmerkt zich door een gestadige groei, veel initiatieven en . . . zeer veel bestuurswisselingen.

5.1. Bestuurswisselingen

Opvallend in deze periode zijn de vele bestuurswisselingen, waarvan we hier de belangrijkste noemen. Direct na de oprichting vond reeds de eerste belangrijke mutatie plaats. Voorzitter Haverkamp liet weten, wegens werkzaamheden elders, de vereniging te moeten verlaten. Zijn terugkeer naar Aalten was de eerste klap voor D.O.K. Middels de secretaris werd Haverkamp meegedeeld, dat zijn vertrek door de vereniging zeer betreurd werd en dat men hem dankte voor hetgeen hij in het belang van de vereniging gedaan had. Twee dagen later, in de bestuursvergadering van 11 mei 1922, werd het volgende besloten: „Vriend Haverkamp zal het Eere-lidmaatschap worden aangeboden. De secretaris zal er zorg voor dragen.” Zo verloor D.O.K. haar eerste voorzitter en kreeg haar eerste erelid. Hendrik Bussink wordt met bijna algemene stemmen tot voorzitter gekozen. Amper vijf maanden later is ook de secretaris tussentijds afgetreden, wegens drukke werkzaamheden. Hartog nam, naast het penningmeesterschap, het secretariaat erbij tot de jaarvergadering. Hij behoudt deze dubbelfunctie echter tot de daaropvolgende jaarvergadering in 1924. Nadat Hartog aldus deze functies anderhalf jaar vervulde, vond men in 1924 Gerrit Bosch bereid het penningmeesterschap op zich te nemen. Intussen was de voorzittershamer alweer in andere handen overgegaan. Tijdens de jaarvergadering van 22 maart 1923 deelde de aftredende voorzitter Bussink mee, zich

niet meer herkiesbaar voor deze functie te stellen. Dit besluit werd door de vergadering zeer betreurd. Dat men hem niet wilde laten gaan, blijkt onder meer uit het feit, dat bij stemming voor een nieuwe voorzitter, Bussink met bijna algemene stemmen wordt herkozen. Bussink houdt echter voet bij stuk en in een volgende stemming verkrijgen te Sligte en Moll de meeste stemmen. Beiden bedanken echter ook voor de eer. Blijkbaar was de last en de verantwoording van een voorzitterschap in deze periode erg groot. Hartog, die in een

Gerrit Heij „in vol ornaat”.

volgende stemming gekozen wordt, wil het acht dagen in beraad houden. Hij besloot later het toch niet te doen. Op 28 mei 1923 krijgt D.O.K. pas weer een nieuwe voorzitter, zodat algemeen adjunct Moll weer ontlast kon worden. Tussendoor hadden verkiezingen op de oefenavonden, na het bedanken van Hartog, geen eindbeslissing gebracht. Nogmaals wordt Bussink verzocht op zijn beslissing terug te komen. Deze antwoordde echter, dat de zware verantwoordelijkheid, die opeen voorzitter rust, hem had doen besluiten deze functie niet meer aan te nemen. Uiteindelijk bleek te Sligte bereid om D.O.K.'s derde voorzitter te worden, in ruim één jaar tijd!

5.2. D.O.K. groeit

Volgens een latere secretaris, Ernst Steinmeier, telde D.O.K. bij de oprichting 16 (heren-) leden. Twee maanden na de oprichting kon echter vermeld worden, dat inmiddels ook een adspirantenafdeling tot stand was gekomen. Dit vond men lang nog niet genoeg. D.O.K. moest ook een dames-/meisjesafdeling krijgen. Dit gebeurde en zo togen de meisjes naar de oefengelegenheid achter de „De Posthoorn” aan de destijds geheten Grootestraat.

Geachte redactie,

U zult ons ten zeerste verplichten, onze vereeniging eenige plaatsruimte te willen afstaan voor het navolgende. Bij voorbaat onzen dank.

Zooals U, lezeressen en lezers, bekend zal zijn werd onlangs te Ede opgericht de Christelijke Gymnastiek-Vereeniging: „Door Oefening Kracht” (D.O.K.).

Deze, onze vereen. beoogt, volgens het 3e artikel der statuten, door de beoefening der Gymnastiek de algemeene volksweerbaarheid en de volksgezondheid te bevorderen met alle haar ten dienste staande en niet met Gods Woord of de goede zeden strijdige middelen. Wij twijfelen niet, of U zult met onzen arbeid sympathiseeren, temeer waar wij dien tevens een protest willen doen zijn tegen de menschonteerende spelvergoding van onzen tijd, waardoor de sport geen sport meer is en een schandvlek dreigt te worden voor onze Nederlandsche natie, vooral als christelijk volk. Het

Hendrik v. Eck in 1924.

spel is ontaard in een niets ontzienden harts-tocht die spot met elk hooger levensdoel. En ons Ede begint daaraan mee te doen.

Moogt gij, Christelijk Nederlander, dat werkeloos aan zien? Neen! Laat ons der menschheid toonen wat ware sport is en welk een opvoedende kracht kan uitgaan van het echte spel, zonder bijjsmaak!

Onze vereen. wil dien weg op! Zij heeft daartoe echter steun noodig. Elke uitbreiding van haren arbeid wordt belet door gebrek aan contentanten.

Wel werken de Heeren- en jonge-adspiranten met succes, doch van verschillende zijden bereikte ons de vraag of niet kon worden overgegaan tot stichting van een dames-afdeeling en een meisjes-adspiranten-afd. Ons antwoord moest steeds zijn: „Onmogelijk! De geldelijke offers zijn te groot.”

Waarom? Wij kunnen toch de dames en meisjes niet laten turnen in de zaal der kazerne?.

Dat zou te veel de belangstelling van onze brave militairen wekken.

En willen wij elders laten oefenen, dan zijn in de eerste plaats toestellen noodig, terwijl tevens de fondsen aanwezig moeten zijn, waaruit de onkosten, als zaalhuur en salaris van den directeur bestreden kunnen worden.

Hetzelfde geldt ten aanzien van de oprichting eener afdeling „athletiek”, hetgeen al even nuttig, om niet te zeggen, noodig, zijn zou.

Wilt gij ons helpen bij de gezonde lichaams-oefening van jong-Ede? Voelt gij 't als Uw plicht? Teekent dan ruim in op de lijsten, welke U in de komende week zullen worden aangeboden; 't liefst begroeten wij u op onze eerste uitvoering als begunstiger(ster) maar ook Uwe gifter voor eens worden dankbaar aanvaard. Stelt ons niet teleur!

Het Bestuur der Chr. Gym. Vereen. D. O. K.

Zo kon voorzitter Bussink op de eerste jaarvergadering (1923) melden, dat D.O.K. drie afdelingen had, met 18 heren, 19 adspirant-heren en 18 meisjes. Totaal maar liefst 55 leden!

Zoals echter vaak voorkomt, liep het grote enthousiasme van het begin na verloop van tijd terug. In 1924 is de belangstelling voor de meisjesafdeling zo sterk teruggelopen, dat deze opgeheven wordt. Hiermee liep natuurlijk ook het ledental sterk terug. Helaas zijn uit 1924 geen ledenaantallen bekend. We mogen

wel aannemen, dat het ledental totaal teruggelopen was, door de opheffing van de meisjesafdeling, maar dat de heren- en adspiranten het nog goed deden.

5.3. D.O.K. actief

D.O.K. kort na de oprichting, bruipte van enthousiasme en geestdrift. Zo zeer zelfs, dat men bijv. aan de kerkeraad van de Gereformeerde Gemeente verzocht haar catechisatie-uren zodanig te wijzigen, dat zij geen belemmering meer zouden vormen voor het D.O.K.-werk. In deze zelfde vergadering besloot men een collecte te houden, om een financiële basis te krijgen. We moeten ons realiseren, dat men met niets begon, maar dat er wel uitgaven gedaan moesten worden. Kosten kunnen wel even voor de baat gaan, maar dan moeten de baten toch niet al te lang uitblijven.

Daarom werden ook lijsten opgesteld voor „begunstigers” (donateurs) om op in te tekenen. B. & W. werden netjes toestemming gevraagd voor de op handen zijnde collecte; ja, men wist best hoe het hoorde. Toch kon men ook soepel zijn. Zo lezen we over een lid, dat geen contributie hoefde te betalen, omdat al drie broers van hem lid waren. Weer een ander lid hoefde door omstandigheden maar halve contributie te betalen. Het bestuur was echter wel zo tactisch, dat ze dit binnenskamers

Chr. Gymnastiek-Vereeniging „Door Oefening Kracht” te Ede

Bij voldoende deelnamé zal worden overgegaan tot de oprichting van:

a. een afdeling voor Meisjes van 8 t.m. 11 jaar

b. een afdeling voor Meisjes van 12 t.m. 15 jaar.

Ouders, die toelating wenschen voor hun dochttertje(s) worden verzocht, dit te berichten aan den Secretaris,

W. HARTOG, Klinkenbergerweg No. 7

hield, om het maar bij dit ene geval te kunnen laten.

Ondanks de grote geestdrift was men ook realistisch. Mei 1922 wordt bijv. besloten nog geen koninklijke goedkeuring aan te vragen; ook wachtte men voorlopig nog met het drukken van reglementen. Vooral financiën speelden bij dergelijke kwesties een grote rol.

Een van de grootste activiteiten van het aller-eerste begin was de „Propaganda-Uitvoering”, die op 22 december 1922 door D.O.K. georganiseerd werd.

te lezing over: „Beteekenis en grenzen der lichamelijke opvoeding.”

Omstreeks 10 uur werd deze vergadering, welke onder leiding stond van den heer D. Pereboom, door den heer Balke met dankgebed gesloten, nadat beide heeren voor hun belangelooze, zeer gewaardeerde hulp door het bestuur der Vereen. was dankgezegd.

Zeker is, dat het bestuur er veel aan gelegen was een stuk goodwill onder de bevolking te kweken.

Begin 1923 bracht voorzitter Bussink een prin-

Chr. Gymnastiek Vereeniging „Door Oefening Kracht”.

UITNOODIGING

tot het bijwonen van de VERGADERING, welke D.V. Vrijdag 22 December a.s. zal gehouden worden in „ONS HUIS”, Telefoonweg alhier, en waarin de Heer A. Ph. Balke, Gymnast. Leeraar aan het Chr. Lyceum te Arnhem, eene LEZING zal houden over „Beteekenis en grenzen der Lichamelijke Opvoeding”. Onder leiding van den Directeur der Vereeniging, den Heer L. Stoorvogel, zullen de leden en aspirant-leden, vóór den aanvang der lezing, vrije- en orde-oefeningen, brugoefeningen, alsmede eenige brugstanden uitvoeren.

Aanvang der vergadering om 7 uur.

Alleen begunstigers en genoodigden hebben toegang.

N.B. Op vertoon van deze kaart heeft het geheele gezin, waartoe de geadresseerde behoort, toegang.

HET BESTUUR.

Ede en Omstreken

– Vrijdag 22 Dec. j.l. had de Chr. Gymnastiekveren. „Door Oefening Kracht” in „Ons Huis” eene vergadering belegd, welke ten doel had, begunstigers en genoodigden met het streven der Vereeniging en het nut der lichamelijke opvoeding op de hoogte te stellen.

Gedurende het eerste gedeelte der vergadering richtten de leden en aspirant-leden, onder leiding van den directeur der Vereen., den heer L. Stoorvogel, verschillende marsch- en brugoefeningen en vrije en ordeoefeningen en voerden een 3-tal brugstanden uit.

Uit het herhaald applaus meenden we te mogen opmaken, dat deze oefeningen wel in den smaak vielen.

Na de pauze, waarin de aanwezigen thee werd aangeboden, hield de heer A. Ph. Balke, Gymnastiekleraar a/h Chr. Lyceum te Arnhem, eene interessan-

te lezing over: „Beteekenis en grenzen der lichamelijke opvoeding.” Omstreeks 10 uur werd deze vergadering, welke onder leiding stond van den heer D. Pereboom, door den heer Balke met dankgebed gesloten, nadat beide heeren voor hun belangelooze, zeer gewaardeerde hulp door het bestuur der Vereen. was dankgezegd.

Zeker is, dat het bestuur er veel aan gelegen was een stuk goodwill onder de bevolking te kweken. Begin 1923 bracht voorzitter Bussink een principiële kwestie in het bestuur, nl. het gebed op de oefenavonden. Hoewel de statuten de oefenavonden uitsluit van de vergaderingen, waarop met gebed geopend en gesloten moest worden, vond de voorzitter het wenselijk, ja zelfs verplichtend Gods zegen over de arbeid te vragen. Anderen daarentegen vonden dit niet, zodat er gestemd moest worden. Uitslag: 2 voor en 3 tegen. Dus geen gebed op de oefenavonden. Dat de vereniging naast veel principiële tegenstand wel eens materiële steun onder- vond bewijst het feit, dat de vereniging in 1923 van een niet nader omschreven persoon of instantie, getiteld V.V., een mat cadeau kreeg. Materiaal was en bleef een moeilijk punt. Een bron vaak van problemen. Daarom werd veel materiaal zelf vervaardigd. Met een paar sme-

den in de vereniging en een aantal behulpzame handen kon bijv. een rekstok met grondankers gemaakt worden.

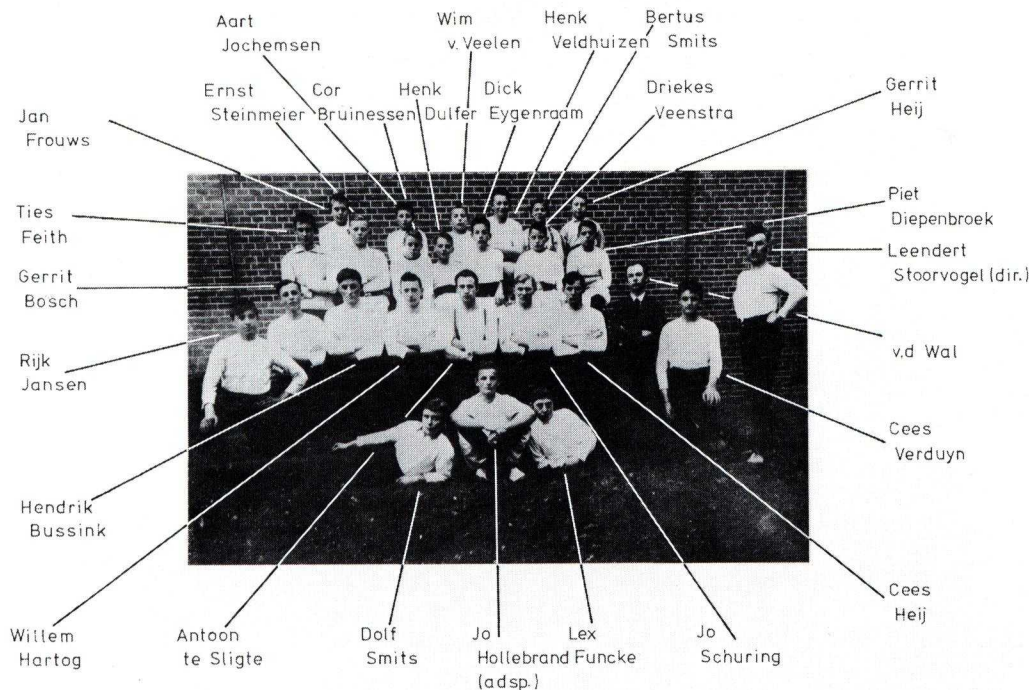
Oktober 1923 besloot men (met één stem tegen) in de Jeugdraad zitting te nemen. D.O.K.'s invloed begon zich uit te breiden, zij het op bescheiden niveau. Inmiddels is men zo voortvarend een eerste wedstrijd te organiseren binnen de vereniging. Volgens de aankondiging heeft deze op 3 november plaatsgevonden. Ter ere van deze gelegenheid werd de bekende Edese fotograaf de heer Mens gevraagd een foto van de D.O.K.-leden te maken. Aan deze gelegenheid hebben we dan ook de oudste foto van de vereniging met namegenoege alle leden erop te danken. Deze groepsfoto vindt u hieronder afgebeeld. Hij is genomen bij de schermzaal van de Infanteriekazerne aan de Berkenlaan.

– De Chr. Gymnastiekver. D.O.K. gaf Donderdagavond in Ons Huis haar tweeden openbaren turn-

avond, welke goed bezocht was. Na de opening, hetwelk geschiedde bij monde van den heer D. Peereboom, begonnen de oefeningen. Hoewel nog een jonge ver. blijkt ze over goede krachten te beschikken en sinds het vorig jaar is er flinke vooruitgang te bespeuren. De verschillende nummers van het programma werden keurig uitgevoerd. Het mooist vonden we de brugstanden voor heeren en adspiranten, doch ook mochten de andere nummers gezien worden. De rekstok- en brug oefeningen, zoowel voor heeren als adspiranten, werden in de puntjes vertoond. Uit het daverend applaus dat volgde, bleek wel dat het publiek voldaan was. We hopen dat de Vereen., onder de eminente leiding van haren directeur, den heer Stoorvogel, alles goeds toe. Aan hem is het directeurschap ten volle toevertrouwd.

De kas blijkt steeds weer ontoereikend om zich bij de Bond van Christelijke Gymnastiek verenigingen aan te sluiten. Dit punt komt echter steeds weer ter sprake. Contacten zijn er wel met de Bond over eventuele huur of huurkoop van een parterre-rek, brug en een paard.

Chr. Gymn. Ver. "DOOR OEFENING KRACHT" November 1923

De rekstok is uiteindelijk, zoals we eerder beschreven, zelf gemaakt. Waarschijnlijk bij gebrek aan financiële middelen.

Hoewel we ovet het jaar 1924 niet veel weten, begrijpen we uit de notulen, dat er op 10 april van dat jaar een uitvoering is gegeven. Afgezien van de genoemde propaganda-uitvoering in 1922 was dit waarschijnlijk de eerste.

5.4. Vergaderingen 1922 - 1924

Tot slot van dit hoofdstuk vermelden we nog de gehouden (genotuleerde) vergaderingen uit de hier besproken periode. Er is zeker meer vergaderd dan er genotuleerd is. Veel is natuurlijk voor, na, of misschien zelfs wel tijdens de oefeningen besproken. Het bestuur bestond immers uitsluitend uit leden.

Datum	Soort vergadering	Plaats
6 maart 1922	Oprichtingsvergadering	„Ons Huis”
9 mei 1922	Huishoudelijke Vergadering	„Ons Huis”
11 mei 1922	Bestuursvergadering	bij voorz. Bussink
10 oktober 1922	„Op den Oefenavond”	Schermzaal
22 december 1922	Propaganda-uitvoering	„Ons Huis”
9 januari 1923	„Op den Oefenavond” (best. verg.)	Schermzaal
22 februari 1923	Bestuursvergadering	bij voorz. Bussink
22 maart 1923	Jaarvergadering	„Ons Huis”
28 mei 1923	Bestuursvergadering	bij wnd. voorz. Moll
12 oktober 1923	Bestuursvergadering	bij Bussink
8 mei 1924	Jaarvergadering	„Ons Huis”

CHR! GYMNASIEKVERENIGING "DOOR OEFENING KRACHT", EDE afd. Aspiranten 1924

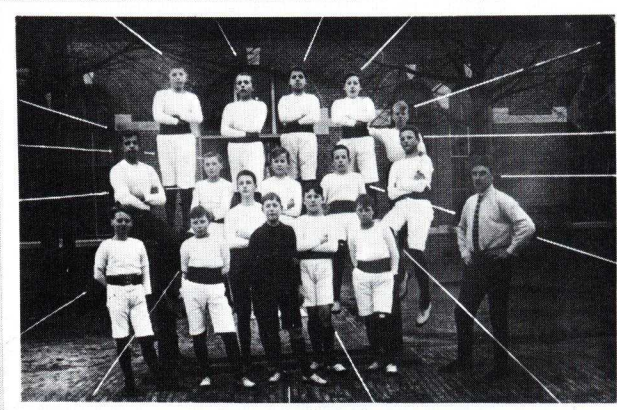
Jan Schokker Wim van Veelen Piet Diepenbroek Gerrit Heij

Herman Diepenbroek

Jan Melissen

Ties Feith

Henk Dulfer

Ger van Bruinesen

Johan Hollebrand

Hr Stoorvogel

Dick Eygenraam

Aart Jochemsen Wim Fischer

Nico de Bruyn Aart Melis Jochemsen

6. Moeilijke tijden (1925 - 1926)

De jaren '25 en '26 vormen de meest donkere jaren in de geschiedenis van D.O.K. Hoewel enkelen dapper doorvochten voor het behoud van de vereniging, waren er ook velen, die de zaak lieten voor wat ze was. Zonder iemand tekort te willen doen kunnen we toch wel stellen, dat D.O.K. haar voortbestaan in deze jaren voor een zeer groot deel te danken heeft aan de moed en het doorzettingsvermogen van voorzitter Willem Hartog.

6.1. Achteruitgang

We schreven al, dat er over 1924 geen ledenaantallen bekend zijn, wèl dat de secretaris meedeelde, dat de vereniging „steeds vooruitgaande” was (afgezien van het opheffen van de meisjesafdeling).

Op de ledenvergadering van 12 mei 1925 vertelde de secretaris, dat D.O.K. 10 heren en 14 adspirant-heren telde. Vergeleken met de aantallen van 1923, nl. 18 heren en 19 adspiranten, is dit een forse teruggang. Het zou hier echter niet bij blijven. Donkere wolken paktten zich boven D.O.K. samen.

Op de eerder genoemde ledenvergadering van 1925 kreeg de vereniging weer een nieuwe voorzitter. Nadat hij allen, die hem geholpen hadden om de vereniging in stand te houden bedankt had, deelde voorzitter te Slighte mee, dat hij bedankte als voorzitter en als lid. Hij was inmiddels getrouwd en als smid voor zichzelf begonnen aan de Parkweg. Ditmaal bleek W. Hartog bereid het voorzitterschap op zich te nemen.

De korfbal-onderafdeling van D.O.K. in actie. Plaats van handeling is het zogenaamde veldje van Pluim. De spelers in het lichte (oranje) shirt zijn van A.D.O.

Leider Stoorvogel in actie tijdens de „reus”.

Het bestuur van D.O.K. aan het begin van haar moeilijkste twee bestaansjaren was als volgt samengesteld: voorzitter: W. Hartog - secretaris; R. J. Jansen - penningmeester: G. Bosch - orde-commissarissen: C. Verduyn en A. C. Smits.

Tijdens deze zelfde ledenvergadering brachten enkele D.O.K.-leden naar voren, dat zij graag een korfbalafdeling aan de vereniging verbonden zouden willen zien. In afwachting van verdere gegevens werd dit punt verschoven naar een volgende ledenvergadering.

Men bleef alert. Zo werd de secretaris opgedragen zich met de Chr. Oranje Vereniging „te verstaan” om bij eventuele feestelijkheden een openluchtuitvoering te geven.

De garnizoenscommandant zal gevraagd worden of er niet een speer, discus, stootkogel en polsstok aan het materiaal in de schermzaal, waar D.O.K. oefende, toegevoegd kon worden. Hieruit blijkt weer eens, dat men naast turnen ook atletiek bedreef.

6.2. Een korfbal-afdeling

Het geopperde voorstel om een korfbalafdeling op te richten groeide zo ver uit, dat er op de ledenvergadering daadwerkelijk tot oprichting werd overgegaan. Zo ontstond de korfbalafdeling „Aanhouden Doet Overwinnen (A.D.O.). Of A.D.O. ook opgericht is met het oog op financiële ondersteuning van D.O.K. is niet zeker. Achteraf kunnen we wel stellen, dat deze oprichting een waagstuk is geweest. Het gevaar is immers niet denkbeeldig, dat D.O.K.-leden zouden overlopen naar A.D.O. Men had zich hier weliswaar tegen ingedekt door A.D.O. als **onderafdeling** op te richten, maar de geschiedenis heeft ons geleerd, dat A.D.O. een zeer zelfstandig leven is gaan leiden. Omdat A.D.O. een apart hoofdstuk in de D.O.K.-geschiedenis inneemt, zullen we ook in dit werkje hier een apart hoofdstuk aan wijden (zie hoofdstuk 7).

6.3. **Wedstrijd met E.L.S. (25)**

Ook in Lunteren werd een gymnastiekvereniging opgericht, dit gebeurde in 1923, de „Eerste Lunterse Sportvereniging” (E.L.S.). D.O.K.'s leider de heer L. Stoorvogel was daar inmiddels ook leider geworden. Hieruit zou dan het contact tussen E.L.S. en D.O.K. ontstaan kunnen zijn. Op zaterdag 5 september was het dan zover, de eerste wedstrijd van D.O.K. met lieden van buiten de vereniging. Volgens planning zou de wedstrijd plaats vinden in de kazerne in Ede. Aanvang: 16.00 uur. Op het eerste gezicht een rare tijd om een wedstrijd te beginnen, maar we mogen niet vergeten, dat velen eerst hun dagtaak moesten vervullen. De jury werd gevormd door: L. Stoorvogel, R. Haverkamp en een lid van Lunteren. De medailles werden beschikbaar gesteld door de heren De Vries, Hartog, Kellenbach en Stoorvogel. Ze zouden uitgereikt gaan worden door D.O.K.'s ere-lid Reind Haverkamp, besloot men. Om de kosten te drukken werd besloten, dat iedere deelnemer 5 cent inschrijfgeld moest betalen. Er waren prijzen uitgelooft voor de eerste en de tweede groep, voor de adspiranten, adspiranten-estafette en twee individuele prijzen.

Hoe deze dag verliep, is niet bekend. Wel is het D.O.K.-archief nog altijd in het trotse bezit van een eerste prijsmedaille „Atletiek” van deze dag. Toch had deze eerste ontmoeting van D.O.K. met anderen nog een staartje. Enkele D.O.K.-ianen hadden zich nl. zeer gestoord aan de krachttermen, waarvan enkele Lunteranen zich bediend hadden. Besloten werd bij een volgende keer te verzoeken dit na te laten.

6.4. **Derde openbare turnavond**

Iedereen vergist zich wel eens, zo is het ook diegene vergaan, die de openbare turnavond van D.O.K. op 8 januari 1926 de **derde** noemde. De eerste turnavond in december 1922 was nl. een besloten avond. Daarna is alleen nog in 1924 een uitvoering gegeven. Deze vertelling blijkt ook uit het feit, dat in 1928 opnieuw een openbare turnavond de derde genoemd wordt.

Ondanks de malaise, waarin D.O.K. zich bevond bleef men doorgaan met activiteiten organiseren en daardoor ook propaganda maken om toch maar weer leden te winnen en de aanwezige leden te houden. De voorbereidingen voor de uitvoering in januari 1926 begonnen al in oktober van het jaar daarvoor. Probleem was, dat de vereniging maar zo weinig leden had. Hierdoor kon Stoorvogel niet instaan voor een geslaagde uitvoering, als er geen medewerking van anderen kwam. Besloten werd daarom ex-voorzitter en ere-lid Haverkamp te vragen, of het mogelijk zou zijn een aantal keurturners uit Aalten naar Ede te laten komen ter ondersteuning van het programma. Dat dit gelukt is blijkt wel uit het opschrift van het hierna afgedrukte programmablaadje. Ondanks de slechte kwaliteit hiervan wilden we u dit niet onthouden. Te meer, omdat we dit als een zeer kostbaar archiefstuk beschouwen.

6.5. **Erop of eronder**

Ook de genoemde uitvoering in 1926 kon niet voorkomen, dat de vereniging het meest kritieke jaar van haar bestaan inging. Jaarvergadering van 16 februari 1926:

„Hij (voorzitter Hartog; P. H.) zegt in zijn openingswoord dat de Vereniging thans een kritiek ogenblik doormaakt. Zou D.O.K. moeten verdwijnen? Hebben we niet hard genoeg op de trom geslagen?”

Hartog zelf beantwoordt deze vraag ontkenkend. Er zal veel en goede propaganda gemaakt moeten worden, om de vereniging weer te maken, zoals ze eens was, zei hij. De secretaris meldt het droeve ledental: 7 heren en 8 adspiranten. Een dieptepunt. Er is circa f 38,- in kas weet de penningmeester te vertellen, als daar echter alle onkosten voor de gehouden uitvoering afgetrokken worden, zal er een tekort van ongeveer f 8,- ontstaan. D.O.K. in de put.

Punt 5 van de agenda, „Diverse besprekingen betreffende verenigingsaangelegenheden”, leverde veel discussie op. Er is een voorstel om de lessen stop te zetten tot september.

DERDE OPENBARE TURNAVOND

DER

CHRISTELIJKE GYMNASIEK VEREENIGING
„DOOR OEFENING KRACHT”

MET MEDEWERKING VAN EEN GROEP KEURTURNERS DER

CHR. GYMN. VER. D.O.K. TE AALTEN

OP VRIJDAG 8 JANUARI 1926

IN „ONS HUIS” TE EDE, AANVANG 7½ UUR

PROGRAMMA:

1. Opmarsch en Opening.
2. Vrije Oefeningen Adspiranten
3. Rekstok Oefeningen Heeren
4. Paardspringen ”
5. Vrije Oefeningen ”
6. Colonne langestok ”
7. Brugstanden Heeren en Adspiranten

PAUZE

8. Rekstok Oefeningen Adspiranten
9. Fantasie Sabelschermen Heeren
10. Knotsoefeningen (met verlichting) ”
11. Brugoefeningen ”
12. Touwtrekken ”
13. Brugoefeningen Adspiranten
14. Marmergroepen Heeren
15. Afmarsch en sluiting.

PROGRAMMA TEVENS BEWIJS VAN TOEGANG F 0.50

Hier zijn veel bezwaren aan verbonden, maar dooroefenen is gezien de financiële toestand ook onmogelijk. Ook is D.O.K. verplicht leider Stoorvogel een hoger honorarium te betalen, aangezien hij voor de vergoeding, die hij op dat moment ontving, onmogelijk langer gehouden kon worden. Het voorstel om D.O.K. in de zomermaanden om te zetten in een atletiekvereniging wordt eveneens ontraden. Helemaal opdoeken? Tenslotte wordt voorgesteld de oefenavonden stop te zetten tot mei. Dat dit voorstel met 5 voor, 1 tegen en 1 blanco aangenomen werd, op een moment, dat men serieus over opheffing dacht, is grotendeels te danken aan het vurig pleidooi voor instandhouding door Alex Funcke. Wel zullen er intussen nieuwe leden gevonden moeten worden. De secretaris besluit zijn notulen over deze vergadering met de opmerking, dat een laatste poging gewaagd zal worden om D.O.K. er weer bovenop te krijgen.

6.6. Gemeentesubsidie

Waarschijnlijk had één der D.O.K.-leden er lucht van gekregen, dat de gymnastiekvereniging „Sparta”, ook uit Ede, een subsidie-aanvraag voor 1926 gehonoreerd zag. Wel, zo'n jaarlijkse subsidie uit de gemeentekas kon D.O.K., vooral in deze periode, goed gebruiken. Vandaar dat het bestuur hiertoe een adres (zo heet zo'n verzoek) indiende bij de gemeente-raad. Dit adres (zie volgende bladzijde) werd ingewilligd en zo kreeg ook D.O.K. f 25,- jaarlijkse subsidie bij raadsbesluit van 25 juni 1926. In haar brief, gedateerd 30 juni 1926 schreef B. & W. aan D.O.K. het volgende:

„Beschikkende op het daartoe door U gedaan verzoek besloot de Raad in zijne vergadering van 25 Juni jl. aan Uwe Vereeniging met ingang van het jaar 1926 een jaarlijksche subsidie te verlenen van f 25,-.”

6.7. Toch stoppen of doorgaan

Ook de f 25,- gemeentesubsidie konden D.O.K. er niet definitief bovenop helpen. Hier-

voor waren in de eerste plaats leden nodig. Daarbij kwam nog, dat de prettige samenwerking tussen D.O.K. en haar directeur (= leider) ten einde kwam. De inmiddels 30-jarige Leendert Stoorvogel, sergeant politietroepen werd in de tweede helft van 1926 overgeplaatst. Hij verhuisde naar Harderwijk en D.O.K. moest hem, met spijt, laten gaan. Hij was een goede directeur, weten mensen, die nog van hem les gehad hebben te vertellen. Dat hij een zeer goede turner was, hebben we al op een eerdere foto kunnen zien. Uit de notulen blijkt, dat hij zich erg betrokken voelde bij D.O.K., hij was vaak aanwezig op vergaderingen en gaf het bestuur vele waardevolle adviezen. Een moedig man was hij ook, zo heeft hij bijv. op 2 januari 1920 met gevaar voor eigen leven een kind in Amersfoort onder het ijs in de gracht vandaan gered. Hiervoor is hem de bronzen erepenning voor „menslievend hulpbetoon” verleend. We gaan hier iets uitgebreider op de persoon Stoorvogel in, omdat D.O.K. en Stoorvogel in de beginjaren '22 tot '26 zo veel lief en leed gedeeld hebben. Over zijn opvolger, de heer H. J. Rubé uit Arnhem, is veel minder bekend. Een gymnastiekleraar, die op meerdere verenigingen les gaf. Deze was ook aanwezig op de ledenvergadering van 12 december 1926. Opnieuw een zeer belangrijke vergadering voor D.O.K.

Rubé liet zich zelfs als lid inschrijven, om de vereniging te steunen. Dat het werk van de vereniging ook vruchten afwierp bewees het diploma 2e graad, dat door de heer Smits in Apeldoorn was behaald. Na deze prettige opmerking door de voorzitter kwam het punt al of niet voortbestaan van de vereniging aan de orde. Uit de stemming hierover blijkt, dat men D.O.K. graag wilde behouden. Met 8 stemmen vóór voortbestaan, één tegen en één blanco werd dit duidelijk aangetoond. Allen stelden zich beschikbaar om propaganda te maken.

Weer werd gesproken over aansluiting bij de Christelijke gymnastiekbond.

We besluiten deze paragraaf met vermelding van het bestuur aan het einde van deze zeer critieke D.O.K.-periode: voorzitter: W. Hartog -

secretaris: J. Melissen - penningmeester: A.
van Veelen - orde-commissarissen: A. C.
Smits en A. Terpstra.

We zien, dat alleen W. Hartog en A. C. Smits
de crisis als bestuursleden doorstaan hebben
(vergeleken met samenstelling in mei 1925).

EDE, 8 Mei 1926.

Aan den Raad der gemeente

E D E.

Edeleachtbare Heeren!

Ondergeteekenden, uitmakende het
bestuur der Christelyke Gymnastiek Vereniging "Door Oe-
ffening Kracht" te Ede, vragen beleeft Uw aandacht voor
het volgende.

Deer haar wordt verschillende soorten gymnastiek be-
oefend, terwyl des zomers hoofdzakelyk in Athletiek wordt
onderwezen.

Aangezien onze vereeniging niet lang bestaat en onze
kas het niet toelaat verschillende voorwerpen aan te
schaffen, welke noodzakelyk zyn ter beoefening van de
sport en bovendien wy de leiderskosten hebben te betalen,
zouden wy beleeft willen verzoeken in welwillende overwe-
ging te nemen ons eenige tegemoetkoming in den vorm van
subsidie toe te kennen; te meer waar er van athletiek en
gymnastiek een opvoedende kracht uitgaat en de ontwikkelin-
g van het lichaam bevordert.

Hopende een gunstig antwoord te mogen ontvangen,
teekenen wy, Met verschuldigde hoogachting.

U Ed. & w. dnr.

Voorzitter

Secretaris.

Maandereind 27.

6.8. Vergaderingen 1925 - 1926

Datum	Soort vergadering	Plaats
12 mei 1925	Ledenvergadering	„Ons Huis”
10 juli 1925	Ledenverg. (opr. A.D.O.)	„Ons Huis”
5 augustus 1925	Bestuursverg. (m. E.L.S.)	Lunteren
16 oktober 1925	Bestuursvergadering	„Ons Huis”
10 februari 1926	Jaarvergadering	„Ons Huis”
12 december 1926	Ledenvergadering	?

7. „Aanhouden Doet Overwinnen”

7.1. De oprichting

Zoals reeds kort in het vorige hoofdstuk vermeld, uitten enige D.O.K.-leden tijdens de ledenvergadering van 12 mei 1925 de wens een korfbalafdeling aan de vereniging te verbinden. Omdat er nog te weinig gegevens waren, werd dit punt verschoven naar een volgende ledenvergadering. Hiervoor werd zelfs een extra ledenvergadering gehouden op 10 juli 1925 in „Ons Huis”, aan de Telefoonweg. Aanwezig waren, behalve D.O.K.-leden, ook een tiental dames. Uit de notulen van deze vergadering blijkt, dat in ieder geval Cees Verduyn zich voor deze zaak sterk maakte. Hij kon bijv.

meedelen, dat er al korven en palen waren. Discussie kwam er over het punt, of de directeur van D.O.K., de heer Stoorvogel, gevraagd zal worden om de leiding van het korfbalteam op zich te nemen. Voorzitter Hartog legt uit, dat dit tijdelijk wel zou kunnen, maar dat dit op den duur financieel niet haalbaar zal zijn. Uiteindelijk wordt besloten hem te vragen de eerste weken de leiding te willen nemen. Mej. J. Jarksen krijgt een boekje met spelregels om in te studeren. Onenigheid is er in beginsel ook over de contributie. Voorgesteld wordt: 10 cent voor D.O.K.-leden per week en 15 cent per week voor niet-leden. Natuurlijk waren de da-

A.D.O. in 1926 tijdens de seriewedstrijden in Veenendaal.

Staande v.l.n.r.: D. Scherrenburg – C. de Vree – A. C. Smits – A. van Veelen – J. Bous – F. E. Steinmeier – B. Smits – A. Funcke – A. Terpstra – mej. Mollinga – onbekend – onbekend.

Zittend v.l.n.r.: L. Tabak – T. Vogel – J. van Veelen – E. Top – mej. Mollinga – A. Scheepstra – A. Terpstra.

mes, die immers niet lid van D.O.K. waren, het hier niet mee eens. Hun invloed blijkt van dien aard, dat de contributie voor iedereen bepaald wordt op 12½ cent per week. Dat hiermee het onderafdelingidee aan het wankelen kwam, werd waarschijnlijk nog niet onderkend. Dan wordt het bestuur gekozen. De voorzitter van D.O.K., W. Hartog, werd tevens voorzitter van de korfbalafdeling. Als medebestuurslid benoemt hij Dolf Smits. Voor de overige vijf plaatsen in het bestuur kregen de volgende dames de meeste stemmen: M. Jansen, secretaresse - G. Mollinga, penningmeesteresse - T. Mollinga, A. Terpstra en Van Duren, leden.

Als oefenterrein zal men proberen het terrein tegenover Pluim te krijgen. Palen, manden e.d. worden tijdelijk door D.O.K. betaald, terwijl een eventueel batig saldo van de korfbalafdeling in de kas van D.O.K. gestort diende te worden. Geoefend zal er worden op woensdagavond van half acht tot kwart over negen. Ten slotte moet er nog een naam voor de club gekozen worden. Voorgesteld en met algemene stemmen aangenomen wordt de naam „Aanhouden Doet Overwinnen” (A.D.O.). En zo kwam deze gedenkwaardige avond ten einde. D.O.K. had een korfbalafdeling.

De motieven voor deze oprichting zijn niet helemaal duidelijk. Was het omdat een damesafdeling bij D.O.K. uitbleef, dat men deze gemengde afdeling in het leven riep? Of hoopte men op deze manier de D.O.K.-kas te kunnen gaan spekken? In ieder geval was het weer eens iets anders.

7.2. En daarna?

Hoewel het oorspronkelijk de bedoeling was, dat het korfbalgebeuren als onderafdeling van D.O.K. zou plaats vinden, groeide A.D.O. al spoedig van D.O.K. af. Het feit alleen al, dat ook niet-leden voor dezelfde contributie bij A.D.O. konden spelen, zou hierop kunnen duiden. Ook de eigen naam wijst op een nogal zelfstandige voortgang. De contacten tussen D.O.K. en A.D.O. blijven beperkt, zo blijkt uit de notulen, tot '27. Na de oprichting in 1925 lezen we niets meer over A.D.O. tot 14 februari 1927. In de bestuursvergadering van D.O.K., die op deze datum gehouden werd, wordt ge-

opperd om een gecombineerde jaarvergadering te houden met de „Chr. Korfbal club A.D.O.” (spreek je zo over je eigen onderafdeling?). Besloten wordt ook over het punt al of geen thee te schenken tijdens deze jaarvergadering, nader overleg te voeren met A.D.O. Op 22 maart 1927 vindt deze gecombineerde jaarvergadering plaats. Het was een nogal feestelijke avond, die geopend werd door de voorzitter van zowel D.O.K. als A.D.O., Willem Hartog. Aanwezig was onder andere ook de spelleider van A.D.O., de heer Scherrenburg. In de pauze schonken de dames van A.D.O. . . . , nee geen thee, maar „chocolade”. Na de pauze hield ook de secretaresse van A.D.O. mej. Jansen haar jaarverslag. Na deze vergadering lezen we niets meer over A.D.O. in de D.O.K.-notulen, waaruit we de voorzichtige conclusie getrokken hebben, dat A.D.O. inderdaad haar eigen weg is gegaan. Wel weten we uit een verslagje in „Lichaamsoefening”, het blad, waarin ook de Christelijke Korfbal Bond schreef, dat omstreeks april 1927 A. C. (Dolf) Smits voorzitter is, Johan Bous secretaris en F. E. (Ernst) Steinmeier penningmeester.

7.3. Oefenterrein

Als oefenterrein koos men het zogenaamde „veldje van Pluim”. Caféhouder Pluim woonde nl. aan de Sysseltselaan tegenover een zanderig terrein. Het was op dit terrein, dat A.D.O. ging spelen. De actiefoto van A.D.O. in het vorige hoofdstuk is op dit veldje genomen. Later is men naar het terrein achter de watertoren verhuisd (vóór april '27). Vlakbij dit terrein van de Edesche Waterleiding Maatschappij woonde de familie Vlag. Een gezin, met meerdere D.O.K.-aanhangers. Bij deze familie mocht Bertus Smits, de man van het materiaal, de korven e.d. onderbrengen, wanneer er niet gespeeld werd. Deze B. Smits (de broer van A. C. Smits) heeft het terrein heel wat keren spelklaar gemaakt, d.w.z. de korven opgesteld, lijnen gemaakt en linten klaar gelegd. Op een dag echter, kon hij niet zelf opruimen. Dit moesten de spelers zelf maar een keer doen. Voor alle zekerheid ging hij 's maandags na de wedstrijd nog even kijken. En ja hoor, alles stond er nog net zo. Zo ging dat in die tijd.

Makkelijk. Probleem was en bleef natuurlijk de toestand van het weer. Men was daar volledig van afhankelijk. Het is daarom nauwelijks verwonderlijk, dat A.D.O. begin 1927 een verzoek richtte aan de gemeenteraad om de lokalen van de „Heesterheide” te mogen gebruiken. Deze leegstaande villa was eind 1923 door de gemeente gekocht. Het ging de gemeente hierbij om de grote tuin, althans om een verbindingsweg door deze tuin aan te kunnen leggen tussen de Stationsweg en de Klinkenbergerweg, de latere Breelaan. Deze villa is na de tweede wereldoorlog politiebureau geworden. In 1927 echter stond de villa leeg en werd door de gemeente verhuurd aan diverse verenigingen. Ook de vak-tekenschool vond er onderdak. In de gemeenteraadsvergadering van 18 februari '27 werd A.D.O.'s verzoek behandeld. Helaas voor A.D.O. werd afwijzend gerea-geerd. Dus buiten blijven oefenen.

7.4. A.D.O. kwam, zag en . . . verdween

Hoewel de lieden in het oranjeshirt (A.D.O.-tenue) enorm hun best deden, bleef het moei-zaam. Ook aansluiting bij de Christelijke Korfbal Bond kon daar weinig aan veranderen. Men zat ook in de verkeerde hoek, Gelderland-Oost deed het wat (Chr.) korfbal betreft niet zo best. Zelfs het grote enthousiasme van (voorzitter en aanvoerder) Dolf Smits én (se-cretaris en penn. meester) Ernst Steinmeijer kon daar weinig aan doen. Hoewel ze het wel probeerden.

Zo is Steinmeijer nog een tijd lang secretaris van de Pers-en Propaganda Commissie afd. Oost van het C.K.B. geweest. Ook het A.D.O.-

„A.D.O.” – EDE

De eerste conversatieavond was reusachtig geslaagd, zoodat we vol goeden moed Vrijdag 2 Dec. naar „Ons Huis” toogen om den tweede avond bij te wonen. De opkomst, hoewel niet zoo groot als vorig maal, was bevredigend. Omstreeks half acht opende de voorzitter, de heer Smits, deze vergadering met gebed en riep ons alleen een hartelijk welkom toe, waarna hij de leiding aan den spelleider, den heer Scharreburg, overgaf.

Het programma beloofde wat moois. Al dadelijk zat de stemming er in door de trilbeelden. Vooral de „koffer van de zangeres” sloeg in. Verschillende vrienden brachten voordrachten ten gehoor en oogstten daarvoor een welverdiend applaus. Zoo keerden allen dan ook wel voldaan huiswaarts, nadat de voorzitter deze bijeenkomst sloot. Als nu de vruchten maar niet uitblijven? Vooral de leden moeten getrouw de oefening bijwonen. En denk er om, aangepakt, want anders komt van onzen 2en Kerstdag niets terecht, want dan moeten wij naar Scheveningen, dat weten jullie. Zorg vooral dat je het A.D.O.-lied, dat de heer van Scharreburg zoo mooi gemaakt heeft, goed kent. Want in de trein moeten we kunnen zingen. Vooral als we met den 1en prijs terugkomen. Tot ziens!

In 't vervolg copy zenden aan den Rubr. Red. te Dordrecht. – B.

E.S.

lied van de heer van Scherrenburg kon niet voorkomen, dat A.D.O. in de dertiger jaren als een nachtkaarsje uitging. Wel liet zij bij verscheidene Edenaren fijne herinneringen na.

8. „Het gaat Excelsior!” (1927-1931)

We hebben gezien, dat D.O.K. na haar eerste enthousiaste begin, een zeer moeilijke periode gekend heeft. We spreken dan over de jaren 1925 en '26, waarin tot tweemaal toe de weinige D.O.K.-leden voor de keuze stonden of D.O.K. opgeheven zou moeten worden, of door zou gaan. Onder aanvoering van voorzitter Hartog is D.O.K. echter ook die jaren doorgeworsteld. Nu, 1927, blinken een paar zonnestraaltjes door het donkere wolkenpak. Niet voor niets belooft het spreekwoord, dat na regen zónneschijn komt. Ook voor D.O.K. Een periode van opgang breekt aan. Meer leden en zeer veel activiteiten. Eindelijk komt dan toch die grote doorbraak, waarvan de oprichters ooit zo droomden.

We zullen deze jaren, 1927 tot en met 1931 in chronologische volgorde de revue laten passeren.

8.1. 1927

Het ledental schommelde nogal dit jaar. In maart, op de ledenvergadering waren er 9 he-

ren en 12 adspiranten-heren. In vergelijking met februari '26 een forse vooruitgang met 6 personen. In de zomer van 1927 steeg het adspirantenaantal zelfs tot 25 (!). Helaas daalde dit aantal 's winters weer. Veel jongens moesten in de winter naar de Normaal-, teken- of vakschool. Toch gaf dit weer goede hoop voor de toekomst. Ook de herenafdeling breidde door het toetreden van Dik, Driek en Kees uit, zo lezen we in een stukje van secretaris Jan Melissen geplaatst in het weekblad „Lichaamsoefening” (L.O.). Dit blad was een uitgave van de Christelijke organisaties voor lichamelijke oefening.

8.1.1. Toetreding tot het N.C.G.V.

Eén der belangrijkste gebeurtenissen van dit jaar, was het feit, dat D.O.K. (eindelijk) toetrad tot het Nederlands Christelijk Gymnastiek Verbond (N.C.G.V.). Volgens bondspropagandist dhr. C. A. de Bruyn gebeurde dit op 15 januari 1927.

JAARL. ALGEM. VERGADERING

gehouden 24 Dec. 1927 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

Het jaarverslag van den bondssecretaris werd met groote aandacht aangehoord. De heer Van Hinsbergen wijst allereerst op de tegenwerking, die nog telkens uit eigen kring ons tegenkomt. Denk slechts aan het beruchte artikel van het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur”. Toch mag op groote activiteit in ons Verbond gewezen worden, gelukkig niet altijd zonder resultaat. Gewezen werd op de werkzaamheden van Bondsbestuur en Bonds T.C., op de leiding, die uitgaat van „Lichaamsoefening”, meer speciaal van de rubriek gymnastiek. Voorts herinnert spr. aan den radio-avond, aan de andere werkzaamheden van de Propagandacommissie, o.a. het verspreiden van 1800 agenda's enz. Dank zij deze activiteit mogen wij met verheuging memoreeren den groei van het ledental der verenigingen. **Als nieuwe verenigingen traden toe:** Sparta, Oud-Alblas, **D.O.K.**, **Ede**, Drusus, Doesburg, D.O.K., Aalten, Sport en Vr., Deventer en Advendo, Maassluis, terwijl met verscheiden andere verenigingen onderhandelingen worden gevoerd over toetreding. Het aantal werkende leden bedraagt thans: 692 dames, 827 heeren, 1406 adspiranten.

8.1.2. G.O.G.- wedstrijden in Apeldoorn

Met het lid worden van het Gymnastiekverbond, kwam D.O.K. ook in de gelegenheid mee te doen aan wedstrijden. Dat was wat. Kunt U het zich voorstellen, een clubje met zo'n 20 leden uit een dorpje naar de grote massale wedstrijden ver weg. De eerste keer, dat D.O.K. hieraan deelnam, maakte dan ook grote indruk in de gelederen. Op 6 juni (2e Pinksterdag) gingen 12 Dokkers, onder leiding van de heer Rubé op weg naar Apeldoorn. Getuige het stukje van Jan Melissen (zie hieronder) in „Lichaamsoefening” deden ze het daar nog niet onverdienstelijk ook. En dat terwijl ze met het minst aantal deelnemers kwamen.

CHR. GYMN. VER. „D.O.K.” – EDE

Terwijl de regen neerviel stapten wij 2e Pinksterdag in de auto en tuften naar den te Apeldoorn te houden G.O.G.-dag.

En we zijn blij dat we er geweest zijn.

Onder de uitstekende leiding van onzen directeur, den heer Rubé, hadden we wekenlang geoefend voor dezen dag.

En niet zonder succes.

Want aan den avond van dien bewusten tweeden Pinksterdag keerden zoowel de heeren- als de aspiranten-afdeeling met een derden prijs terug. De aspiranten haalden zelfs het hoogste aantal punten en ze hadden een tweeden.

Daar dit de eerste maal is, dat D.O.K. aan een wedstrijd deelneemt is het een mooi succes. Zeer zeker is dit voor de leden en aspiranten een aansporing om, onder leiding van hun directeur, al hun krachten te geven aan D.O.K.

J. M.

8.1.3. Installering van de propaganda-commissie

Een ander belangrijk punt dit jaar was het instellen van een propagandacommissie. Dit gebeurde tijdens de ledenvergadering van 9 december. Als leden fungeerden: Ab van Veelen, Ernst Steinmeier en Jan Melissen. Dit is de eerste keer, dat Ernst Steinmeier van zich laat horen, maar zeker niet de laatste keer. Eerste

resultaat van de prop. comm. was *f* 19,50 aan donateursgelden en *f* 5,50 aan schenkingen. Door het jubileum van de jongelingsvereniging Amos 5 : 6^a bleven de activiteiten van de prop. comm. vooralsnog beperkt.

8.1.4. Allerlei

Dit jaar deed Dolf Smits voor de tweede maal mee aan de vaardigheidsproeven, die door het gewest georganiseerd werden. Behaalde hij in 1926 in Apeldoorn het 2e graads diploma, op 22 oktober 1927 wist hij in Zutphen het 1e graads diploma in de wacht te slepen. En niet voor het laatst.

Tot slot van dit overzichtje van de belangrijkste gebeurtenissen van 1927, moeten we nog een conflict(je) melden tussen D.O.K. en haar leider, de heer Rubé. Na een lange discussie over dit onderwerp op de ledenvergadering van 9 december wordt besloten, dat het voltallige bestuur met hem zal gaan praten. Veel weten we hier verder niet over, wel lezen we in het jaarverslag over 1927, dat naar aanleiding van dit gesprek „de band die ons (= D.O.K.; P. H.) bond aan den heer Rubé inniger en hechter is geworden”. De leiding op de lessen liet niets (meer?) te „wenschen” over.

O ja, het oprichten van een damesafdeling was ook in dit jaar weer stof tot gesprek, maar de vereniging wordt hiervoor nog (steeds) niet sterk genoeg bevonden.

8.2. 1928

Het jaar 1928 was voor D.O.K. een druk jaar. Er werd bijv. een openbare turnavond georganiseerd, die zelfs een batig saldo opleverde, *f* 0,38. Daarnaast werden voor *f* 6,- donateurs gevonden tijdens de uitvoering. Een D.O.K.-uitvoering gegeven in Bennekom leidde tot oprichting van de Chr. Gymn. Ver. „Door Oefening Sterk” aldaar. Ook werd aan diverse wedstrijden deelgenomen: atletiekwedstrijden te Deventer en turnwedstrijden en vaardigheidsproeven in Zutphen.

September 1928 moet het rooster, in verband met een aanstelling van leider Rubé bij de Arnhemse Chr. Gymn. Ver., veranderd worden. De lessen werden van vrijdag naar dinsdag verplaatst. De jongens krijgen, omdat Ru-

bé pas laat op de avond in Ede komt, les van D.O.K.-mensen.

In de volgende paragrafen komen we uitgebreider op de genoemde activiteiten terug. Beginnende met de jaarvergadering.

8.2.1. Jaarvergadering

De jaarvergadering werd ditmaal gehouden op 30 maart 1928 in „Ons Huis”. Het ledental bedraagt 21; elf heren, tien adspirant-heren en goede hoop voor de toekomst. Het ledenaantal voor wat betreft de adspiranten wisselde sterk. We hebben gezien, dat er in de zomer van 1927 wel 25 waren. Eind 1928, zo staat er in de ledenopgave aan het N.C.G.V., had D.O.K. 12 heren en 26 adspirant-heren.

In het jaarverslag over '28 steekt de secretaris de loftrumpet over voorzitter Hartog. We citeren dit mooie gedeelte:

„Onze voorzitter vr. Hartog heeft nog steeds de teugels in handen. En hij kan mennen als de beste. Zoo nu en dan houdt hij de teugels wat strak als het te hard gaat, vaker echter gaat het wat langzaam en legt hij de zweep er overheen en roept: „Vooruit”. En het gaat best. Wij hopen dat hij nog langen tijd onzen voorzitter zal blijven. En we zijn ervan overtuigd dat hij blijft. Want we kunnen hem niet missen.”

Hartog neemt zijn herverkiezing aan, zij het dit keer na veel aarzelen. Waarschijnlijk speelden zijn trouwplannen hem daarbij parten.

De verenigingskas heeft een batig saldo van f 12,85.

In het kader van de ledenwerving wordt voor adspiranten, die 3 nieuwe leden aanbrengen een padvindersmes uitgelooft.

Helaas moet van het organiseren van een bijeenkomst om de Radio-avond van het N.C.G.V. te beluisteren worden afgezien, wegens de hoge kosten. De prop. comm., uitgebreid met de nieuwe penningmeester, Henk Heringa, krijgt opdracht voorbereidingen te treffen voor het oprichten van een damesafdeling. Later wordt weer gezegd, dat „men de tijd nog niet gekomen” achtte.

8.2.2. Derde openbare turn-avond

Dit jaar begon in sportief opzicht met de turn-avond op vrijdag 24 februari in „Ons Huis”. Voor het openingswoord had het bestuur ds. K. Winkelman, Geref. predikant te Ede, bereid gevonden. Het slotwoord werd gesproken door ds. N. van Apeldoorn, Herv. predikant in Bennekom. De medewerking van deze kerkelijke vertegenwoordigers was voor de vereniging, die nog steeds weerstand ondervond van confessionele kant, van enorm grote betekenis. De kranteverslaggever besteedde er bij zijn verslag van deze uitvoering dan ook veel aandacht aan. Ook wij willen dit doen door dit verslagje letterlijk weer te geven.

Verslag van 3e openbaren turnavond gehouden vrijdag 24 Februari 1928 in „Ons Huis”

Uit: Edesche Courant 25 febr. 1928

De Christelijke Gymnastiek-vereeniging „Door Oefening Kracht” hield gisteravond in „Ons Huis” onder vrij groote belangstelling haar derden openbaren turnavond.

Na den opmarsch der leden en gemeenschappelijk psalmgezang ging de Voorzitter, de Heer W. Hartog, voor in gebed.

Ds. K. Winkelman sprak vervolgens een openingswoord. Spr. erkende, wegens onbekendheid met het juiste doel der vereeniging aanvankelijk geaarzeld te hebben, zijn medewerking te verliezen. Na kennisname evenwel van den grondslag en het doel der vereeniging en van den Bond, waartoe D.O.K. behoort, was Ds. W., naar hij verzekerde, tot de besluite overtuiging gekomen, dat de Chr. Gymnastiekvereen. volle recht van bestaan bezit en hartelijke sympathiek verdient, mits streng in het oog worden gehouden de beginselen, waarop zij haar bestaansrecht grondt.

Spr. las een citaat voor uit een door den Oud-Minister Bijleveld in een der Bondsbladen geleverde bijdrage over de beteekenis en waarde der gymnastiek en verklaarde, zich met die uiteenzetting geheel te kunnen vereenigen. Tusschen de ontwikkeling van geest en lichaam moet harmonie bestaan.

Eenzijdigheid, verwaarlooizing van het één ten koste van het ander, moet worden vermeden. In het oog dient steeds gehouden, dat ook de ontwikkeling van het lichaam moet strekken tot Gods eer. De duizenden sportaanbidders onzer dagen, wier hoogste verlangens bevrediging zoeken in het organiseren der Olympische spelen, kennen deze doelstelling niet en waar hun aantal steeds groeiende is, doet spr. een ernstig beroep op de jongens, correctheid te betrachten ten opzichte van het beginsel en te waken tegen wereldgelijkvormigheid. Evenals op het „Halt”! van den leider allen onmiddellijk stilstaan, moet ook op het „Halt”! van den grooten Leider terstond de gang worden gestuit, opdat het pad, voerende naar de wereldgelijkvormigheid, niet worde betreden.

Steeds moet de leuze zijn: „Vaardig en sterk tot Gods eer!”

De Voorzitter dankte Ds. Winkelman voor zijn kernachtig openingswoord en gaf daarna den Directeur, den Heer Rubé, gelegenheid de heeren en aspiranten onder zijn leiding verschillende oefeningen te doen uitvoeren.

Er was voor afwisseling zorggedragen. Achtereenvolgens werden we onthaald op: stokoefeningen door de Heeren, brugturnen door de aspiranten, vrije oefeningen en paardspringen door de heeren, rekturten door de aspiranten en rekturten door de Heeren. Waar het hier een openbaren turnavond en dus geen uitvoering betrof, was derhalve het hoofdoel, den aanwezigen een indruk te geven van den aard van het onderricht, dat de leden van D.O.K. op hun wekelijksche oefenavonden genieten. Welnu, die indruk kan bij allen niet anders dan zeer gunstig geweest zijn.

Door leden en aspirant-leden werd vlot en vaardig gewerkt aan de verschillende toestellen als paard, brug en rek en ook de vrije oefeningen werden over 't algemeen verdienstelijk uitgevoerd. Eenige mooie standen legden bovendien getuigenis af van de onder het gymnastiekkleed verscholen acrobatisch talenten. Of er dan geen fouten gemaakt werden? Zeker wel. Het is hier echter niet de plaats, deze in den breede uit te meten. Liever willen we de aandacht vestigen op het vele goede, dat geboden werd. Vooral bij het brug en rekturten toch gaven vele leden en aspirantleden mooie staaltjes van gymnastische vaardigheid te zien. In het bijzonder het rek- en brugturnen door de Heeren muntte o.i. uit door correcte afwerking der verschillende oefeningen. Zoowel onder de aspiranten (een eere-salut voor den kleinste, die zich, onder grooten bijval van het publiek, zoo kranig weerde!) als onder de leden schuilen flinke krachten, die onder de bekwame leiding van den Heer Rubé uitstekende gymnasten beloven te worden.

Ds. van Apeldoorn van Bennekom, sprak na beëindiging der oefeningen een slotwoord. Spr. verklaarde, veel voor de sport te gevoelen en dit thans te meer nog, nu hij dezen avond zulke mooie gymnastische verrichtingen van nabij heeft mogen volgen. Voor het gebodene betuigd spr. zijn hartelijken dank. Gaarne geeft hij de toezegging dat men in de toekomst steeds op zijn steun kan rekenen.

Met het kernachtig openingswoord is spr. het van harte eens. Wanneer de vereeniging stipt leeft volgens haar principe heeft zij recht op aller sympathie. Eigenlijk is het onbegrijpelijk, aldus Ds. v. A., dat er zooveel vijandig staan tegenover sportbeoefening. Zij beroepen zich daartoe op het woord van Paulus, dat de lichamelijke oefening van weinig nut is. Toch mag betwijfeld worden, of hun opvatting in dezen juist is. Er is immers zooveel, waaraan wel stipt de hand gehouden wordt, b.v. het toedienen van den kinderdoop, het toelaten van vrouwen tot het Heilig Avondmaal enz. en dat, terwijl er in den Bijbel met ronde woorden niets van vermeldt wordt.

Spr. waarschuwt enerzijds voor overdrijving, doch spoort, anderzijds aan tot gepaste lichaams-oefening,

hetgeen het zieleleven ten goede komt. In een gezond lichaam toch heerscht een gezonde geest.

Ds. van Apeldoorn eindigde zijn toespraak met het uitspreken van den wensch, dat de vereeniging, het ideaal voor oogen houdende onder leiding van haren eminenten Directeur, waarop D.O.K. trotsch mag zijn, moge groeien in ledental en in de toekomst zal kunnen rekenen op de medewerking van ieder verstandig christen.

De Voorzitter dankt Ds. van Apeldoorn voor zijn ernstig en hartelijk slotwoord, betuigde den aanwezigen zijn erkentelijkheid voor hun belangstelling, vertolkte voorts de waardeering der vereeniging jegens enkele personen (o.a. den pianist, den Heer Weijland), die zich bijzonder verdienstelijk hadden gemaakt en besloot met den Directeur, den Heer Rubé, namens de vereeniging hartelijk dank te brengen voor zijn hooggewaardeerde medewerking. De vergadering onderstreepte deze woorden met een daverend applaus.

Ds. van Apeldoorn sloot de bijeenkomst met dankgebed.

8.2.3. Uitvoering in Bennekom; D.O.S.

Tijdens de ledenvergadering van 30 maart stelt secretaris Jan Melissen voor om een propagandauitvoering in Bennekom te geven om donateurs te winnen. Door het verkopen van programma's zouden de kosten gedekt kunnen worden. Na een langdurige bespreking werd het voorstel met algemene stemmen aangenomen. Hartog, Smits en Heringa zullen in Bennekom op informatie uitgaan. In de voorbesprekingen hierover met mensen uit Bennekom is waarschijnlijk gebleken, dat men in Bennekom een eigen vereniging wilde hebben, waardoor het karakter van de D.O.K.-demonstratie helemaal veranderde. Het ging niet zozeer meer om eigen propaganda, maar om tot oprichting van een Chr. Gymn. Ver. in B'kom te komen.

Vanuit Bennekom waren vooral de heren J. Ozinga, J. Douwes en H. B. Vos voor zo'n eigen vereniging. Op woensdag 18 april (1928) was het zover. In het gebouw „Volks-

belang" (destijds op de hoek van de Veenderweg en de Krulweg) in Bennekom vond de D.O.K.-demonstratie plaats, onder leiding van leider Rubé. Naar aanleiding hiervan vond exact één week later, 25 april, de oprichting plaats van de Bennekomse Chr. Gymn. Ver. „Door Oefening Sterk" (D.O.S.). Met een le-

„D.O.K.”-EDE

Woensdag 18 April j.l. hield bovenstaande vereeniging een Openbaren Turnavond in Bennekom. Na op de gebruikelijke wijze geopend te hebben sprak de voorzitter een openingswoord. Hij sprak er zijn spijt over uit, dat Ds. N. Apeldoorn niet aanwezig kon zijn en wees op het doel dezer vergadering. Indien er animo bestaat willen we ook in Bennekom een Chr. Gymn. Ver. oprichten. Verder wees spr. op het nut der lichamelijke opvoeding er op wijzend, dat steeds ons devies moet zijn:

„Vaardig en sterk tot Gods eer.”

Na dit kernachtig openingswoord kreeg onze directeur, de heer Rubé, gelegenheid aan de Bennekomers te toonen hoe flink zijn jongens turnden. We hebben dan ook alle lof voor het geleverde werk.

BEWIJS VAN TOEGANG

CHRISTELIJKE GYMNASIEKVEREENIGING
„DOOR OEFENING KRACHT”

OPGERICHT 6 MAART 1922

PROGRAMMA

VAN DEN

OPENBAREN TURNAVOND

— OP —

WOENSDAG 18 APRIL 1928

IN „VOLKSBELANG” TE BENNEKOM

AANVANG 7.15 UUR

PRIJS 35 CENT

Typ. J. Frouws — Ede

PROGRAMMA:

1. Opmarsch en Opening
Openingswoord door Ds. van Apeldoorn.	6. Rekturnen Adspiranten
2. Stokoefeningen Heeren	7. Brugturnen Heeren
3. Brugturnen Adspiranten	8. Vrije oefeningen Adspiranten
4. Vrije oefeningen Heeren	9. Rekturnen Heeren
5. Paardspringen Heeren	10. Slotwoord door den heer Douwes.
	11. Sluiting.

PAUZE

Vooral het brug- en rekturmen der heeren viel zeer in den smaak, terwijl de heer Rubé, door zijn prachtig nummertje, een daverend applaus oogstte. Nadat de verschillende oefeningen waren uitgevoerd sprak de heer Douwes, hoofd der School m./d. Bijbel te Bennekom, een slotwoord, waarin hij namens Bennekom de Edesche vereeniging dank zei voor het geleverde werk. Vooral het werken der directeur wekte algemeene bewondering. In zijn slotwoord wees spr. er op, dat na afloop der vergadering jongelingen en jongedochters zich op konden geven als lid van een eventueel op te richten Chr. Gymn. Ver. te Bennekom.

Na het zingen van het Avondlied sloot de heer Douwes deze uitstekend geslaagde vergadering. Na afloop gaven ruim 40 personen zich op, dus kon D.O.K. met dank terugzien op dezen avond, terwijl Bennekom binnenkort een Chr. Gymn. Ver. zal bezitten.

Leden van D.O.K. laat het een aansporing voor ons zijn om onze uiterste krachten voor onze vereeniging in te spannen.

J. VAN M.

dental van 70 (40 gaven zich al direct na de D.O.K.-demonstratie op) en vier afdelingen streefde zij D.O.K. meteen (tijdelijk) voorbij. De Dokkers zijn vast wel een beetje jaloers geweest op de dames en meisjes-afdelingen van D.O.S. Men wist van aanpakken in Bennekom en vond al spoedig een goede leider. Jawel, de heer Rubé, die ook al twee jaar bij D.O.K. les gaf. Dat dit weinig problemen gaf, mag typerend heten, voor de goede sfeer en verstandhouding, die er tussen D.O.K. en D.O.S. vanaf het begin geweest is.

Op weg naar Zutphen (1928). Achteraan tweee van rechts is leider Rubé.

8.2.4. Wedstrijden

Turnen – Zutphen: Op 2e Pinksterdag ging D.O.K. naar Zutphen om weer mee te doen aan de wedstrijden van het Gelders-Overijsels Gewest (G.O.G.). De heren 3e graad deden het evenals het jaar daarvoor weer goed. Op de toestellen driekamp behaalden zij de eerste prijs! De jongens deden het iets minder, zij behaalden de zesde plaats. Gelukkig voor deelnemers en organisatie was het weer een stuk beter als het vorige jaar in Apeldoorn.

Atletiek – Deventer: Ook ging D.O.K. naar atletiekwedstrijden in Deventer.

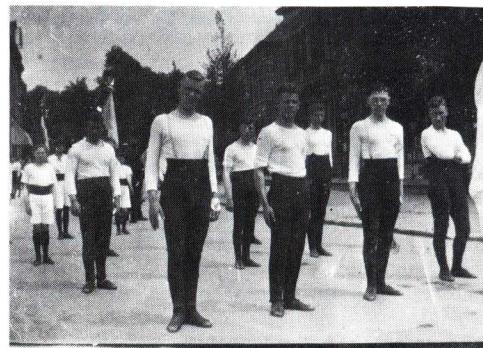
Hier verging het D.O.K. minder goed. Dat zou trouwens zo blijven. D.O.K. deed nog vaak mee aan atletiekwedstrijden, maar won bijna nooit iets. Gezellig waren dergelijke dagen wel. In het verenigingsklassement in Deventer werd Sparta-Wilhelmina uit Enschedé eerste met 59 punten, D.O.K. werd twaalfde met 0 (nul) punten. Je kunt nu éénmaal niet alles hebben.

Vaardigheidsproeven – Zutphen: De jaarlijkse vaardigheidsproeven werden op 15 september in Zutphen gehouden. Dolf Smits behaalde voor de tweede keer het 1e graads diploma. Voor het 2e graads diploma slaagden: Ernst Steinmeier, Allard Terpstra, Bertus Smits en Jan Schokker. Goede prestaties dus.

8.3. 1929

Ook 1929 was weer een druk jaar voor de inmiddels 7-jarige vereeniging. Er is maar weinig, dat aan de moeilijke tijden van weleer

Zutphen – 2e Pinksterdag 1928.

herinnert. Misschien, dat juist daarom voorzitter Hartog de vereniging nu kan verlaten. Hij was inmiddels ook lid geworden van een tweekoppige bemanning van een ander schip, nl. de huwelijksboot. Op 27 juni 1928 was hij in het huwelijk getreden met Margaretha Veenstra, dochter van het hoofd van de M.U.L.O. en zus van verscheidene D.O.K.-broers. Het jaar begon echter met de vierde openbare turnavond op 1 maart in „Ons Huis”. De hierop volgende gebeurtenis was de jaarvergadering op 11 april, ook weer in het gebouw van de hervormde jongelingsvereniging, „Ons Huis” aan de Telefoonweg. Wedstrijden werden ook weer bezocht. Turndag in Ermelo op 20 juli, atletiek op 31 augustus en de vaardigheids-

„D.O.K.-A.C.G.V.”

De vereniging D.O.K. gaf haar jaarlijksche uitvoering in het gebouw „Ons Huis” te Ede. Het bestuur had aan haar zustervereniging A.C.G.V. haar medewerking gevraagd, door enkele oefeningen te geven door de dames- en meisjesafdeeling, om daarmede propaganda te maken, om ook in Ede een dames- en meisjesafdeeling te krijgen, daar genoemde vereniging die niet bezit. Het bestuur der A.C.G.V. heeft daarvoor dan ook zijn toestemming gegeven en zijn er Vrijdagavond de dames- en een adspirantenafdeeling naar toe getrokken. Onder leiding van den heer Balke werden de oefeningen keurig uitgevoerd, maar het podium was te klein. Dus, D.O.K., uitbreiding van het podium of de zaal is zeer gewenscht. Deze avond was overigens een genotvolle, zoowel voor de leden der vereniging D.O.K. als voor de leden van de A.C.G.V. Het bestuur van D.O.K. kan dan ook met genoegen aan dezen avond terugdenken, welke zoo goed geslaagd is. Wanneer D.O.K. het volgend jaar weer een uitvoering zal geven, dan zullen er zeker wel weer dames en heeren van de A.C.G.V. naar toe trekken; dan echter om te gaan zien, maar niet om te werken, want D.O.K., nu de schouders er onder en een flinke dames- en meisjesafdeeling als belooning op ons werk. Zeer wenschelijk zou het echter zijn uit te zien naar een betere localiteit. Zou er bij uw gemeentebestuur niet iets te berekenen zijn in dit opzicht? – N.

proeven op 14 september. Hoogtepunt voor de adspiranten waren de onderlinge wedstrijden op 19 oktober.

8.3.1. Vierde openbare turnavond

Behalve het kranteverslag van de Edesche Courant van 9 maart 1929, dat u onderstaand aantreft, behoeft deze avond weinig toelichting. De zaal was tjokvol en het programma en de afwerking daarvan goed. Het niveau was sinds het jaar daarvoor enorm verbeterd. Het meest opvallende aan deze uitvoering was de medewerking van de dames en meisjes van A.C.G.V. onder leiding van de heer Balke. Balke was voor D.O.K. geen onbekende, denk maar aan de toespraak, die hij hield op de eerste propaganda-uitvoering van D.O.K. in 1922. Hiernaast vindt u een verslagje, dat geschreven is door een lid van A.C.G.V. over de avond van 1 maart.

– De Chr. Gymnastiekvereniging „Door Oefening Kracht” hield Vrijdag 1 Maart in „Ons Huis” haar vierden openbaren turnavond. Tot in alle hoeken was de zaal bezet. Velen zelfs moesten zich met een staanplaats vergenoegen. Achterin was een podium aangebracht, zoodat ook daar de oefeningen goed konden worden gevolgd. Een bijzondere attractie was ditmaal, dat de dames en meisjes der Arnhemse Chr. Gymn. Ver. hun medewerking verleenden.

Na den opmarsch der leden en gemeenschappelijk gezang ging de voorz., de heer Hartog, voor in gebed. Hierna las hij een gedeelte uit Gods Woord en sprak een kernachtig openingswoord, waarin hij de lotgevallen der Vereen. over het afgelopen jaar releveerde. Daarna kreeg de Directeur van D.O.K., de Heer Rubé, gelegenheid zijn adspiranten te laten werken. Op de maat der muziek werden de vrije oefeningen uitgevoerd. Ook de standen waren aardig, waartoe de bijzondere belichting veel bijdroeg. Vooral het mooi uitgevoerde nabootsingspel: „De schoenmaker” viel zeer in den smaak. De adspiranten gaven blijk, dat er onder leiding van den heer Rubé goed geoefend wordt. Ook de heerenleden hebben zich krانig geweerd. Er was, vooral wat brug- en rekoeningen betreft, een groote vooruitgang bij verleden jaar te bespeuren. Alles droeg het stempel van correct werk. De directeur gaf, tot groot

8.3.3. *Wedstrijden en demonstraties*

Turndag – Ermelo: Op 20 juli gingen de Dokkers naar Ermelo voor een turndag, georganiseerd door „Sparta” uit Ermelo. De adspiranten behaalden hier een 1^e prijs op het onderdeel 4 maal 80 meter estafette en een derde prijs voor de driekamp (vrije oefeningen, paardoefeningen en los verspringen). De heren behaalden . . . niets. Steinmeier verexcuseert hen met de opmerking, dat het erg heet was.

Overigens was D.O.K., door de hulp van de fam. de Bondt vóór Ermelo in bezit gekomen van een vlag.

Atletiek – Deventer: 31 Augustus probeerden men het in Deventer beter te doen als het jaar daarvoor. Dolf en Bertus Smits, Gerrit Kuit en Ernst Steinmeier werden bij het onderdeel

Ermelo – Marinus de Bondt draagt de (nieuwe) D.O.K.-vlag.

touwtrekken vierde. Op de handen door de zaal lopen ging Kuit blijkbaar beter af.

Vaardigheidsproeven – Zutphen: Bertus Smits en Gerrit van de Kuit behaalden beide in Zutphen het diploma 2^e graad. Bertus, die dit voor de tweede maal volbracht, kreeg hiervoor een speldje. Zijn broer Dolf ging naar Hilversum om te proberen het diploma „Lichtatleet” te behalen, wat echter door het slechte weer niet door kon gaan. Wel haalde hij het 1^e graads vaardigheidsdiploma voor de derde maal! In tegenstelling tot tegenwoordig kon men in die tijd de eisen voor het vaardigheidsdiploma niet exact oefenen, ter plaatse kreeg men pas te horen wat er verlangd werd.

Demonstratie – Ede: Ter gelegenheid van het 12½-jarig ambtsjubileum van burgemeester mr. dr. C. O. Ph. baron Creutz in september 1929 deed ook D.O.K. mee aan de feestactiviteiten. Men was er trots op bij D.O.K. nu echt bij de Edesche bevolking mee te tellen. Tevens gaat van zoiets weer goede propaganda uit.

Onderlinge wedstrijd: 19 Oktober werden voor de adspiranten onderlinge wedstrijden georganiseerd in de schermzaal. „Gestreden” werd op de onderdelen: rek, brug, vrije oefeningen, hoogspringen en verspringen. Tot verhoging van de feestvreugde werd door de heer Joh. Schokker een doos „Kwatta” geschonken, waarvan de inhoud stellig snel een ander onderkomen vond.

8.3.4. *Afscheid Hartog*

Het was er toch van gekomen, hoewel niet geheel onverwacht. De huiselijke en maatschappelijke bezigheden noodzaakten voorzitter Hartog tussentijds te bedanken. Bijna 4½ jaar had hij het voorzitterschap op zijn schouder getorst. Als laatste van diegenen, die in 1922 als bestuur begonnen, ging ook hij op 12 oktober 1929. Zestien dagen later werd hij vader van een tweeling. Wat D.O.K. aan hem te danken heeft is niet uit te drukken. Zijn liefde en inzet voor de vereniging zijn onvergelijkbaar. Jan Melissen neemt het voorzitterschap waar tot de volgende jaarvergadering.

8.4. 1930

We zijn alweer bij het jaar 1930. Een moeilijke tijd voor de wereldeconomie en ook voor Ede. D.O.K. schijnt niet of nauwelijks te lijden onder de wereldcrisis. Zij weet zelfs het verenigingsjaar (maart 1930 tot maart 1931) af te sluiten met een batig saldo (zie bijlage 2). Toch is 1930 ook voor D.O.K. een bijzonder jaar. Dit bijzondere zat niet in de jaarlijkse ledenvergadering, niet in de traditionele uitvoering en ook niet in de deelname aan wedstrijden. Nee, het bijzondere zat in de leiderswisseling. Leider Rubé maakte plaats voor leider Teunissen. Ook de voorzittershamer ging opnieuw in andere handen over.

8.4.1. Uitvoering

Om zeven uur gingen de deuren van „Ons Huis” open. Het is dinsdag 1 april 1930 (nee, geen aprilmop) en voor f 0,50 kan men naar binnen om D.O.K.'s jaarlijkse uitvoering te zien. Net als het jaar daarvoor verlenen de dames van A.C.G.V. hun medewerking, zodat een afwisselend programma gewaarborgd is. Opvallend is, dat er weinig ouderen komen kijken; het publiek bestaat grotendeels uit jongeren. Het vrouwelijk geslacht is ruim vertegenwoordigd, hetgeen weer hoop geeft voor de toekomst van D.O.K. Zou D.O.K. ooit nog eens een eigen damesafdeling krijgen?

De vereniging is inmiddels wel uitgebreid met een adspiranten B afdeling. Deze aparte leeftijdscategorie voor jongens van 9 tot 12 jaar bleek noodzakelijk bij het oefenen voor deze uitvoering. De nieuwe afdeling kwam onder leiding van Ernst Steinmeier.

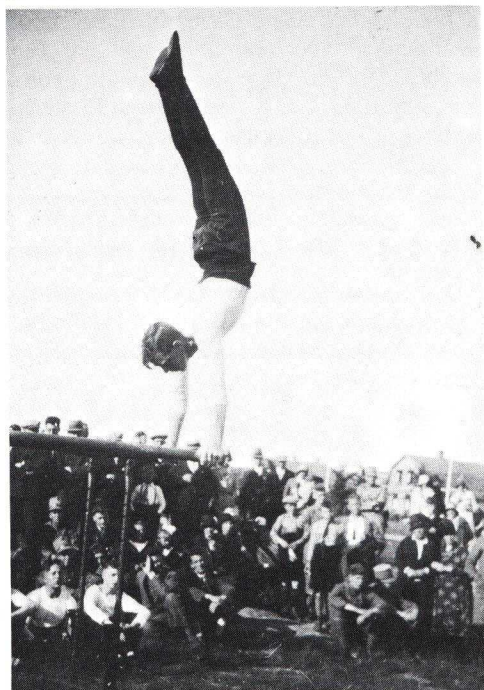
Er is binnen D.O.K. veel te doen geweest over deze uitvoering, die maar liefst twee keer uitgesteld is. Zelfs zijn er momenten geweest, waarop het twijfelachtig werd, of er nog wel een uitvoering zou komen. Er was nl. een conflict ontstaan tussen het bestuur en leider Rubé over de vraag, welke dames D.O.K. zouden bijstaan. Het bestuur vond de dames uit Arnhem vanuit propagandistisch oogpunt het

best, daarbij kwam, dat zij het jaar daarvoor gratis meegewerkt hadden. Rubé echter wilde de dames van B'kom mee laten doen. Rubé zou uiteindelijk toch voor de dames uit Arnhem zorgen, wat hij niet deed. Het bestuur nam de zaak toen in eigen hand en stelde zelf een programma op. Leider die avond was Jan Mellissen.

8.4.2. Leiderswisseling

Eén en ander was tussen bestuur en Rubé zo hoog opgelopen, dat op 23 april 1930 op de oefenavond bij meerderheid van stemmen besloten werd de heer Rubé zijn ontslag aan te bieden. Rubé had trouwens inmiddels al laten weten, dat D.O.K. het verder maar uit moest zoeken. Reden voor het ontslag was het feit, dat Rubé de oefenavonden slecht bezocht en zelfs wegbleef zonder voorafgaande kennisgeving. Hij was gewoon te druk om zijn werk bij D.O.K. goed te kunnen doen. Daarbij kwam, dat Rubé in augustus van 1929 getrouwd was.

Behalve goed lesgeven kon Wim Teunissen ook zelf goed turnen.

Rubé gaf in dit jaar ook de vereniging D.O.S. uit Bennekom eraan, waar hij vanaf de oprichting les had gegeven.

Op 30 april vindt het bestuur de heer Willem Teunissen uit Ede bereid om om de week les te geven. Dit heeft maar kort geduurd, in die zin, dat al in mei Teunissen bereid bleek D.O.K. volledig te leiden (3 uur). Zijn honorarium bedroeg f 1,- per uur. Voor de vereniging braken met zijn komst nog betere tijden aan. Teunissen, gymnastieker in hart en nieren, gaf D.O.K. die stimulansen, die nodig waren voor een verdere opgang. Teunissen is op 17 september 1904 in Ede geboren. In 1921 ging hij turnen bij de gymnastiekvereniging Sparta. Daar ontpopte hij zich als een enthousiast en goed gymnast. Na zijn voorturnersdiploma's gehaald te hebben ging hij in 1929 naar de leiderscursus (K.N.G.V.). Hier was hij nog mee bezig, toen hij in 1930, zij het eerst aarzelend, het direkterschap van D.O.K. op zich nam.

8.4.3. Jaarvergadering

Ook weer in „Ons Huis” vond op 23 april de jaarvergadering plaats. Deze werd geleid door waarnemend voorzitter Jan Melissen. Het aantal leden was ongeveer hetzelfde gebleven als in 1929. D.O.K. had 8 heren, 18 adspiranten A (12 tot 16 jaar) en 20 adspiranten B (9

tot 12 jaar), totaal 46 leden. Alle lessen vonden nog steeds plaats in de schermzaal van de Infanteriekazerne aan de Berkenlaan. De contributies bedroegen per week f 0,25 voor de heren, voor de adsp. A f 0,15 en voor de adsp. B f 0,10. Het minimum bedrag voor donateurs was f 1,-.

Over het jaar 1929 hield D.O.K. f 101,07 over. Een heel bedrag.

Driekes Veenstra deed tijdens de vergadering een voorstel om A. C. Smits tot ere-lid te benoemen. In aansluiting hierop stelt het bestuur voor om het ere-lidmaatschap tevens aan W. Hartog te verlenen. De vergadering gaat accoord en D. Veenstra wordt belast met de uitvoering.

Opnieuw wordt gesproken over het aanschaffen van een eigen tweede-hands brug. Blijkbaar was er nog steeds geen aangeschaft.

Nog een slepende kwestie wordt aangehaald, de oprichting van een dames-/meisjesafdeling. Opnieuw wordt hiertoe een commissie ingesteld, ditmaal bestaande uit de heren: Z. H. Heringa en F. E. Steinmeier. Omdat het al laat is geworden gaan de adspiranten, na gebed en sluiting van de vergadering, naar huis. De heren blijven nog en kiezen een voorzitter. Gekozen wordt Driekes Veenstra, een zwager van Willem Hartog. Deze aanvaardt zijn benoeming en daarmee had D.O.K. weer een voorzitter.

8.4.4. Wedstrijden en demonstraties

Gymwedstrijd – Nijkerk: Op 9 augustus bezochten de heren en adsp. heren van DOK de gymwedstrijden, die „Excelsior” in Nijkerk organiseerde. De Dokkers vertrokken om 13.00 uur vanaf het postkantoor met een door de ENKA beschikbaar gestelde bus. Bijgaande knipsels en foto's spreken voor zich.

SPORTFEESTEN TE NIJKERK

NIJKERK, 11 Aug. – Door de gymnastiekvereniging Excelsior te Nijkerk werden Vrijdag en Zaterdag sportfeesten gehouden. Vrijdag was uitsluitend bestemd voor ingezetenen van Nijkerk, terwijl Zaterdag de wedstrijden nationaal waren, al bepaalde zich dat nationale meer tot de naaste omgeving. De deelname was buitengewoon groot, de regeling

schitterend. Jammer, dat de stortregens der laatste dagen het terrein veel schade hadden toegebracht. Dat was ook het enige onaangename van deze zoo uitstekend geslaagde feesten. Excelsior komt alle hulde toe.

De uitslagen werden:

G y m n a s t i e k. Marschwedstrijd: 1. Sparta te

Bertus Smits en leider W. Teunissen.

Ermelo, 92 p. 2. SSS te Elburg 86½ p.; 3. Wilhelmina te Amersfoort, 85½ p.; 4. Olympia te Harderwijk, 81 p.; 5. Excelsior te Nijkerk, 80½ p.

Driekamp heeren: 1. **DOK** te Ede; 2. Olympia te Harderwijk; 3. Sparta te Ermelo; 4. Licurgus te Spakenburg; 5. Excelsior te Nijkerk.

Driekamp dames: 1. E. L. S. te Lunteren; 2. Sparta te Ermelo; 3. Victoria te Amersfoort; 4. SSS te Elburg; 5. Wilhelmina te Amersfoort.

Tweekamp jongens: 1. Sparta te Ermelo; 2. Olympia te Harderwijk; 3. **DOK** te Ede; 4. S.S.S. te Elburg; 5. Hercules te Putten.

Tweekamp meisjes: 1. Sparta te Emelo, 2. ELS te Lunteren; 3. SSS te Elburg; 4. Victoria te Amersfoort; 5. Excelsior te Nijkerk.

Groepenwedstrijd jongens: 1. Olympia te Harderwijk; 2. Sparta te Ermelo.

(GYMNASTIEK)

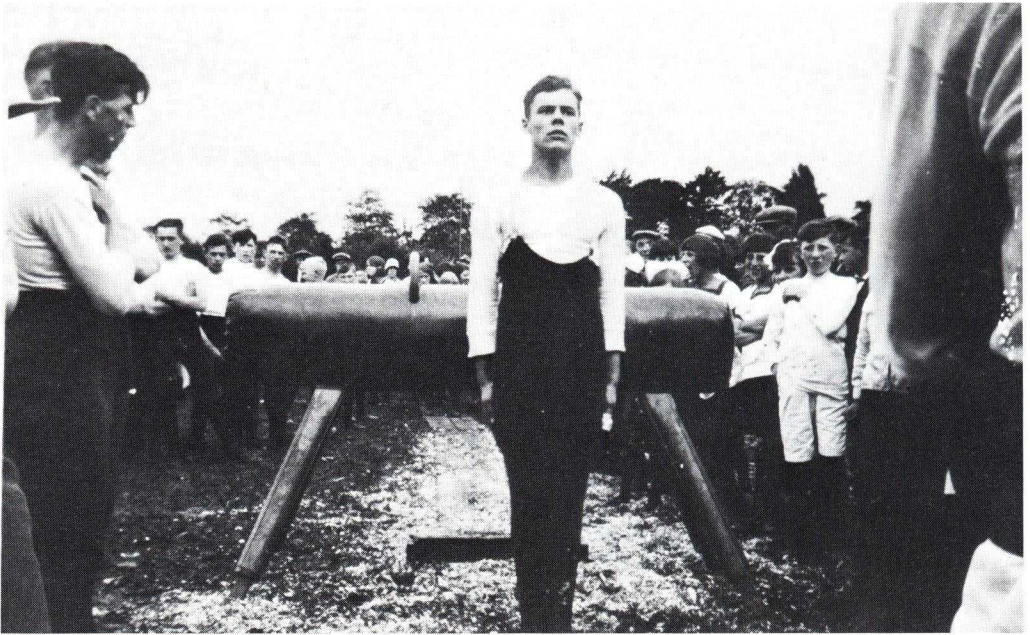
„DOK” – EDE

Onder de 10 vereenigingen, die naar de wedstrijd, georganiseerd door de vereeniging Excelsior te Nijkerk, waren opgekomen, was onze vereeniging een van de kleinste in lental, wat in den marschwedstrijd, die den middag opende, het best te zien was. Wij marcheerden tusschen vereenigingen in met een groot aantal heeren, dames, aspiranten en meisjes, terwijl wij met pl.m. 10 heeren en 12 aspiranten liepen.

Onze ploeg heeren wist een eersten prijs te halen en wel met 10 punten meer dan de ploeg, die den tweeden prijs verwierf, terwijl onze jongens een derden prijs kregen met 61½, terwijl voor den eersten prijs 62½ p. werd behaald.

Dus werkelijk een schitterend succes, waarvoor ik groote hulde breng aan onzen eminenten leider, die bij het oefenen voor dezen wedstrijd heeft getoond niet alleen den goeden wil, maar ook de capaciteiten te bezitten om onze vereeniging vooruit te brengen.

Laat dit succes ook voor de leden een aansporing zijn om met alle kracht te blijven of te gaan werken voor DOK, opdat wij een volgende keer met een ploeg voor den dag komen, die ook in een marschwedstrijd een schitterend figuur maakt met een groot aantal heeren, dames, aspiranten en meisjes. Wie weet wat er met aanpakken te bereiken is.

Demonstratie Koninginnedag: 31 Augustus, koninginnedag, gaf D.O.K. samen met Sparta een demonstratie. Secretaris Steinmeier noemde deze activiteit goed geslaagd. Het toont de goede verstandhouding van dat moment tussen D.O.K. en Sparta, mede natuurlijk door Teunissen, die zowel bij D.O.K. als Sparta was.

Koninginnedag 1930

Bovenste rij v.l.n.r.: onbekend – B. Veenstra – W. Teunissen (leider) – D. Veenstra – B. J. Smallenbroek – W. de Nooy – E. Steinmeier.

2e rij v.l.n.r.: D. v. Dien – onbekend – onbekend – H., J. v. d. Burg – Garritsen.

3e rij v.l.n.r.: H. de Vriend – Wim Veenendaal – v. d. Fliert – W. v. Altena – D. Steinmeier – J. Kelderman – H. v. d. Kuit.

Onderste rij v.l.n.r.: Br. Veenstra – G. ter Brugge – gebr. Garritsen (2) – onbekend – Arie v. Hoek – C. Veenstra – M. de Nooy.

Vaardigheidsproeven – Zutphen: In Zutphen werden op 27 september weer de vaardigheidsproeven van het GOG afgenomen. Voor de 1e graad waren zes deelnemers, waaronder de gebroeders Smits van DOK. Van deze zes kandidaten behaalde echter maar één het diploma. En helaas, de Dokkers moesten voor één keer onverrichter zake naar huis keren. Een lid van de Gewest Technische Commissie, de heer Straatman, klaagde erover, dat er kandidaten waren, die er een uitgaansdag van maakten en onvoorbereid aan de proeven deelnamen. Dit zal echter niet voor onze leden bestemd zijn geweest.

Men schrijft ons:

Een tweetal leden van de Chr. Gymnastiek-Vereeniging „DOK” n.l. de Heeren F. E. Steinmeier en B. Smallebroek hebben te Zutphen met succes de door het Geld.-Overijs. Gewest v. d. Chr. Gymn. Bond ingestelde vaardigheidsproeven voor den 2en graad afgelegd. Waar het voor den Heer Steinmeier reeds de tweede maal was, dat hij zich met goed gevolg aan dit examen onderwierp, verwierf hij daardoor het door genoemd Gewest hiervoor ingestelde speldjes-insigne.

Naar we vernemen is het bestuur van DOK, welke vereeniging sinds het optreden als leider door den Heer Teunissen, alhier, zich krachtig ontwikkelt, voornemens aan de bestaande jongens- en heerenafdeelingen eene meisjes- en damesafdeeling toe te voegen. Het is te hopen, dat vele meisjes en dames, het nut der gymnastiek voor een harmonische ontwikkeling inziende, als lid zullen toetreden.

Men kan het thans niet mooier en beter wenschen, nu DOK voor het houden der gymnastiek oefeningen de hand heeft weten te leggen op het oefenlokaal der Edesche Fanfare „Musica”.

Uit: Edesche Courant, september 1930.

Op de achtergrond het zaaltje „Musica”.

8.4.5. Ten slotte

Er is nog één zaak, die onze aandacht vraagt. In oktober 1930 n.l. bedankt voorzitter D. Veestra wegens dienstplicht. B. J. Smallebroek wordt in zijn plaats tot aan de jaarvergadering tot waarnemend voorzitter benoemd. De voorletters B. J. stonden overigens voor de zeer fraaie voornamen: Bouwinius Jantinus.

8.5. 1931

Het belangrijkste van het jaar 1931 is heel kort, maar toch vrij volledig samen te vatten: Eindelijk een dames-/meisjesafdeling!

Belangrijk in dit jaar waren ook de benoemingen van Willem Hartog en Dolf Smits tot ereleden.

Verder vonden de gewoonlijke gebeurtenissen plaats, zoals: jaarvergadering, wedstrijden, een demonstratie, een uitvoering en ditmaal ook afstandmarsen.

8.5.1. DOK, uitsluitend mannenvereniging, of . . . ?

Al lezende begint u zich misschien af te vragen, of DOK dan altijd een mannenvereniging zou blijven, of dat de grote stap tot oprichting van een dames-/meisjesafdeling toch nog zal komen. We hebben gezien, dat in 1923 al eens een poging gewaagd was, die echter op niets uitliep.

Nadien is er veel over gesproken, Sparta had immers sinds 1921 ook een damesafdeling en DOS was ook meteen na de oprichting met dames begonnen. In Ede moesten kinderen van christelijke huize, bij gebrek aan anders, naar de niet-christelijke vereniging Sparta als ze wilden gymen. Een onhoudbare situatie op den duur.

Waarom begon men bij DOK dan niet?

Het was beslist geen onwil. Men wilde wel, maar zag geen mogelijkheden. De belangrijkste hangijzers waren:

1. geschikte oefengelegenheid,
2. voldoende financiën om leiding en zaalhuur te kunnen betalen, maar ook om materiaal te kopen om in de (tweede) zaal te plaatsen.

Het eerste probleem werd in de loop van 1930

opgelost. Bij het kranteverslagje over de vaardigheidsproeven in dat jaar lazen we, dat DOK beschikking had weten te krijgen over het oefenlokaal van de Edesche Fanfare „Musica” aan de markt. Op bijgaande foto (uit 1932) is een gedeelte van dit zaaltje achter de muziek- tent te zien.

Ook het punt financiën was met het verbeteren van de omstandigheden, waarin DOK zich nu bevond (groter ledental) minder problematisch geworden.

Op 29 januari wordt daarom in een huishoudelijke vergadering voor de zoveelste keer over dit onderwerp gesproken. Toch was er één belangrijk verschil met de vorige keren. De omstandigheden waren nu zodanig, dat men daden kon laten volgen. Deze daden bestonden uit: het uitschrijven van de oprichtingsvergadering, het laten drukken van kaarten en het plaatsen van advertenties. Dan eindelijk, bijna negen jaren na de oprichting van DOK vindt de oprichting plaats van de dames-/meisjesafdeling. Deze historische gebeurtenis is op maandag 16 februari 1931 in „Musica”, het toekomstige oefengebouw. Tijdens deze avond worden enkele demonstraties gehouden, wordt een voordracht gehouden, wordt er volop gezongen en . . . geven zich 17 meisjes en 3 dames op (vgs. de notulen).

De oefenavond wordt, in tegenstelling tot hetgeen in het krantestukje staat, vastgesteld op

dinsdag. Om kwart voor tien, twee uur nadat voorzitter Smallenbroek de vergadering geopend had, werd deze geslaagde bijeenkomst met dankgebed geëindigd.

DOK was compleet!

Om een wat betere verdeling van de aantallen op de nieuwe lessen te krijgen werden de drie dames, Alie Hossevoort, Toos Feith en Mimie Hart, al spoedig aangevuld met de drie oudste meisjes, Co Pijpers, Grada Pereboom en Han- ny Steinmeier. Overigens tot wanhoop van de ouders, die de matrozenkraag, die de meisjes droegen, alweer moesten vervangen door een wit bloesje met D.O.K. erop geborduurd (da- mestenue).

Maandagavond is vanwege de Chr. Gymn. Vereen. DOK in „Musica” eene vergadering gehouden om tot oprichting te geraken van eene Dames-afdeeling. Een 18-tal meisjes en een aantal dames hebben zich als lid van de op deze vergadering opgerichte afdeeling doen inschrijven. Eenige aspirant-leden voerden onder leiding van den Heer Teunissen een aantal oefeningen uit, welke veler bewondering opwekten. Heden (Zaterdag) vangen de oefeningen voor de meisjes en dames reeds aan in 't gebouw „Musica”, hedenmiddag van 4-5 uur oefening voor de meisjes en van 5-6 uur oefening voor de Dames.

In 't vervolg zullen deze oefeningen echter niet op Zaterdag, doch op Maandag gehouden worden. Na hedenmiddag wordt voor de eerste maal weer geoefend op Maandag 2 Maart (in „Musica”).

**VRIENDELIJKE UITNOODIGING
TOT BIJWONING VAN DE**

**OPENBARE TURNUITVOERING
DER CHR. GYMN. VER. „D.O.K.”**

op Dinsdag 24 Maart in „Ons Huis”

Aanvang half acht.

Het Bestuur.

8.5.2. Openbare turnuitvoering ; Ere-leden

Ere-lid Willem Hartog.

Ere-lid Dolf Smits.

Dinsdag 24 maart werd weer de jaarlijkse uitvoering gehouden. Weer in „Ons Huis” en opnieuw met medewerking van de dames van ACGV. De DOK-dames, die amper meer dan een maand tevoren begonnen waren, beperkten zich deze ene keer nog tot de opmars. De komst van de dames uit Arnhem werd mogelijk, omdat het Gymnastiekverbond bereid was de reiskosten, totaal f 10,-, te betalen. Het ging immers om de oprichting van een damesafdeling, schreef secretaris Steinmeier op 4 maart aan de Bondspropagandist de heer C. A. de Bruyn. Steinmeier wist wel hoe hij zoiets moest aanpakken. Het financieel overzicht over 1931 (zie bijlage 2) toont, dat de aanvraag gehonoreerd is.

Tijdens deze uitvoering werd eindelijk het besluit, genomen op de jaarvergadering van 23 april 1930, om Hartog en Smits tot ere-lid te benoemen, uitgevoerd. Voor de vele verdien-

sten, die zij voor de vereniging verricht hadden, werden Willem Hartog en Dolf (A. C.) Smits op deze avond het ere-diploma overhandigd.

Verdere informatie over het programma en het verloop van deze uitvoering vindt u onderstaand en op de volgende bladzijde. De volgende bladzijde toont de voorkant van het programmaboekje en hieronder begint het verslag van de Edesche Courant.

Dinsdagavond – zoo meldt men ons – gaf de Chr. Gymnastiekvereen. DOK in „Ons Huis” haar jaarlijkse uitvoering. In den loop der 9 jaren, gedurende welke DOK bestaat, is deze, ieder voorjaar regelmatig terugkeerende uitvoering in den kring der aanhangers dezer vereeniging tot een belangrijk evenement uitgegroeid. Geen wonder daarom, dat ook nu de zalen van „Ons Huis” weer flink bezet waren met eenige honderden belangstellenden.

De Heer D. Pereboom, Eere-Voorzitter der ver-

eeniging, sprak na den opmarsch der gymnasten, gevolgd door de gebruikelijke opening der samenkomst een welkomstwoord, waarbij hij de belangrijkste feiten uit het voorbijgegane verenigingsjaar de revue deed passeeren. Daaruit bleek, dat het verenigingsleven in den afgelopen jaarkring niet onbewogen was geweest. De Heer Rubé, van Arnhem, ging als Directeur heen en werd op die plaats opgevolgd door den Heer W. Teunissen alhier. Te Nijkerk nam de vereniging deel aan gymnastiekwedstrijden en de heeren-afdeling mocht het genoegen smaken daar een eersten prijs te veroveren. Twee leden dezer heeren-afdeling, n.l. de heeren E. Steinmeier en Smallenbroek, wisten zich zoover in de gymnastiek te bekwamen, dat zij met succes deelnamen aan het te Zutphen gehouden examen ter verkrijging van het vaardigheidsdiploma.

Enkele maanden terug gelukte het der vereniging voorts, eene dames- en meisjesafdeling op te richten. Deze afdelingen oefenen wekelijks in „Musica” en zij mogen zich reeds in een flink aantal leden verheugen.

De Heer Pereboom heette ten slotte bijzonder welkom den Heer A. Ph. Balke, directeur der Arnhem-

sche Chr. Gymn. vereen., onder wiens leiding een aantal dames dezer vereniging aan de uitvoering zouden deelnemen.

Hierna werd met het nummer „vrije oefeningen” door de adspiranten aangevangen. Achtereenvolgens kwamen daarna de diverse afdelingen – met uitzondering van de pas opgerichte – voor het front. De Heeren vergastten ons op atletische vrije oefeningen, brug-, staaf- en rekoefeningen en de adspiranten toonden hoever zij het gebracht hadden in het paardspringen, in rek-, vrije en ordeoefeningen, alsmede in brugoefeningen. Over ’t algemeen viel de uitvoering dezer oefeningen te prijzen. In ’t bijzonder kwamen de vrije en ordeoefeningen van de adspiranten en de vrije oefeningen en rekoefeningen van de heeren ons zeer goed voor. Vooral de rekoefeningen der Heeren – op iedere gymnastiekuitvoering een der mooiste nummers – waren interessant en getuigden van gestage oefening. De oefening, die de Heer Balke de Dames der ACGV liet verrichten, hadden aller aandacht. Toch moet o.i. wel gezegd worden dat deze oefeningen wel wat al te veel van de krachten der dames vergden.

De uitvoering leverde eenige bijzondere aardige momenten op. Dat was b.v. het geval, toen den Heer W. Teunissen door de kleinste der meisjes- en jongensadspiranten een mand met fraaie bloemen werd aangeboden. Den Heer Teunissen werd daarbij een ware ovatie gebracht, hetgeen o.i. welverdiend was, want onder leiding van den Heer Teunissen bleek de vereniging ter dege geoefend te hebben. Ook de Heer Balke had een bloemenhulde in ontvangst te nemen.

—Als blijk van waardeering voor de vele diensten, voor de vereen. verricht, werd den Heeren W. Hartog en A. C. Smits het eere-lidmaatschap der vereen. aangeboden, waarvoor eerstgenoemde mede namens den Heer Smits dank zegde. De Heer J. Kremer, Hulpprediker bij de Gereformeerde Kerk, eindigde deze samenkomst met een kort slotwoord, waarin hij er den nadruk op legde, dat niet den mensch eere moet worden gebracht, maar alle eer komt toe aan God, Die den mensch in staat stelt ook zijn lichaam vaardig en sterk te doen zijn, doch alleen tot Zijn eer. Nadat de Heer Kremer in dankgebed was voorgegaan werd deze goed geslaagde samenkomst gesloten.

*Uit: Edesche Courant
uitvoering 1931, 24e maart*

8.5.3. Jaarvergadering

De jaarvergadering viel dit jaar, door de oprichting van de damesafdeling, wat later. Men kwam hiervoor bij elkaar op 8 juni 1931 in

EDESCHER CHRISTELIJKE
GYMNASTIEK - VEREENIGING
„DOOR OEFENING KRACHT”

D.O.K.

OPGERICHT 6 MAART 1922.
Directeur de Heer W. TEUNISSEN.

PROGRAMMA
VAN DE
UITVOERING
op Dinsdag 24 Maart 1931 in
„ONS HUIS” te Ede.

Met medewerking van de Damesafdeling der Arnhem-
sche Chr. Gym. Ver. A.C.G.V. onder leiding v.d. Wel-
Ed. Heer A. Ph. BALKE. Leeraar M.O. te Arnhem.

AANVANG 7.30
DEUREN OPEN 7 UUR.

DRUK KRAAK - EDE.

BEWIJS VAN TOEGANG PRIJS F 0.50

„Ons Huis”. Het was in deze vergadering, dat Ernst Steinmeier opmerkte: „Het gaat Excelsior!”, waaraan we de titel van dit hoofdstuk ontleenden. Het ging inderdaad ook geweldig, want de vereniging was sinds de vorige jaarvergadering verdubbeld! Toen 46 leden, nu 90, verdeeld over 6 lessen.

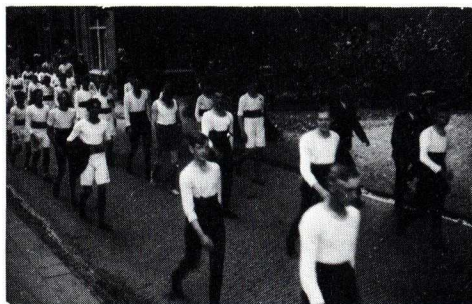
De verdeling was als volgt:

13 dames;	10 heren;
13 meisjes A;	21 jongens A;
12 meisjes B;	21 jongens B.

Er was inmiddels een paard en . . . een brug gekocht; ook in dit geval had men eindelijk daad bij woord gevoegd. De kas had op dit moment evenwel nog *f* 40,— over.

Een aantal leden waren naar elders vertrokken. Vermeld werden: Henk Heringa (penningmeester), deze was tussentijds afgetreden om per 1 maart in Utrecht te beginnen, Jan Schokker, Ben, Bram en Co Veenstra, deze waren met de familie naar Leiden verhuisd en de genoemde ex-voorzitter Driekes Veenstra in verband met zijn dienstplicht.

Steinmeier had na het vertrek van penningmeester Heringa zolang de penningen erbij beheerd. Voorzitter Smallenbroek had na het tussentijds vertrek van Veenstra zolang het voorzitterschap op zich genomen en werd op 29 januari 1931 in de huishoudelijke vergadering als waarnemend voorzitter gekozen. In deze vergadering werd ook Wim de Nooy als orde-commissaris gekozen, om de trouwe Bertus Smits bij te staan. Op deze jaarvergadering werd Jan Boender als nieuwe penningmeester benoemd. Gezocht werd nog naar een commissaris voor de nieuwe afdelingen. Hennie (Henk-Jan) van de Burg krijgt een padvindersmes voor het aanbrenen van drie nieuwe leden. De voordrachten, vast bestanddeel van dergelijke bijeenkomsten, gehouden door Dolf Steinmeier en David de Nooy vielen zo in de smaak, dat het de voorzitter niet makkelijk viel om de zaak te bedaren. Toch lukte dit en zo was er weer een jaarvergadering voorbij. Tussen deze jaarvergadering en de volgende zijn er verscheidene bestuurswisselingen geweest. Penningmeester Jan Boender kreeg een aanstelling in Wageningen en kon hierdoor niet langer deze functie uitvoeren. Na

hem werden twee personen aangesteld om over de penningen te gaan, één voor de dames/meisjes en één voor de heren/jongens. Dit waren Toos en Kors Feith. Alie Hossevoort werd bereid gevonden om commissaris te worden voor de nieuwe afdelingen.

Het D.O.K.-bestuur was eind 1931 als volgt samengesteld:

Voorzitter: B. J. Smallenbroek
1e Penningmeester: Toos Feith
Secretaris: F. E. Steinmeier
2e Penningmeester: Kors Feith
Commissarissen: Alie Hossevoort, Bertus Smits en Wim de Nooy.

8.5.4. Wedstrijden, demonstraties en marsen

De Chr. Gymnastiekvereniging „D.O.K.” zal Zaterdag 18 Juli deelnemen aan de gymnastiekwedstrijden, welke dien dag door de Gymnast.-Vereen. „Olympia” te Harderwijk worden georganiseerd ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan der stad. Dames, meisjes, heeren en jongens doen allen mede aan den marschwedstrijd, aan een driekamp, de heeren nemen deel aan staafoefeningen enz. enz.

De Edesche Fanfare rukt Donderdagavond half acht uit voor een marsch door het dorp, welke gelegenheid „D.O.K.” gretig aangrijpt, om, marcheerende achter de muziek, zich te trainen voor den te Harderwijk te houden marschwedstrijd.

Voor de bereidwilligheid der Edesche Fanfare om voor „D.O.K.” deze trainingsgelegenheid open te stellen, is genoemde gymnastiekvereniging het muziekcorps zeer dankbaar. Zoals men ook hier ziet: sport verbroedert!

Wedstrijd-Harderwijk: Zaterdag 18 juli ging D.O.K. met maar liefst twee bussen naar Harderwijk. Ondanks het oefenen voor de marswedstrijd bleek D.O.K. niet goed genoeg om hierbij in de prijzen te vallen.

Misschien was men door de plotselinge grote groei nog niet zo goed op elkaar ingesteld. De heren behaalden bij de driekamp een eerste prijs. Bij de staaoefening moesten zij, na loting om de derde plaats, genoegen nemen met een vierde plaats. Ook de jongens hadden pech bij de loting, zij werden na loting om de eerste prijs tweede, bij de driekamp. Mej. A. Hossevoort behaalde in het individuele klassemment de eerste plaats bij de driekamp dames.

Onder groote belangstelling gaf de Chr. Gym. Vereen. „D.O.K.” Vrijdagavond een openlucht-uitvoering op de markt. Het geheel stond onder leiding van den Directeur, den Heer W. Teunissen.

D.O.K. zorgde telkens voor afwisseling der muzieknummers van de Bennekomsche Harmonie door gymnastiek. Onder een vroolijke marsch werd op- en afgemarcheerd, waarbij de verlichting goed tot haar recht kwam. De dames en meisjes hebben zich goed geweerd, al bestaat deze afdeling slechts zes maanden; vooral de gecomb. vrije oef. dames en meisjes mochten gezien worden, evenals trouwens die der adsp. jongens en heeren. Hoog-brug heeren was weer een aantrekkelijk nummer; hier werd uitstekend gewerkt. Tot slot kwam het altijd aantrekkelijke hoogrek heeren, welk nummer de grootste belangstelling trok. Prachtige prestaties werden hier geleverd. Zoo was de gecombineerde muziek-gymnastiek-uitvoering een mooi succes. Voortdurend was er iets, dat aandacht verdiende en dat het publiek den geheelen avond aangenaam bezig hield.

Demonstratie op de markt: Op vrijdag 28 augustus gaf D.O.K. voor het eerst een demonstratie op de markt. Medewerking werd verleend door de Bennekomsche harmonie. Gedemonstreerd werden hoofdzakelijk de oefeningen, die in Harderwijk geturnd waren. Voor

de vereniging betekende deze avond weer veel en goede propaganda.

Atletiekwedstrijden-Apeldoorn: De volgende dag, zaterdag 29 augustus, gingen enkele heren naar Apeldoorn om te proberen de slechte resultaten van de vorige keer te verbeteren. S.S.S. uit Apeldoorn organiseerde ditmaal deze G.O.G.-atletiekwedstrijden. Plaats van handeling was „Berg en Bosch”. Weer werd de later door Bertus Smits gedane uitspraak bevestigd, „we gingen altijd wel naar atletiekwedstrijden, maar wonnen nooit wat.” Kogelstoten en discuswerpen waren de beste onderdelen van D.O.K., maar niet voldoende om in de prijzen te vallen.

Vaardigheidsproeven-Zutphen: In september werden weer de jaarlijkse vaardigheidsproeven in Zutphen gehouden. Bertus Smits behaalde ditmaal wel het 1e graads diploma. Smallenbroek en v. d. Kuit haalden voor de tweede maal het 2e graads diploma, waarvoor ze „het” speldje kregen.

Afstandsmarsen: Veel werd er in die dagen gelopen. Enerzijds door gebrek aan transportmiddelen, anderzijds als sportieve bezigheid. Bij D.O.K. is ook heel wat afgelopen bij allerlei gelegenheden, maar vooral bij Bondsafstandsmarsen. De heren liepen deze zomer achtereenvolgens 20-25 en 30 kilometer.

Een drietal leden van de Chr. Gymnastiekveren. „D.O.K.” n.l. de heeren B. Smits, B. J. Smallenbroek en G. Chr. v. d. Kuit hebben te Zutphen met succes de door het Geld. Overijs. Gewest v.h. Ned. Chr. Gym. Verbond ingestelde vaardigheidsproeven voor de 1e en 2e gr. afgelegd. De Heer B. Smits behaalde den 1en gr. en B. J. Smallenbroek en G. Chr. v. d. Kuit beide voor de tweede maal den 2e gr.; zij verwierwen hiermede het door den Bond ingestelde speldje-insigne.

Voorzeker een mooi succes voor de Ver. D.O.K. Dat haar leden ook aan de officieel gestelde eischen betreffende Gymnastiek en Athletiek volledig voldoen, bewijst dat het werk der Vereeniging op behoorlijk peil staat. Dit is ook onlangs nog bewezen, toen de heeren afd. van D.O.K. den derden afstandsmarsch aflegde n.l. 30 K.M. in 4.20 u. waardoor zij in het bezit kwamen van een vereenigingsdiploma.

8.6. Vergaderingen 1927 - 1931

Datum	Soort vergadering	Plaats
14 februari 1927	bestuursvergadering	—
22 maart 1927	jaarvergadering	—
9 december 1927	ledenvergadering	„Ons Huis”
30 maart 1928	jaarvergadering	„Ons Huis”
29 september 1928	bestuursvergadering	bij voorz. Hartog
11 april 1929	jaarvergadering	„Ons Huis”
23 april 1930	ledenvergadering	„Ons Huis”
29 januari 1931	huishoudelijke verg.	bij Z. H. Heringa
16 februari 1931	oprichtingsverg. meisjes	„Musica”
8 juni 1931	jaarvergadering	„Ons Huis”

9. D.O.K. – 10 jaren jong (1932)

Tien jaren zijn voorbijgegaan sinds de oprichting op 6 maart 1922. Veel is er sindsdien gebeurd. Zo waren er jaren dat er maar 4 heren en enkele adspiranten op de lessen waren, dat was dan heel D.O.K. Even leek het erop, dat de vereniging als een nachtkarsje uit zou gaan. Bijna was zij opgeheven. Dank zij het doorzettingsvermogen van enkelen werd echter ook deze periode doorstaan. Het eerste lustrum kon met gepast optimisme gevierd worden. Nu, het tweede lustrum, was D.O.K. niet meer uit Ede weg te denken. De vereniging telde begin juli maar liefst 130 leden! Het ging goed met D.O.K. Voor een zeer groot deel is dit te danken aan leider Willem Teunissen; zijn enthousiasme, inzet en kunde voerden D.O.K. in meerdere opzichten naar grote hoogten.

In dit jubileumjaar ontplooiden de vereniging weer veel activiteiten. Treffend is, dat wanneer D.O.K. zonder voorzitter komt te zitten, W. Hartog weer bereid is terug te komen. D.O.K. kon niet zonder Hartog en misschien Hartog ook wel niet zonder D.O.K.

17 Maart 1932

N. C. G. V. - Officieel.

D.O.K. - EDE
1922-1932

Den 6en Maart zal het 10 jaren geleden zijn, dat verschillende personen definitief tot oprichting der vereniging zijn overgegaan.

Dan denken wij allereerst aan den heer R. Haverkamp uit Aalten, thans eere-lid en den heer D. Pereboom, thans eere-voorzitter.

Het nog maar 10-jarig bestaan der vereniging is wel varieerend geweest. Goede en slechte tijden heeft zij gekend; ja, zelfs zoo dat er in 1926 nog de vraag werd gesteld: zou D.O.K. moeten verdwijnen? Thans kan zij ook mededingen. Begin 1931 werd aan de vereniging nog toegevoegd de dames- en meisjesafdeling, waarvoor de heer Balke met zijn staf dames uit Arnhem een enkele maal aan de uitvoeringen van D.O.K. meewerkte tot oprichting van deze afdeling.

Het 10-jarig bestaan herdenkt D.O.K. den 3en Maart in haar 2e lustrumuitvoering, die in het gebouw „Reehorst” nabij station Ede S.S. zal gehouden worden, aanvang half acht. Een nieuwe plaats voor onze uitvoering. Deze zal nu beter tot haar recht kunnen komen dan andere jaren. De zaal is veel grooter, dus verwachten wij veel belangstelling van de omliggende verenigingen en van Bondsbestuur, Gewestbestuur en T.C. Arnhem kan bij een ongeveer volle bus per extra bus der G.T.M. worden teruggebracht. Secr.

9.1 Ledenvergadering

4 Februari vond in „Ons Huis” een extra ledenvergadering plaats om enkele belangrijke zaken te bespreken. Hoofdpunt is het bezigen van ruwe taal in de vereniging, waaraan vooral B. J. Smallenbroek zich erg stoorde. Ook had hij moeilijkheden met de kledij. In de hieraan voorafgaande bestuursvergadering maakte hij bezwaar tegen de rode rokjes van de meisjes bij het nummer „Tiroler rei” voor de komende uitvoering. Hierover staat in de notulen:

„ . . . de voorz: vindt het te vurig, en zegt dat dat rood aanstoot geeft voor ons, met deze woorden, dat wij geen roode communisten zijn.”

Wat de ruwe taal betreft stelt Smallenbroek voor een boetestelsel in te voeren. Het merendeel was hierop tegen. Ere-voorzitter Pereboom wist de zaak te kalmeren met de opmerking dat zoiets niet in geld valt uit te drukken, maar een zaak is van zelfbeheersing.

kon aftreden. Het besluit van Smallenbroek stond vast, hij bedankte terstond als voorzitter. Naast dit tumult werd nog besloten het salaris van Teunissen voor de dames- en meisjeslessen op te trekken van f 0,75 tot f 1,- per lesuur. Blijkbaar betaalde het bestuur (in het begin) voor de meisjeslessen minder dan voor de (gevestigde) heren- en jongenslessen. Steinmeier wordt nog als hulp voor de dames- en meisjesafdelingen aangewezen.

Weer is D.O.K. zonder voorzitter. De korte geschiedenis heeft inmiddels geleerd, dat wanneer D.O.K. in moeilijkheden was Hartog altijd klaar stond om te helpen. Zo ook nu weer. Hij aanvaardt tussentijds (vòòr 1 juli) het voorzitterschap. Met D.O.K. en Hartog weer bij elkaar kunnen alleen maar nog betere tijden aanbreken.

D.O.K.

Ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan, gaf de Edesche Christelijk Gymnastiekvereniging „Door Oefening Kracht” op Donderdag 3 Maart een uitvoering in het gebouw „Reehorst”.

Nadat de heer Pereboom, wien verzocht was de leiding van de avond op zich te nemen een openingsgebed had uitgesproken, richtte spreker zich tot de aanwezigen, om allen, in het bijzonder hen, die uit eenigerlei ambtelijke functie aanwezig waren, zooals den garnizoenscommandant, een hartelijk welkom toe te roepen. Verder weidde spreker uit over het predicaat „Christelijk”, dat deze vereniging siert. Zonder iets te willen zeggen ten nadeele van andere verenigingen op dit gebied, vond spreker, zoowel bij de oprichting 10 jaar geleden als nu, het gewenscht, dat kinderen van christelijke ouders hun lichamelijke ontwikkeling zouden ontvangen in een eigen milieu, waar de sport zou kunnen beoefend worden, zonder dat de Zondagsheliging in het gedrang kwam, waar excessen op sportgebied zouden worden vermeden, waar onzedelijke taal en ongepaste kleding de karakters niet zouden kunnen aantasten. Het is waar, dat van bepaalde christelijke zijde het streven van de vereniging niet altijd werd gewaardeerd, het waren de mensen, die de geestelijke vorming als de eenig noodige beschouwden. Spreker prijst zich gelukkig, gezien de resultaten, dezen tegenstand grootendeels te hebben overwonnen. Met enkele voorbeelden uit de Bijbelsche ge-

schiedenis, de steenslingerkunst van een David, den wedloop van Paulus, het neerslaan van den Egyptenaar door Mozes, meende spreker te mogen aantoonen, dat ook in deze vervolgen tijden lichamelijke oefening op een hoog peil stond, en spreker besloot met een opwekking om de vereeniging te blijven steunen. Daarna werd het programma afgewerkt. Oefening aan brug, rek, paard en knots werden afgewisseld door keurige vrije oefeningen en zoowel de nog zeer jonge jongens en meisjes als de dames en heeren, gaven herhaaldelijk bewijzen, dat er goed geoefend was. De vereeniging beschikt inderdaad over een aantal zeer goede turners. De technische leiding berustte bij den directeur van de vereeniging, de heer Teunissen, die zelf ook eenige keurige staaltjes van zijn kunnen gaf. Even voor het einde betrad de voorzitter van de vereeniging „Sparta”, den heer v. Otterlo, het tooneel, om namens deze vereeniging gelukwenschen en bloemen aan te bieden. De heer Pereboom dankte voor de sympathieke woorden. Met het gebruikelijke dankgebed, uitgesproken door den heer Koffrie, werd deze avond besloten, en de vele toeschouwers gingen voldaan over het genotene, huiswaarts.

Uit: „Groot Ede”, verslag uitvoering '31.

9.4 Jaarvergadering

Op de eerste dag van juli kwamen de D.O.K.-leden weer bij elkaar om de jaarlijkse besloomingen van de vereniging door te praten. Ditmaal in het Evangelisch gebouw aan de Verlengde Maanderweg.

De vereniging telde op dat moment maar liefst 130 leden! Wel was er een financieel tekort van ongeveer f 40,-. Er was nl. nogal wat materiaal gekocht, o.a. een ijzeren brug van f 140,-, 15 paar knotsen en een stel ringen (nodig voor „Musica”). Om deze uitgaven te kunnen doen hadden Smallenbroek, Smits, Steinmeier en Boender ieder f 10,- renteloos voorschot in de kas gestort.

De leden worden nog eens aangemaand goed op te ruimen aan het eind van hun lessen en dit niet aan Bertus Smits alleen over te laten. Het was al mooi genoeg, dat deze iedere woensdag kwam voorturnen van 18.00 tot 22.00 uur. Gezongen werd er veel op dergelijke vergaderingen. Een psalm aan het begin en wat later het bondslied, of het Wilhelmus. Deze avond werden maar liefst drie coupletten van het bondslied gezongen. Voordrachten werden er ook altijd gehouden. Berend Bouwman en

meij. Pijpers deden dit keer een aardige samspraak. In de pauze werd tot vreugde van de adspiranten, ranja geschonken. Het adsp.-lid Balraap kreeg nog een zakmes voor het werven van drie (adspirant-)leden.

Onder een „lang zal hij leven” kreeg Teunissen een barometer aangeboden als dank voor al hetgeen hij voor D.O.K. gedaan had en nog steeds deed. Nadat de adspiranten de zaal verlaten hadden (zij hadden geen stemrecht), gingen de ouderen nog even verder. In plaats van de aftredende Wim de Nooy als commissaris voor orde en materiaal werd Berend Bouwman benoemd. Waarnemend voorzitter Smallenbroek was dus inmiddels al opgevolgd door „good old” Willem Hartog. Ook hulppeningmeester Kors Feith bedankte, zijn taak werd er door Bertus Smits bijgenomen. De lening van Smallenbroek werd afgelost.

Besloten werd om bij voldoende belangstelling over twee weken kersen te gaan eten in de bongerd. (zie de foto hiernaast).

Het instellen van een propaganda-commissie werd wenselijk geacht. De vergadering ging hiermee akkoord en de dames C. Pijpers en C. A. Feith en de heren W. de Nooy en F. E. Steinmeier werden hiervoor gekozen.

Van het Propaganda Bureau van het N.C.G.V. waren jubileumbusjes binnengekomen voor het bondsfeest van 1935. Mej. C. v.d. Oever zou ervoor zorgdragen, dat alle leden hierin wekelijks 1 cent zouden deponeren.

De vergadering is weer voorbij. Belangrijke en minder belangrijke zaken zijn aan de orde geweest. Vaak zijn het juist die minder belangrijke en kleine dingen, die het meest van de sfeer weergeven.

9.5 Al zeven afdelingen

In de bestuursvergadering van 31 oktober 1932 werd besloten over te gaan tot oprichting van een zevende afdeling, nl. voor meisjes C (8-12 jaar). Hierdoor werd dan de enorm grote afdeling B enigszins ontlast.

Ook het clublied was weer onderwerp van gesprek. Mej. Pijpers had een concept gemaakt, dat ten gehore werd gebracht. Het was echter niet geheel naar de smaak van de bestuurders. Het zou nog wel even duren voor D.O.K. een eigen clublied zou krijgen, maar dat kon men toen nog niet weten. Bekeken zou ook worden, of de vereniging een nieuwe vlag zou krijgen, of dat de damesafdeling een eigen vlag kreeg. Besloten werd nog om eigen papier te laten drukken en om insignes te laten maken met in de kleuren geel en blauw (verenigingskleuren) en met de letters „C.G.V. D.O.K.”.

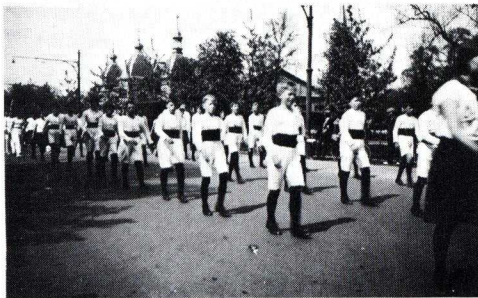
9.6 Wedstrijden, demonstraties en marsen

Mars-Utrecht: 7 Mei organiseerde de wandelvereniging E.D.O. te Utrecht een afstandsmars van 35 km. in en rond Utrecht. Er waren ongeveer 300 deelnemers, waaronder 6 D.O.K.-ianen. Omdat (zie foto) Gerrit v.d. Kuit (staande links), Cees de Vree (staande 2e van links), Ernst Steinmeier (staande 3e van links),

Jan Schokker (staande rechts), Berend Bouwman (zittende links) en Bertus Smits (zittende rechts) de mars binnen de gestelde tijd liepen, kregen zij en de vereniging allen een herinneringskruis.

G.O.G.-Arnhem: Tweede Pinksterdag (16 mei) werden weer de traditionele gewestelijke wedstrijden gehouden. Ditmaal in Arnhem. Voor de ochtendwedstrijden waren alle zalen van „Muis Sacrum” beschikbaar. Alle aangesloten verenigingen namen deel, met als gevolg, dat zo'n 1800! turners en turnsters aan de middagmarswedstrijd meededen (zie foto's).

Arnhem – 16 mei 1932.

D.O.K. vertrok 's morgens om 7.30 uur met twee extra bussen van de GTM vanaf het postkantoor om 's avonds met een 3e prijs (heren) en een 2e prijs (jongens 12-14 jaar) terug te keren. Bij de middagdemonstratie hadden de D.O.K.-heren ook meegedaan met hun vrije oefening.

Atletiek-Enschede: Zaterdag 20 augustus gingen twee heren van D.O.K. naar Enschede voor de jaarlijkse atletiekwedstrijden van het G.O.G. U raadt het al, zonder succes. Maar gaat het uiteindelijk niet juist om het meedoen!

Turnmarsen: 36 leden van D.O.K. namen deel aan de Bondsafstandsmarsen in juli en augustus. Hiervoor moest driemaal, met oplopende afstanden, binnen een bepaalde tijd gelopen worden. Verderop vindt u een voorbeeld van zo'n verenigingsdiploma. Naast een verenigingsdiploma kregen ook alle individuele leden, die de afstanden volbrachten, een diploma.

Gereed voor de turnmars.

G.O.G.-ARNHEM

*Boven: leider Teunissen wordt de hand boven het hoofd gehouden.
Rechts: met wat kunst- en vliegwerk komt de vlag weer in top.
Onder: D.O.K.-meisjes.*

NEDERLANDSCH CHRISTELIJK GYMNASIEK-VERBOND

DIPLOMA

voor de Christelijke Gymnastiek-Vereeniging

H. O. H.

te

Ede

wegens het afleggen van de TURNMARSCHEN

1e marsch	<i>20</i>	K.M. op	<i>18 April</i>	1931
2e marsch	<i>15</i>	K.M. op	<i>14 Mei</i>	1931
3e marsch	<i>20</i>	K.M. op	<i>11 Mei</i>	1931

NAMENS HET BONDSBESTUUR,

UTRECHT,

December

1931

Voorzitter

Secretaris

J. A. A. van der Meer
J. van der Meer

DEMONSTRATIE OP DE MARKT: 6 SEPTEMBER

Openlucht-Demonstratie „D.O.K.”

Dinsdagavond heeft de Chr. Gymnastiek-Vereniging „D.O.K.” onder leiding van den Directeur, den Heer W. Teunissen, op de Markt gymnastiekdemonstraties gegeven, waarbij de Edesche Fanfare, gedirigeerd door den Heer Chr. J. v.d. Velden van Amersfoort, voor muzikale afwisseling zorg droeg.

Voor dat de demonstraties een aanvang namen, maakte „D.O.K.” met een paar tamboers aan het hoofd een propaganda-marsch door het dorp. Op dezen tocht hadden de keurig in het wit gekleede heeren en jongens en de in wit-blauwe uniform gestoken meisjes en dames veel bekijks. Het geheel maakte een zeer goeden indruk.

Op de Markt aangekomen, werd daarna bij afwisseling geturnd en gemusiceerd.

Bij de vrije- en ordeoefeningen verzorgde de Heer Weijland aan de piano op uitstekende wijze voor de muzikale begeleiding. Met groote belangstelling volgden de honderden toeschouwers (van wie er velen een zitplaats hadden bekomen, wat zeer bevorderlijk bleek te zijn voor de rust) de oefeningen der meisjes en jongens en

dames en heeren. Natuurlijk kwam het wel voor, dat men eens een steek liet vallen, maar over 't algemeen zorgden de leden van „D.O.K.” er toch voor, dat er netjes, correct en op maat werd „gebreed”. Het werk der heeren trok als naar gewoonte weer in 't bijzonder de aandacht, hetgeen ook niet te verwonderen was, want de heeren toonden tot vele goede en bewonderenswaardige dingen in staat te zijn.

Deze openluchtdemonstratie van „D.O.K.” is naar onze meening uitstekend geslaagd.

Rustte de sportbeoefening een oogenblik, dan waren het weer de leden der Edesche Fanfare, die aangevoerd en aangevuurd door hun eminenten leider, de Heer v.d. Velden van Amersfoort, alle aandacht tot zich trokken, door de schoone muziek, welke zij aan hun instrumenten wisten te ontlocken.

Op deze wijze kon het publiek den ganschen avond genieten van aantrekkelijke gymnastiekbeoefeningen en van goede muziek, waardoor „D.O.K.” en de Edesche Fanfare velen aan zich hebben verplicht.

Afstandsmars - Voorthuizen: Eind september werd er door een tiental Dokkers alweer gelopen. Ditmaal op uitnodiging van de

vereniging S.S.S. te Voorthuizen. Er moesten 25 kilometers afgelegd worden. De route liep via Garderen, Putten terug naar Voorthuizen. Omdat dit geklaard werd in 3½ uur, dit was binnen de gestelde tijd, kregen de deelnemers en de vereniging een medaille.

Vaardigheidsproeven Zutphen:

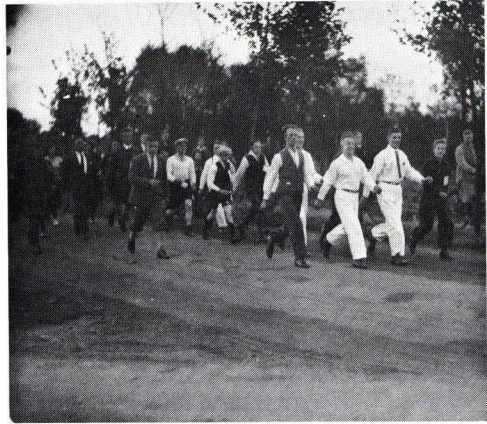
Chr. Gymnastiekvereniging „D.O.K.”

Maakten wij in het vorig nummer van dit blad melding van het feit, dat een drietal heerenleden van „D.O.K.” te Zutphen slaagden voor de vaardigheidsproeven, uitgeschreven door het Ned. Chr. Gym. Verb., thans willen we nog even nader uiteen-

zetten, waaruit deze vaardigheidsproeven bestaan. De vaardigheidsproeven bestaan niet alleen uit Gymnastiek-, doch ook uit Athletiekoefeningen. De kandidaten weten tevoren niet welke oefeningen zij moeten doen. Alle nummers die opgegeven worden, moet men uitvoeren. Slechts éénmaal mag een oefening worden gedaan. Dit jaar heeft men uitgevoerd: Vrije oef., Brug oef., Rekoef., Ring- en Paard oef. en Touw klimmen en als Athletiekoef. Verspringen, Hoogspringen, Polsstokhoogspr., Polsstokvèrspringen, Speerwerpen, Discuswerpen en 100 M. hardloopen. Aan de Athletie nummers zijn als eischen gesteld, dat binnen vastgestelden tijd de loopnummers moeten worden uitgevoerd, eveneens de werp- en springnummers.

Als men 1 maal aan deze eischen voldoet ontvangt men een diploma, voor de tweede maal uitgevoerd, ontvangt men in denzelfden graad een door den Bond ingesteld vaardigheidsspeldje of insigne. De oefeningen zijn elk jaar verschillend van die, welke een vorig jaar werden gehouden. Een volgend jaar worden b.v. geen werp-, maar stootnummers uitgevoerd. Deze variatie heeft ten doel aldus het eenzijdig oefenen en turnen zooveel mogelijk tegen te gaan.

Terwijl men in Voorthuizen de blaren onder voeten liep, kwamen in Zutphen de blaren wel aan de handen bij de examens voor de vaardigheidsproeven. Bertus Smits behaalde hier voor de tweede keer het 1e graads diploma, waarvoor hij het Bondsspeldje zou krijgen. Ook Jan Schokker behaalde dit speldje, maar

Smallenbroek (2^e v. links voor) en Schokker (2^e v. rechts voor) geven het tempo aan.

dan voor de 2e graad (tweede keer). Kors Feith behaalde ook het 2e graads diploma.

W.W.W. – Ede: Aanvankelijk gepland op 15 oktober werd de 25 km. tocht in en rond Ede, wegens de slechte weersomstandigheden, uitgesteld tot november. Aan deze mars, georganiseerd door de Edesche wandelsportvereniging „Wij Willen Wandelen”, deden 25 Dokkers mee. Twee zeer snelle leden, waaronder Smallenbroek, liepen deze 25 km. in 2½ uur. Ook D.O.K. kreeg hiervoor een verenigingsmedaille.

9.7. Vergaderingen in 1932

21 januari 1932	Bestuursvergadering bij de Nooy
4 februari 1932	Ledenvergadering „Ons Huis”
31 maart 1932	Bestuursvergadering bij mej. Hossevoort
1 juli 1932	Jaarvergadering Evang. gebouw
31 oktober 1932	Bestuursvergadering bij W. Hartog
-

BRONNEN/LITERATUUR

- Amos-notulen 1922-1924
Archief D.O.K.; diversen
Delleman, Th., Kerken in Nederland. Aalten 1949²
Deunk, D.J., Chr. Gymn. Ver. D.O.K.-Juliana te Aalten en haar historie. Jubileumnummer. Aalten 1979
D.O.K. – notulen 1922-1932
Edesche (plaatselijke) kranten; diversen
Eck, H.J. van, Boeren en Fabrieksarbeiders – een sociografie van de gemeente Ede. Amsterdam, 1938
Fromm, E., Gij zult zijn als goden. Utrecht 1977²
Geschiedenis van Ede, door vereniging Oud-Ede. Arnhem, 1980²
Informatiegids Ede '81/'82
Lichaamsoefening, orgaan van Chr. sportorganisaties; diversen
Nijenhuis, H.J., Oud-Ede. Zaltbommel, 1979
Raadsbesluiten 1922-1932
Steenstra, P., Sparta's Historie 1896-1946. Ede, 1946
Sociografisch bureau gemeente Ede.

STATUTEN

DER CHR. GYMNASTIEKVEREENIGING D.O.K. TE EDE

Naam. Zegel. Duur en Doel.

Artikel 1.

De Chr. Gymnastiekvereniging: „Door Oefening Kracht” is gevestigd te Ede (Provincie Gelderland) en is opgericht voor den tijd van 29 jaren en 11 maanden, te rekenen van den dag der oprichting, zijnde 6 Maart 1922, af. Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 December.

Artikel 2.

De grondslag der Vereeniging is de erkenning der Heilige Schrift als Gods Woord en onzen Heere Jezus Christus als de ware Zaligmaker geopenbaard in het vleesch.

Artikel 3.

De Vereeniging stelt zich ten doel de beoefening der gymnastiek in alle hare takken om daardoor de volksgezondheid, en volksweerbaarheid te bevorderen en tracht dat doel te bereiken langs wettigen niet met Gods Woord strijdigen weg door:

- a. het geregeld houden van oefeningen;
- b. het geven van en deelnemen aan uitvoeringen;
- c. het uitschrijven van en deelnemen aan wedstrijden;
- d. de toepassing van andere wettige middelen, welke aan het doel bevorderlijk zijn kunnen.

Artikel 4

Van den Beschermer

Het beschermheer kan door de Vereeniging worden aangeboden aan een daartoe waardig persoon, welke als zoodanig door het bestuur aan de vereeniging wordt voorgesteld.

Van de leden en begunstigers

Artikel 5

De Vereeniging bestaat uit gewone leden, adspirantleden, kunstlievende leden en eereleden.

Artikel 6.

Gewone leden, aspirantleden en kunstlievende leden moeten zijn van onbesproken gedrag en onvoorwaardelijk instemmen met deze statuten.

Gewone leden moeten den leeftijd van 16 jaren bereikt hebben, aspirantleden dien van 12 jaren. Bereiken de laatsten den leeftijd van 16 jaren dan worden zij gewoon lid.

Elke candidaat voor het gewone lidmaatschap wordt aan een stemming, welke nader bij huishoudelijk reglement geregeld is, onderworpen; aspirantleden worden door het bestuur aangenomen.

Voor toelating van aspirantleden is behalve het bovenstaande volledige toestemming hunner ouders of voogden vereischt.

Artikel 7.

Op voorstel van Het Bestuur of een of meerdere leden kan na goedkeuring door de Huishoudelijke vergadering, het erelidmaatschap worden aangeboden aan personen, die zich ten aanzien der Vereeniging bijzonder verdienstelijk maakten.

Artikel 8.

Gewone en kunstlievende leden betalen een contributie van 25 cents per week, aspirantleden een bedrag gelijk aan minstens $\frac{3}{5}$ der verplichte bijdrage voor gewone leden.

De contributies worden bij vooruitbetaling voldaan, zoodanig dat steeds voor twee komende weken reeds betaald is.

Artikel 9.

Leden, die zich na ernstige vermaning in of buiten de vergaderingen aan wangedrag schuldig maken en den goeden naam der vereeniging afbreuk doen of hunne verplichtingen ten aanzien der vereeniging verzuimen, kunnen door het bestuur direct worden geschorst en door de e.v. algemeene ledenvergadering van hun lidmaatschap ontslagen worden.

Artikel 10.

Begunstigers worden door het Bestuur aangenomen. Zij steunen de vereeniging met een jaarlijkse bijdrage van tenminste f 1,- (Een gulden). Hun toetreden wordt den leden op de e.v. vergadering medegedeeld.

Artikel 11.

Leden en begunstigers worden niet meer als zoodanig aangemerkt na: schriftelijke opzegging, royement of overlijden.

De op den datum der uittreding vooruitbetaalde blijft het eigendom der Vereeniging.

Van het Bestuur

Artikel 12.

Het Bestuur bestaat uit minstens 5 en hoogstens 9 uit de leden der vereeniging gekozen personen, waaronder een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en een algemeen plaatsvervanger. De overige bestuursleden zijn commissarissen.

Artikel 13.

De bestuursleden worden bij volstrekte meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen

verkozen. De voorzitter wordt door de leden aangewezen de andere bestuursleden verdeelen de functien onderling. De werkzaamheden van het bestuur worden bij bestuursreglement nader geregeld.

Artikel 14.

In een huishoudelijke vergadering telkens in het begin des jaars te houden, treden volgens rooster hoogstens 5 bestuursleden af. De aftredenden kunnen terstond herkozen worden. De tusschentijds ontstane vacatures worden op een binnen één maand te houden algemeene vergadering voorzien.

Van den directeur

Artikel 15.

De oefeningen staan onder leiding van een directeur, die door het bestuur na gepleegd overleg met de leden, wordt benoemd en ontslagen. Het Bestuur bepaalt zijn honorarium.

Artikel 16.

In de bestuurs- en huishoudelijke ledenvergaderingen, welke hij op uitnoodiging kan bijwonen, heeft de Directeur een adviseerende stem.

Artikel 17.

Bij ontstentenis van den directeur wordt door het Bestuur een ander in zijn plaats gesteld.

Van de vergaderingen.

Artikel 18.

Alle vergaderingen worden met gebed geopend en gesloten. Gewone oefeningen worden hier niet als vergadering beschouwd.

Artikel 19.

Op gewone vergaderingen heeft elk lid het recht van introductie. Niemand kan meer dan 2 maal per jaar worden geïntroduceerd.

Stemmingen

Artikel 20.

Over personen wordt schriftelijk, over zaken mondeling gestemd. Geeft echter een lid den wensch te kennen over een of andere zaak schriftelijk te stemmen, dan moet daaraan worden voldaan.

Bij staking van stemmen nadat reeds een herstemming heeft plaats gevonden, dan wordt een voorstel geacht te zijn verworpen. Geldt het een stemming over personen, dan wordt in dat geval de oudste in jaren als verkozen beschouwd.

Diverse bepalingen

Artikel 21.

Wie ophoudt lid der vereeniging te zijn, verbeurt alle aanspraken op eenig eigendom der vereeniging.

Artikel 22.

De vereeniging wordt ontbonden:

1. Wanneer de in artikel 1 genoemde termijn afgelopen is en niet 3 maanden tevoren het besluit tot verlening van dien termijn genomen is;
2. Wanneer het aantal leden daalt tot beneden 12;
3. Bij wijziging van de artikelen 2 en 22 dezer statuten.

Artikel 23.

Bij ontbinding der vereeniging vervallen al hare eigendommen aan de te Ede gevestigde vereeniging Christelijke Ziekenverzorging zulke met inachtneming van artikel 1702 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 24.

Het in artikel 6 bedoeld huishoudelijk reglement en het Bestuursreglement genoemd in artikel 13 mogen geen bepalingen welke in strijd met deze statuten zijn, bevatten.

Artikel 25.

Wijziging dezer statuten kan met uitzondering van de artikelen 2 en 22 en artikel 25 plaats vinden veertien dagen nadat een daartoe strekkend voorstel door het Bestuur of door minstens tien stemgerechtigde leden wordt gedaan.

Artikel 26.

In rechten wordt de vereeniging vertegenwoordigd door haar Voorzitter en Secretaris.

Artikel 27.

Voor het beleggen van gelden der vereeniging het aangaan van leeningen ten haren laste het accepteren van erflatingen benevens voor het doen van uitgaven een bedrag van honderd gulden (f 100,-) te boven gaande behoeft het bestuur machtiging der algemeene vergadering.

Artikel 28

Wijziging dezer statuten kan, met inachtneming van het bepaalde in artikel 25, alleen worden aangenomen met een volstreekte meerderheid van stemmen, uitgebracht op een minstens voor 2/3 van het aantal leden voltallige huishoudelijke vergadering.

Aldus vastgesteld door de algemeene vergadering van den 6 Maart 1922.

A. te Slighte, Voorzitter.

W. Hartog, Secretaris-Penningmeester.

H. Bussink, Commissaris.

J. Schuring, Commissaris.

Financieel overzicht der Chr. Gymnastiek Ver.: „Door Oefening Kracht’’ te Ede

3 Maart 1930 – 3 Maart 1931

Ontvangsten:		Uitgaven:	
Saldo	f 13,90	Leiderskosten	f 176,00
Begunstigersgiften	f 69,50	Contributie Bond	f 25,39
Contributien	f 227,30	Uitvoering	f 50,00
Uitvoering	f 55,00	Brandverz. Schermzaal	f 23,30
Gemeente Subsidie	f 25,00	Zaalhuur	f 30,20
		Toestellen	f 32,00
		Diversen	f 38,00
		Saldo	f 15,81
	<hr/>		<hr/>
	f 390,70		f 390,70
	<hr/>		<hr/>

Bijlage 2b

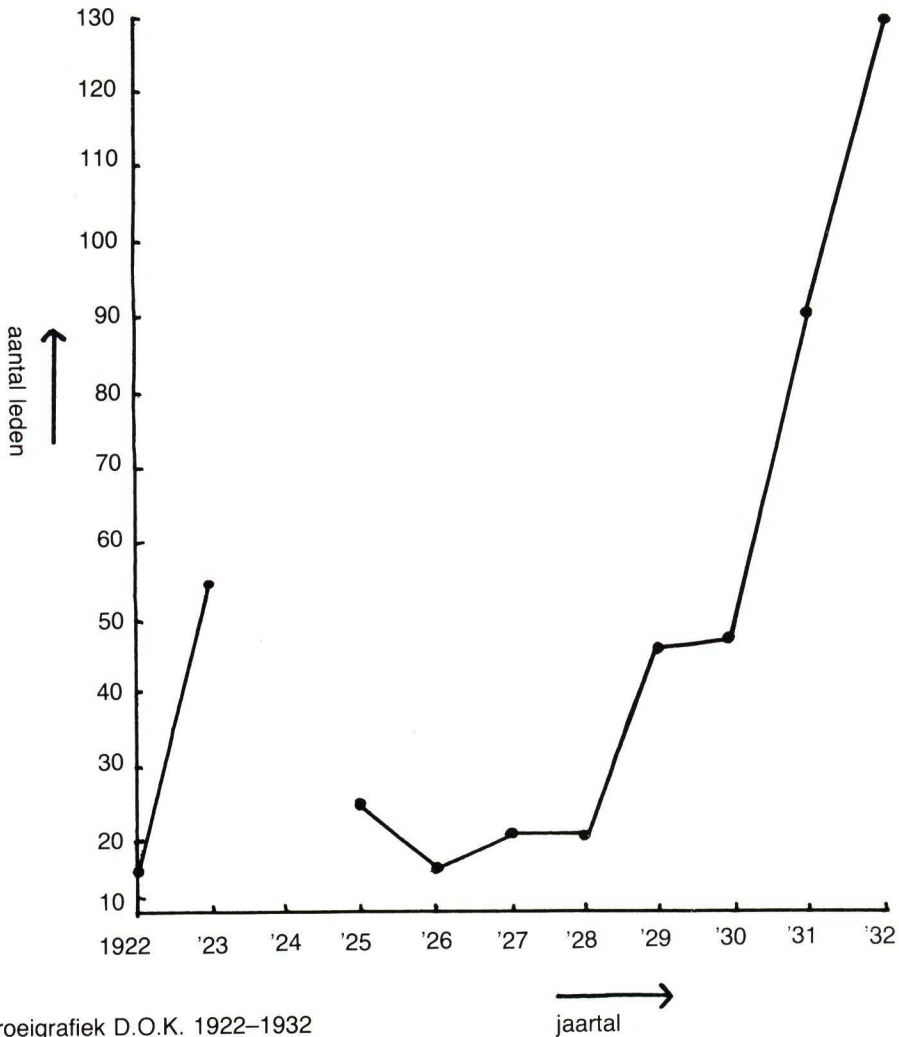
Financieel Overzicht der Chr. Gym. Verg. „D.O.K.’’ van 3 Maart 1931 – 3 Maart 1932

Ontvangsten		Uitgaven	
Saldo 3 Maart 1931	f 15,81	Leiderskosten	f 272,50
Begunstigers	f 80,50	Contributie Bond en Gewest	f 20,30
Uitvoering	f 52,25	Uitvoering	f 73,10
Contributie leden	f 609,04	Brandverzekering Schermzaal	f 18,30
Gemeente Subsidie	f 25,00	Zaalhuur	f 150,24
Bonds-toelage oprichting		Toestellen	f 309,84
Dames-afdeeling	f 10,00	Secretariaat	f 21,98
Brandverzekeringpremie R.K.,		Diversen	f 34,95
Verg. terugontvangen	f 9,15		
Renteloos Voorschot	f 50,00		
Nadeelig Saldo	f 49,46		
	<hr/>		<hr/>
	f 901,21		f 901,21
	<hr/>		<hr/>
Nadeelig Saldo	f 49,46		
Renteloos Voorschot	f 50,00		
	<hr/>		
Totaal tekort	f 99,46		

Aantallen:

1922: 16 leden;
1923: 55 leden; (incl. meisjes)
1924: –
1925: 24 leden;
1926: 15 leden;
1927: 21 leden;

1928: 21 leden;
1929: 45 leden;
1930: 46 leden;
1931: 90 leden; (incl. meisjes)
1932: 130 leden.

Groeigrafiek D.O.K. 1922–1932

Leiders 1922 - 1932:

1. L. Stoorvogel	vanaf: tussen 6/3 en 9/5 1922
	tot: tussen 16/2 en 12/12 1926
2. H.J. Rubé	vanaf: tussen 16/2 en 12/12 1926
	tot: 23-4-1930
3. W. Teunissen	vanaf: 30-4-1930
	tot: (20-4-1934)

Datum:

11-5-1922
niet exact bekend
24- 3-1931
24- 3-1931

Naam:

R. Haverkamp
D. Pereboom (ere-voorzitter)
W. Hartog
A. C. Smits

Overleden:

16- 5-1973
26-11-1974
25- 9-1946
7- 1-1975

Bestuursleden

	voorz. bestuur	opr. bestuur 6/3-'22	huish verg. 9/5-'22	oefen- avond 10/10-'22	jaar- verg. 22/3-'23	best. verg. 28/5-'23	jaar- verg 8/5-'24	leden- verg. 12/5-'24
R. Haverkamp	voorz.	voorz.	tussentijds weg					
D. v.d. Bospoort	secr.	secr.	secr.	tussentijds weg				
W. Hartog	penn.m.	penn.m.	penn.m.	secr. + penn.m.	secr. + penn.m.	secr. + penn.m.	secr. penn. aftr.	benoemd voorz.
H. Bussink	alg. adj.	alg. adj.	voorz.	voorz.	voorz. aftr. comm.	comm. benoemd voorz.	?	tussentijd weg aftred. weg
A. te Slighte	comm.	comm.	comm.	comm.	comm.	comm.	voorz. tussentijds weg	
A. B. de Haas	comm.	comm.	comm.	comm.	comm.	comm.	tussentijds weg	
G. D. Jansen	comm.	comm.	comm.	comm.	comm.	comm.	tussentijds weg	
H. J. Mol			alg. adj.	alg. adj.	alg. adj.	wnd. voorz. alg. adj.	?	tussentijd weg
J. Schuring				comm.	comm.	comm.	?	tussentijd weg
G. Bosch							benoemd penn.m.	penn.m.
v.d. Wal							benoemd comm.	weg
R. J. Jansen							benoemd comm.	secr.
C. Verduyn								
A. C. Smits								comm.
A. v. Veelen								
A. Terpstra								
J. Melissen								
Z. H. Heringa								
F. E. Steinmeier								
B. Smits								
D. Veenstra								
B. J. Smalibroek								
W. de Nooy								
J. Boender								
mej. T. Feith								
mej. A. Hossevoort								
K. Feith								
B. Bouwman								

et hun functies:

in- 2-'26	jaar- verg. 30/3-'28	jaar- verg. 11/4-'29	leden- verg. 23/4-'30	huish. verg. 29/1-'31	jaarverg. 8/6-'31	best.verg. 21/1-'32	best. verg. 31/3-'32	jaar- verg. 1/7-'32	eind 1932
orz.	voorz.	voorz. tot 12/10						tussentijds voorz.	voorz.
g	weg.	af tredend weg							
g	comm.								
mm.	af tred. weg								
nn.m	comm.								
mm.	secr. benoemd penn.m.	comm. af tred. weg penn.m. benoemd secr.	wnd. voorz. af tred. tot 1 mrt. penn.m. wnd. penn. secr.	wnd. penn. secr.	secr.	secr.	secr.	secr. comm. + 2e penn.m.	secr. 2e penn.m. comm.
cr.		comm.	comm. voorz. tot 1 okt.	geh. wnd. voorz.	wnd. voorz.	wnd. voorz.	afbr. tussent. voorz.	aftr. weg	
				comm.	comm. penn.m.	comm. tussentijds afgetr. penn.m. esse	comm. penn.m. esse	penn.m. esse	penn.m. esse
						comm. 2e penn.m.	comm. 2e penn. meester	comm. af tred. weg comm.	comm.

Persoonsnamenregister

(hoofdstuk 1 t/m 9)

Adriaanse, (bondsvoorzitter) – 67
Altena, Wim van – 53
Apeldoorn, N. van (dominee) – 40, 42, 43

Balke, A. Ph. – 26, 45, 46, 57, 61, 62
Balraap, (adsp.-heer) – 64
Boender, Jan – 58, 63
Bondt, C. de – 62
Bondt, fam. de – 48
Bondt, Marinus de – 48
Bosch, Gerrit – 23, 27, 30
Bospoort, Dirk van de – 12, 13, 14, 18, 19, 20
Bous, Johan – 35, 36
Bouwman, Berend – 62, 63, 64, 65
Brugge, G. ter – 53
Bruinessen, Cor – 27, 28
Bruyn, C. A. de – 38, 56
Bruyn, Nico de – 28
Burg, H.-J. (Hennie) van de – 53, 58
Bussink, Hendrik – 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28
Bijleveld, (oud-minister) – 41

Creutz, mr. dr. C. O. Ph. baron – 48

Delleman, Th. – 6
Deunk, H. J. – 11
Dien, D. van – 53
Diepenbroek, Herman – 28
Diepenbroek, Piet – 27, 28
Douwes, J. – 42, 43, 44
Dulfer, Henk – 27, 28
Duren, mej. van – 36
Dijk, J. J. C. (minister) – 20

Eck, Henk van – 24
Eck, H. J. van – 6, 7, 9, 10
Eygenraam, D. – 27, 28

Feith, C. A. – 64
Feith, Kors – 58, 64, 69
Feith, Ties – 27, 28
Feith, Toos – 55, 58
Fischer, Wim – 28
Fliert, van de – 53
Fromm, Erich – 4
Frouws, J. (Uitg.) – 43
Frouws, Jan – 27
Funcke, (A)lex – 27, 33, 35, 47

Garritsen – 53

Haas, Adrianus Bernardus de – 12, 13, 14, 19, 20
Haas, A. W. de – 18, 19
Haas, J. de – 67
Hart, Mimie – 55
Hartog, mevr. – 47
Hartog, Willem – 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 54, 56, 57, 58, 61, 62, 64, 65, 70
Haverkamp, Reind – 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 23, 31, 61
Heringa, Z. H. (Henk) – 40, 42, 47, 50, 58, 60
Heij, Cees – 27
Heij, Gerrit – 23, 27, 28

Hinsbergen, van – 38
Hoek, Arie van – 53
Hollebrands, Jo – 27, 28
Hossevoort, Alie – 55, 58, 59, 69

Jansen, Gerrit-Dirk – 12, 13, 14, 15, 18, 20
Jansen, G. J. – 19
Jansen, R. J. (Rijk) – 27, 30, 34
Jansen, mej. M. – 36
Jarksen, mej. J. – 35
Jochemsen, Aart – 27, 28
Jochemsen, Aart Melis – 28

Kelderman, J. – 53
Kellenbach, (E. L. S.) – 31
Koffrie – 63
Kremer, J. (hulpprediker) – 57
Kuit, G. Chr. (Gerrit) van de – 48, 59, 64
Kuit, H. van de – 53
Kuyper, Abraham – 6

Melissen, Jan – 28, 34, 38, 39, 42, 44, 46, 47, 48, 49, 50
Mens, de (fotograaf) – 27
Moll, H. J. – 23, 24, 28
Mollinga – 35
Mollinga, mej. G. – 36
Mollinga, mej. T. – 36

Nooy, de – 69
Nooy, David de – 58
Nooy, Menno de – 53
Nooy, Wim de – 53, 58, 64
Nijenhuis, H. J. – 6

Oever, Co van de – 64
Otterlo, van (Sparta) – 63
Overbeek, (Pers) – 17
Ozinga, J. – 41

Pereboom, Derk – 11, 13, 14, 15, 17, 19, 26, 27, 56, 57, 61, 63
Pereboom, Grada – 55
Pluim, (caféhouder) – 36
Pijpers, Co – 55, 64

Rubé, H. J. – 33, 39, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 57

Scharreburg (= Scherrenburg) – 37
Scheepstra, mej. A. – 35
Scherrenburg, D. – 35, 36, 37
Schokker, Jan – 28, 44, 58, 65, 69
Schokker, Joh. – 48
Schuring, J. – 19, 27
Sligte, Antoon te – 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 23, 24, 27, 29, 63
Smallenbroek, Bouwinius Jantinus – 53, 54, 55, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 69

Smits – 64
Smits, A. C. (Dolf) – 12, 19, 27, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 42, 44, 47, 48, 50, 54, 56, 57

Smits, Bertus – 27, 35, 36, 44, 47, 48, 51, 54, 58, 59, 63, 64, 65, 69
Steenstra, P. – 10
Steinmeier, Dolf – 53, 58
Steinmeier, F. E. (Ernst) – 19, 24, 27, 35, 36, 37, 39, 44, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 62, 63, 64

Steinmeier, Hanny – 55
Stoorvogel, Leendert – 19, 20, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 35
Straatman, (G. T. C. – lid) – 54

Tabak, Lena – 35
Terpstra, Allard – 34, 35, 44
Terpstra, Anne – 35
Teunissen, Willem – 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 59, 61, 62, 63, 64,
66, 68
Top, mej. – 35

Veelen, Ab van – 34, 35, 39
Veelen, Jet van – 35
Veelen, Wim van – 27, 28
Veenendaal, Wim – 53
Veenstra, Ben – 53, 58
Veenstra, Bram – 53, 58

Veenstra, Co – 53, 58
Veenstra, Driekes – 27, 50, 53, 54, 59
Veenstra, J. – 46
Veenstra, Margaretha – 45
Velden, Chr. J. van de – 68
Veldhuizen, Henk – 27
Verduyn, Cees – 27, 30, 35
Vlam, fam. – 36
Vogel, Tinie – 35
Vos, H. B. – 42
Vriend, H. de – 53
Vries, de – 31
Vree, Cees de – 35, 64

Wal, van de – 27
Weijland, (pianist) – 42, 46, 62, 68
Winkelman, K. (dominee) – 40, 41

Colophon

Oplage 300 exemplaren

Lettertype: helvetica en souvenir

Lay-out: Peter Heij

Druk: E.D.U. 1982

*Niets te groot
en niets te klein
de EDU vervaardigt
uw drukwerk perfect, snel en economisch.*

*Vraag eens vrijblijvend offerte aan
of neem telefonisch contact met ons op.*

*Wij verzorgen alles voor u van
geboortekaartje tot boek.*

Edese Drukkerij en Uitgeverij b.v.

STATIONSWEG 50, 6711 PS EDE
POSTBUS 2, 6710 BA EDE
TELEFOON 08380-19101*